جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه درسی رشته

# علوم قرآن و حدیث

Quran and Hadith Sciences

مقطع کارشناسی پیوسته

گروه علوم انسانی

باسمه تعالی

نام رشته: علوم قرآن و حدیث

عنوان گرایش:-

گروه تحصیلی: علوم انسانی

دوره تحصیلی: کارشناسی پیوسته

زیرگروه تحصیلی: تحول در علوم قرآنی

نوع مصوبه: بازنگری

پیشنهادی: کارگروه تخصصی تحول در علوم قرآنی

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۰۳/۲۱

برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی پیوسته علوم قرآن و حدیث، در جلسه شماره ۴۴ تاریخ ۱۴۰۳/۰۳/۲۱ کمیسیون توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور به شرح زیر تصویب شد:

**ماده یک**- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

**ماده دو** – این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته علوم قرآن و حدیث مصوب جلسه ۷۲ تاریخ ۱۳۹۵/۰۴/۱۳ کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی می‌شود.

**ماده سه**- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

**ماده چهار**- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر رضا نقی‌زاده
مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی
و دبیر کمیسیون

دکتر روح اله رازینی
معاون آموزشی و رئیس کمیسیون

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

**برنامه درسی رشته**

# علوم قرآن و حدیث

## Quran and Hadith Sciences

**مقطع کارشناسی پیوسته**

**اعضای کمیته تدوین و بازنگری برنامه (به ترتیب الفبا):**

1. دکتر محمدحسن احمدی؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
2. دکتر حسن اصغرپور؛ دانشگاه شاهد
3. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محسن الویری؛ دانشگاه باقرالعلوم (ع)
4. دکتر محمدهادی امین‌ناجی؛ دانشگاه پیام نور
5. دکتر حمید باقری؛ دانشگاه تهران
6. دکتر جلیل پروین؛ دانشگاه بین المللی مذاهب اسلامی
7. حجت الاسلام والمسلمین دکتر عباس پسندیده؛ دانشگاه قرآن و حدیث
8. دکتر علی حسن‌نیا؛ دانشگاه شاهد
9. حجت الاسلام والمسلمین سید محمد حسینی نیا
10. دکتر ابوالفضل خوشمنش؛ دانشگاه تهران
11. دکتر حامد دژآباد؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
12. دکتر مهدیه دهقانی قناتغستانی؛ دانشگاه خوارزمی
13. دکتر محمدتقی دیاری بیدگلی؛ دانشگاه قم
14. حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی راد؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
15. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدکاظم رحمان‌ستایش؛ دانشگاه قم
16. دکتر مجتبی زروانی؛ دانشگاه تهران
17. حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید محمدکاظم سیدطباطبایی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
18. دکتر روح‌الله شهیدی؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
19. دکتر محمدحسن صانعی‌پور؛ دانشگاه کاشان
20. حجت الاسلام والمسلمین دکتر احمد غلامعلی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
21. حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی غلامعلی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
22. دکتر عبدالهادی فقهی‌زاده؛ دانشگاه تهران
23. دکتر محسن قاسم‌پور؛ دانشگاه علامه طباطبائی
24. حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالهادی مسعودی؛ دانشگاه قرآن و حدیث
25. حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدرضا مؤدب؛ دانشگاه قم
26. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدعلی مهدوی‌راد؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
27. دکتر عبدالله میراحمدی؛ دانشگاه خوارزمی
28. حجت الاسلام والمسلمین دکتر فتح‌الله نجارزادگان؛ دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
29. دکتر شادی نفیسی؛ دانشگاه تهران
30. دکتر محمدجواد هراتی؛ دانشگاه بوعلی سینا

## جدول تغییرات[1]

| ردیف | در برنامه قبلی | در برنامه بازنگری شده |
|---|---|---|
| | **عناوین تغییر یافته** | |
| 1 | کارگاه قرائت و ترجمه قرآن 1 | قرائت و ترجمه قرآن 1 |
| 2 | کارگاه قرائت و ترجمه قرآن 2 | قرائت و ترجمه قرآن 2 |
| 3 | کلام اسلامی | عقاید اسلامی |
| 4 | کلیات فقه و مبانی حقوق اسلامی | کلیات فقه و اصول |
| 5 | تاریخ تحلیلی اسلام | تاریخ تشیع |
| 6 | آشنایی با ادیان بزرگ و کتب‌آسمانی | ادیان ابراهیمی |
| 7 | مهارت‌های آموزش و ترویج قرآن | روش‌های تبلیغ و ترویج قرآن |
| 8 | رایانه و فضای مجازی | روش تحقیق رایانه‌ای |
| 9 | کتابخانه‌های دیجیتالی | |
| 10 | زبان تخصصی | زبان تخصصی انگلیسی |
| 11 | قرائت و ترجمه متون تخصصی 1 | قرائت متون تخصصی قرآن و حدیث |
| 12 | قرائت و ترجمه متون تخصصی 2 | اعراب قرآن |
| 13 | علوم قرآنی 4 (دلالت‌های قرآنی) | علوم قرآنی 4 (دلالت‌های قرآنی، تناسب آیات و سور) |
| 14 | تاریخ کتابت قرآن و قرائات (تاریخ قرآن) | تاریخ قرآن |
| 15 | مأخذشناسی تفاسیر قرآن | تاریخ تفسیر قرآن |
| 16 | علوم بلاغی و زیبایی شناختی قرآن 1 | دانش بلاغت 1 |
| 17 | علوم بلاغی و زیبایی شناختی قرآن 2 | دانش بلاغت 2 |
| 18 | مأخذشناسی حدیث | منابع حدیثی |
| 19 | فقه الحدیث 1 | روش فهم حدیث |
| 20 | فقه الحدیث 2 | فقه الحدیث 1 (احادیث اخلاقی) |
| 21 | فقه الحدیث 3 | فقه الحدیث 2 (احادیث اجتماعی) |
| 22 | فقه الحدیث 4 | فقه الحدیث 2 (احادیث اعتقادی) |
| 23 | آشنایی با صحیفه سجادیه، ادعیه و زیارات مأثوره | شناخت ادعیه و صحیفه سجادیه |
| 24 | تاریخ استشراق و سیر تحول مطالعات قرآنی در غرب | سیر تحول مطالعات قرآنی در غرب |

[1]. در بازنگری برنامه درسی، دو بسته «دروس مجموعه اختیاری مطالعات قرآن» و «دروس مجموعه اختیاری مطالعات حدیث» از برنامه درسی تجمیع و بازنگری شده مصوب سال 1395 مورد توجه قرار گرفته است. وضعیت دروس در بازنگری انجام شده بدین شرح است: برخی عناوین بدون هیچ‌گونه تغییری عیناً از برنامه باقی مانده است، در عناوین برخی دروس تغییرات جزئی رخ داده است، همچنانکه محتوای سرفصل برخی دروس تغییر یافته است، در نهایت اینکه برخی عناوین حذف و عناوینی جدید افزوده شده است.

| | | |
|---|---|---|
| 25 | معناشناسی 1 و 2 | معناشناسی و کاربرد آن در مطالعات قرآنی |
| 26 | جریان شناسی مطالعات قرآنی معاصر | مطالعات قرآنی معاصر در جهان اسلام |
| 27 | قصص انبیا در قرآن و عهدین | قصص انبیا در قرآن |
| 28 | روش‌های تفسیری | روش‌ها و گرایش‌های تفسیری 1 و 2 |
| 29 | روش‌شناسی مطالعات قرآنی بینارشته‌ای | مطالعات قرآنی بینارشته‌ای |
| 30 | روش‌ها و شیوه‌های تدبر در قرآن | تدبر در قرآن |
| 31 | آشنایی با رجال | کلیات علم رجال |
| 32 | جریان‌شناسی مطالعات حدیثی معاصر | مطالعات حدیثی معاصر در جهان اسلام |
| | | حدیث‌پژوهی در غرب |
| 33 | روش‌شناسی مطالعات حدیثی بینارشته‌ای | مطالعات حدیثی بینارشته‌ای |
| 34 | رابطه قرآن و سنت | قرآن و اهل بیت (ع) |
| | **عناوین حذف شده** | **عناوین افزوده** |
| 35 | آیین نگارش متون علمی | تفسیر ترتیبی 4 |
| 36 | آیین ویرایش متون علمی | تفسیر موضوعی 3 |
| 37 | کتابشناسی و مأخذشناسی علوم اسلامی با تکیه بر مطالعات قرآن و حدیث | سبک‌شناسی بیان قرآن |
| 38 | متون تخصصی مطالعات قرآن و حدیث به زبان انگلیسی | اخلاق در قرآن |
| 39 | مراکز پژوهش قرآن و حدیث ایران و جهان | انسان در قرآن |
| 40 | زبان قرآن | عقلانیت و استدلال در قرآن |
| 41 | هندسه دانش‌های قرآنی و حدیثی | رابطه قرآن و علوم بشری |
| 42 | توثیق و تضعیف | شناخت روایات تفسیری |
| 43 | رجال کاربردی با تکیه بر سندشناسی | نقد شبهات حدیثی |
| 44 | مشکل الحدیث | |
| 45 | اختلاف الحدیث | |

## فصل اول

# مشخصات کلی برنامه درسی

## الف) مقدمه: معرفی کلی و تبیین برنامه درسی

طرح بررسی و بازنگری رشته‌های موجود علوم قرآن و حدیث، در شهریور ماه1391، دستور کار کمیته تحول در مطالعات قرآن و حدیث قرار گرفت تا ضمن بررسی وضعیت موجود با نیازسنجی و اخذ نظر استادان، مدلِ طراحی و پیشنهاد برنامه دوره کارشناسی این رشته را بر اساس رویکردهای شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی در بازنگری رشته‌های دانشگاهی ارائه نماید. در این طرح ملی، مجموعه مطالعات مرتبط با وضعیت‌سنجی آموزش عالی قرآن و تمامی سرفصل‌های مصوب، گردآوری و طیّ چند مطالعه از جهت محتوا و ساختار، تحلیل و آسیب‌شناسی شد. رهاوردِ مساعیِ افزون بر سی تن از اساتید حوزه آموزش عالی قرآن و صاحب‌نظران توسعه فرهنگ قرآنی، تدوین و ابلاغ برنامه‌ی درسی رشته‌ی کارشناسی علوم قرآن و حدیث در سال 1395 بود که عناوین دروس رشته در آن بر مبنای برونداد مطالعات علمی و برآیند نظریات و تجارب استادان رشتهٔ علوم قرآن و حدیث و صاحب‌نظران برنامه‌ریزی درسی تدوین یافت. بنا بر ضوابط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لزوم بازنگری برنامه های درسی رشته های تحصیلی پس از گذشت 5 سال از اجرای آنها، بازنگری برنامهٔ درسی رشته در قالب آیین نامه تدوین و بازنگری برنامه های درسی ابلاغی به شمارهٔ «154914/و» مورخ 1402/06/27 با تشکیل کمیتهٔ بازنگری برنامه درسی در سال 1402 با حضور استادان و صاحبنظرانی از دانشگاههای مجری رشته و مشارکت جمعی گروههای علمی کشور صورت پذیرفت.

**مبانی رشته**

مبانی رشته علوم قرآن و حدیث بر پایه آموزه‌های قرآن، حدیث و منابع اسلامی، هماهنگ با اسناد فرابخشی حوزه علم، فرهنگ و توسعه فرهنگ قرآنی شامل: نقشه جامع علمی کشور، نقشه‌ی فرهنگی کشور و منشور توسعه فرهنگ قرآنی استوار است.

**اصول کلی برنامه‌ریزی رشته**

1. در این رشته متن آیات قرآن کریم محوریت داشته، از این رو سایر متون و نیز هرگونه کوشش علمی و آموزشی در پرتو متن قرآن کریم و در راستای تدبر و فهم آن تعریف و تعلیم می‌شود.
2. توجه به کلام و سیره پیامبر و اهل بیت علیهم السلام به عنوان تبیین نظری و عملی آیات قرآن کریم و جدایی ناپذیری میان قرآن کریم و اهل بیت علیهم‌السلام
3. رویکرد جامع به ابعاد مختلف معرفتی، تربیتی، فرهنگی و سیاسی قرآن کریم و احادیث معصومان علیهم‌السلام
4. توجه به مهارت افزایی و توزیع متوازن مفاد درسی در قالب‌های «روشی»، «قواعد دانشی»، «معارف قرآنی و حدیثی»، ... و اولویت و تقدم رویکرد علمی ـ تخصصی بر رویکرد تبلیغی ـ ترویجی
5. پایبندی به آرمان‌های انقلاب اسلامی و ارزش‌های نظام جمهوری اسلامی

## ب) اهداف

با توجه به نقش مبنایی قرآن و حدیث در علم و فرهنگ جامعه اسلامی، طراحی و اجرای برنامه‌ای هدفمند و منسجم برای رشته علوم قرآن و حدیث ضروری است. تصویب منشور توسعه فرهنگ قرآنی به عنوان سند ملّی راهبری امور قرآنی کشور و گسترش ساختاری فعالیت‌های مرتبط با قرآن و عترت در در نظام علمی، آموزشی و فرهنگی، ضرورت توجّه به این مهم را مضاعف می‌کند. بر این اساس، رسالت این رشته تأمین بخش قابل توجهی از فعالان نظام توسعه فرهنگ قرآنی در حوزه‌های آموزشی، پژوهشی و تبلیغی ـ ترویجی است. برنامه درسی حاضر گامی در پاسخ گویی به این نیاز است.

تعلیم و انس با قرآن و حدیث، مقدمه تمسّک فردی و اجتماعی به قرآن و عترت است که خود به تنهایی موضوعیت داشته و اقامه آن از وظایف نظام اسلامی است. از این رو می‌بایست نیاز جامعه اسلامی به کارشناسان توانمند برای تعلیم، تبلیغ و تحقیق قرآنی برآورده شود. رشته علوم قرآن و حدیث به ویژه در مقطع کارشناسی تأمین کننده اصلی این نیاز است. در این رشته علاوه بر آشنایی و انس دانشجویان با قرآن و حدیث پیامبر و اهل بیت علیهم السلام و فهم معارف آن، توانمندی‌های لازم برای ایفای نقش در فعالیت‌های قرآن و عترت کشور کسب می‌شود.

**اهداف آموزشی و پرورشی**

1 .توانایی قرائت صحیح، ترجمه و بیان معانی آیات و متون روایی
2 .کسب دانش و مهارت‌های لازم برای استفاده از قرآن و حدیث و توانایی مراجعه به متون علمی مرتبط
3. کسب آمادگی و توانمندی لازم جهت ایفای نقش در فعالیت‌های قرآن و عترت در حوزه آموزشی، پژوهشی و تبلیغی ـ ترویجی

با اجرای موفق این برنامه و توسعه آن در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، انتظار می‌رود کارشناسانِ توانمندِ موردِ نیاز فرهنگ‌سازی قرآنی در نظام آموزش عمومی و تبلیغ و ترویج قرآن کشور بر اساس آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم السلام تربیت شوند و آمادگی لازم برای تحصیل افراد مستعد در مقاطع بالاتر به منظور تولید علم و نظام‌سازی قرآنی مبتنی بر مکتب اهل بیت علیهم السلام، کسب شود.

## پ) اهمیت و ضرورت

بهره‌وری از قرآن به عنوان کتاب انسان‌سازی و محور هدایت و قانون حیات طیبه فردی و اجتماعی، مستلزم تأمین نیروی انسانی کارآمد در گستره نظام توسعه فرهنگ قرآنی است و بر این اساس می‌بایست عموماً رویکرد نظام آموزش عالی قرآنی کشور و مشخصاً برنامه‌ریزی و اجرای رشته‌های علوم قرآن و حدیث دانشگاه‌ها در بستر این نظام و با رویکرد قرآن‌محوری، کاربردی‌سازی و نیازمداری، متحوّل شده و ارتقا و تعالی یابد. همچنانکه اسناد بالادستی موجود نیز بر این مهم تأکید دارند. این اسناد عبارتند از:

**برنامه هفتم توسعه:**

**ماده 95 و تبصره 1:** «ماده ۹۵ – در اجرای اصل سی‌ام (۳۰) قانون اساسی و به‌منظور وحدت رویه و تقویت هماهنگی و همگرایی در روند توسعه آموزش عالی، پژوهش و فناوری، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند ظرف شش‌ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، طرح خود مشتمل بر تعیین ظرفیت کل و سهم دانشجویان به تفکیک رشته، مقطع تحصیلی و زیرنظام‌های آموزش عالی کشور، توزیع دانشجو در رشته‌ها، مقاطع تحصیلی و نیز توسعه و ایجاد رشته‌ها و مقاطع تحصیلی مورد نیاز در گروههای آموزش عالی، مبتنی بر ملاحظات آمایش آموزش عالی و آمایش سرزمین را تهیه نموده و به‌تصویب شوراهای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارتخانه‌های مذکور برسانند و هرساله آن را به‌روزرسانی نمایند.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند نسبت به رفع همپوشانی رشته‌ها و گرایش‌های فعال بر اساس سیاست‌های شورای‌عالی انقلاب فرهنگی اقدام نمایند.»

**بند الف مادهٔ 97:** «ماده ۹۷ – الف - وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند با هدف تحقق دانشگاه تمدن‌ساز و حکمت‌بنیان و زمینه‌سازی انجام پژوهش‌های مأموریت‌گرا و مسأله‌محور و پاسخگویی به نیازها و مسائل کشور، تحقق مرجعیت علمی و سرآمدی جهانی در عرصه علوم و فناوری و ارتقای شتاب علمی، در سال اول برنامه اقدامات قانونی لازم را به‌منظور بازنگری و اصلاح شاخصهای ارزیابی، برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و فناوری و آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به جذب، تبدیل وضعیت، ارتقا، ترفیع و آیین‌نامه جامع «مدیریت دانشگاهها، نظام ارزیابی و انگیزش و نحوه ارائه خدمات موظفی اعضای هیأت علمی» بر اساس رویکرد برنامه‌محوری از جمله مأموریت‌گرایی و مسأله‌محوری، شاگردپروری و استادمحوری انجام دهند.»

**نقشه جامع علمی کشور**

راهبرد کلان 5 توسعه علم و فناوری: نهادینه کردن نگرش اسلامی به علم و تسریع در فرایندهای اسلامی شدن نهادهای آموزشی و پژوهشی

بند 1 اقدامات ملی راهبرد کلان 5 توسعه علم و فناوری : بازنگری برنامه‌ها و محتواهای آموزشی بر اساس مبانی نظری و ارزشی و نگرش اسلامی

بند 34 اقدامات ملی راهبرد کلان 6 توسعه علم و فناوری: بازنگری و بازتولید محتوا و روشهای آموزشی و پرورشی به منظور تعمیق تربیت اسلامی و حیات دینی و اعتقاد و التزام به ارزشهای انقلاب اسلامی در دانش آموزان و دانشجویان و آشنایی آنان با فرهنگ و تمدن اسلامی

**منشور توسعه فرهنگ قرآنی و وظایف ابلاغی توسط شورای توسعه فرهنگ قرآنی**

بند 3 ماده 2 : توسعه نظریه پردازی در نظامهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مبتنی بر فرهنگ و معارف قرآنی

بند 8 ماده 2: هدایت فرآیندهای آموزشی، پژوهشی و تبلیغی ترویجی قرآنی به سمت کاربردی کردن تعالیم قرآنی در زندگی فردی و اجتماعی

بند 10 ماده 2: ارتقابخشی نظام تعلیم و تربیت، نظام رسانه ای، نظام تبلیغات دینی و سایر نظامهای موثر با الهام از تعالیم قرآن کریم

بند12 ماده 4: برنامه ریزی برای تأمین و توسعه منابع انسانی مورد نیاز حوزه‌های مختلف امور قرآنی و کیفیت بخشی منابع انسانی موجود

**رویکردهای شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی در بازنگری رشته‌های دانشگاهی**

1. تجمیع رشته‌های دانشگاهی در مقطع کارشناسی و انتقال کلیه گرایش‌ها به مقطع کارشناسی‌ارشد (مدل لوزی)
2. کاربردی‌شدن رشته‌ها و تطبیق برنامه درسی با نیازهای اشتغال در جامعه

**«اهداف آموزش عمومی قرآن کشور» شورای عالی انقلاب فرهنگی**

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است به منظور تأمین نیروی انسانی لازم برای تحقق اهداف آموزش عمومی قرآن کشور، با همکاری دانشگاه فرهنگیان و سایر مراکز آموزش عالی واجدِ صلاحیت، نسبت به طراحی و اجرای دوره‌های آموزش عالی تربیت مربی، معلم، مدرس، کارشناس، مدیر و پژوهشگر آموزش عمومی قرآن در مقاطع کاردانی تا دکتری اقدام کند. این اهداف عبارتند از:

1. تقویت ایمان و گرایش به قرآن و عترت: اعتقاد قلبی به حقانیت، جامعیت و جاودانگی قرآن کریم و جایگاه پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) به عنوان تبیین کنندگان علمی و عملی قرآن و محبت و مودت نسبت به قرآن و اهل بیت (ع)
2. توانایی خواندن قرآن کریم: خواندن صحیح و روان قرآن کریم با تلفظ عربی حروف و حرکات در حد تمایز
3. درک معنای آیات قرآن کریم: درک معنای ظاهری عموم عبارات و آیات قرآن کریم
4. توانایی و التزام به تدبر در آیات قرآن کریم: آشنایی با روش تدبر و پایبندی به اندیشه و دقت در آیات قرآن برای درک بهتر مراد و مقصود آیٔ
5. حفظ قرآن کریم: به خاطرسپاری و ازبر خوانی بخش هایی از آیات و سور قرآن کریم (حداقل سه جزء)
6. انس با قرآن کریم: اشتیاق به خواندن روزانه و استماع قرآن کریم، همراه با فهم و تدبر در آیات

7. آشنایی با علوم و معارف قرآن کریم: آشنایی با کلیات تاریخ و علوم قرآنی و شناخت معارف اسلامی و ضروری قرآن کریم
8. توانایی استفاده از قرآن کریم: توانایی جستجو و دریافت معارف عمومی مورد نیاز از قرآن کریم با استفاده از منابع معتبر
9. تبعیت از قرآن و عترت: عمل به آموزه های قرآن و اهل بیت در ابعاد مختلف زندگی و تحقق سبک زندگی قرآنی

با وجود این اسناد، اهمّ آسیب‌های موجود در رشته‌های سابق علوم قرآن و حدیث که از پژوهش‌های مرتبط در این خصوص احصاء شده و مدّ نظر کمیته تحول در مطالعات قرآن و حدیث قرار گرفت از این قرار بوده است، عبارتند از:

- عدم محوریت و اصـــل نبودن متن آیات قرآن به عنوان منبع لایزال وکتاب هدایت زندگی بشـــر مطابق با قرائت اهل بیت علیهم السـلام در برنامه آموزشـــی رشته‌های علوم قرآن و حدیث
- عدم تطابق محتوای رشته‌های علوم قرآن و حدیث با اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی و نظام توسعه فرهنگ قرآنی
- عدم تناسب محتوای رشـته‌های قرآنی موجود با نیازهای جامعه و ناتوانی از تأمین نیروی انسـانی جهت انجام فعالیت‌های آموزشـی، پژوهشـی و تبلیغی ترویجی قرآن و عترت
- کم‌توجهی به نیازسنجی در تعریف و محتوابخشی رشته‌های قرآن و حدیث
- نابسامانی و تکرار در عناوین و سرفصل های رشته‌های مختلف علوم قرآنی
- فقدان شاخص‌های استاندارد در تعریف و هدفگذاری رشته‌های قرآنی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی مختلف

## تعداد و نوع واحدهای درسی (بر اساس جدول شماره 1 تا 3 آیین‌نامه تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی)

### جدول (۱)- توزیع واحدها

| نوع دروس | تعداد واحد |
|---|---|
| دروس عمومی | 22 |
| دروس پایه | 26 |
| دروس تخصصی الزامی | 72 |
| دروس تخصصی اختیاری | 10 |
| دروس مهارتی ـ اشتغال‌پذیری | 4 |
| پروژه/رساله/ پایان‌نامه | 0 |
| **جمع** | 134 |

## ث) نقش، توانایی و شایستگی مورد انتظار از دانش‌آموختگان:

| مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه | دروس مرتبط[2] |
|---|---|
| شناخت دقیق و ضابطه‌مند قرآن و حدیث | همه دروس با تأکید بر علوم قرآنی 1 و 2 و 3 و 4؛ سبک‌شناسی بیان قرآن؛ تاریخ قرآن |
| تصحیح نگرش‌ها نسبت به انتظار از قرآن و حدیث | همه دروس با تأکید بر رابطه قرآن و علوم بشری؛ اخلاق در قرآن؛ انسان در قرآن |
| تردیدزدایی و تعمیق باور به معارف قرآن و حدیث | همه دروس با تأکید بر تفسیر ترتیبی 1 و 2 و 3 و 4؛ تفسیر موضوعی 1 و 2 و 3؛ اخلاق در قرآن؛ انسان در قرآن؛ |
| توانمندسازی دانشجو در پاسخ به شبهات | همه دروس با تأکید بر عقلانیت و استدلال در قرآن؛ مطالعات قرآنی معاصر در جهان اسلام؛ مطالعات حدیثی معاصر در جهان اسلام؛ نقد شبهات حدیثی |

[2]. بدیهی است ذکر عناوین همه دروس مرتبط در اینجا میسر نیست، از این رو به ذکر برخی موارد بسنده شده است.

| | |
|---|---|
| توانمندسازی دانشجو در مطالعات بینارشته‌ای قرآن و حدیث و شیوهٔ استنطاق از قرآن | همه دروس با تأکید بر روش تحقیق در علوم قرآن و حدیث؛ مطالعات قرآنی بینارشته‌ای؛ مطالعات قرآنی بینارشته‌ای؛ تدبر در قرآن |
| شناخت شبکه معارف قرآن و حدیث | همه دروس با تأکید بر قرآن و اهل بیت (ع)؛ تحقیق موضوعی در حدیث |
| فراهم‌سازی زمینهٔ مناسب برای تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن | همهٔ دروس با تأکید بر اصول و مقدمات تفسیر؛ روش‌ها و گرایش‌های تفسیری 1 و 2؛ روش فهم حدیث؛ فقه الحدیث 1 و 2 و 3؛ تدبر در قرآن |
| مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی | دروس مرتبط |
| توانایی قرائت صحیح، ترجمه و بیان معانی آیات و متون روایی | همه دروس با تأکید بر قرائت و ترجمه قرآن 1 و 2؛ صرف کاربردی 1 و 2؛ نحو کاربردی 1 و 2؛ مفردات قرآن کریم؛ تفسیر ترتیبی 1 و 2 و 3 و 4؛ فقه الحدیث 1 و 2 و 3؛ معناشناسی و کاربرد آن در مطالعات قرآنی؛ شناخت روایات تفسیری |
| کسب دانش و مهارت‌های لازم برای استفاده از قرآن و حدیث و توانایی مراجعه به متون علمی مرتبط | همه دروس |
| کسب آمادگی و توانمندی لازم جهت ایفای نقش در فعالیت های قرآن و عترت در حوزه آموزشی، پژوهشی و تبلیغی ـ ترویجی | همه دروس |

## ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره (اطلاعات این بند به صورت پیشنهادی می‌باشد و شرایط و ضوابط ورود به دوره‌های تحصیلی، تابع سیاست‌های بالادستی می‌باشد).

دارندگان مدارک دیپلم متوسطه نظام جدید و پیش دانشگاهی متوسطه نظام قدیم در رشته‌های علوم انسانی، علوم ریاضی و علوم تجربی می‌توانند پس از موفقیت در آزمون در این رشته پذیرفته شوند. سایر شرایط پذیرش دانشجویان مطابق آیین‌نامه دوره کارشناسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است.

## چ) شرایط، ضوابط و الزامات اجرا و گسترش رشته؛

اجرای این رشته نیاز به زیر ساخت های کافی اعم از گروه علمی علوم قرآن و حدیث در دانشگاه مجری، اساتید متخصّص و مجرّب دارای مدرک مرتبط و دانشجویان مستعد دارد. در خصوص دروس پایه، در صورت فقدان استاد متخصص در گروه، از استادان سایر گروه‌های علمی استفاده شود. دروس تخصصی الزامی و اختیاری را حتی المقدور استادان متخصص در رشتهٔ علوم قرآن و حدیث و سایر رشته‌های مرتبط عهده‌دار شوند. در تدریس این مواد درسی بر تعمیق یادگیری عملی و مهارتی مطالب تأکید شود.

## ه) زمینه‌های شغلی حال و آینده

مهمترین عناوین مشاغل قرآنی شناسایی‌شده در طرح مشاغل قرآنی در سه حوزه کلی «آموزشی»، «علمی ـ پژوهشی» و «تبلیغی ـ ترویجی» قابل ارائه است.

- مشاغل حوزه آموزشی: مدیر مراکز آموزش عمومی قرآن[3]، مدیر مراکز آموزش تخصصی قرآن[4]، کارشناس آموزش‌های عمومی قرآنی، کارشناس آموزش‌های تخصصی قرآنی، کارشناس مؤلف متون آموزشی قرآنی، کارشناس کارگاه آموزشی قرآن کریم[5]، مربی قرآن، معلم قرآن، مدرس آموزش‌های عمومی قرآنی، مدرس تربیت مربی و معلم قرآن، مدرس علوم قرآنی، مدرس ترجمه، تفسیر و معارف قرآنی.

- مشاغل حوزه علمی ــ پژوهشی: مدیر مراکز پژوهشی قرآنی، مدیر طرح‌های پژوهشی قرآنی، مدیر نشریات تخصصی قرآنی، مدیر همایش‌های تخصصی قرآنی، مدیر کتابخانه‌های تخصصی قرآنی، کارشناس ترجمه و تفسیر قرآن، کارشناس علوم و معارف قرآنی، کتابدار تخصصی قرآنی، کارشناس نشریات تخصصی قرآنی، کارشناس همایش‌های تخصصی قرآنی، مفسر قرآن، مترجم قرآن و آثار قرآنی، پژوهشگر علوم و معارف قرآنی، پژوهشگر امور قرآنی (پژوهشی، آموزشی و تبلیغی ترویجی).

- مشاغل حوزه تبلیغی ــ ترویجی: مدیر مطبوعات و نشریات قرآنی، مدیر شبکه‌های رادیویی قرآنی، مدیر شبکه‌های تلویزیونی و ماهواره‌ای قرآنی، مدیر شبکه‌های اینترنتی قرآنی، مدیر خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی قرآنی، مدیر نشر مصحف (قرآن کریم)، مدیر تولید و توزیع محصولات قرآنی (نرم‌افزارهای قرآنی، لوح‌های آموزشی و ...)، مدیر نمایشگاه‌ها و موزه‌های قرآنی، مدیر محافل، جشنواره‌ها و مسابقات قرآنی، مدیر روابط عمومی مراکز قرآنی، مدیر جلسات قرآنی

[3]– مراد از آموزش عمومی قرآن، آموزش خواندن، حفظ، ترجمه، مفاهیم و معارف عمومی آیات قران به گروه‌های مختلف سنی است.

[4]– مراد از آموزش تخصصی قرآن یا تربیت فعالان قرآنی، برنامه‌های آموزشی است که هدف آن تربیت نیروی انسانی متخصص در حوزه‌های مختلف قرآنی است.

[5]– این شغل از سوی معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی پیشنهاد شده است.

مساجد[6]، کارشناس امور قرآنی در رادیو، کارشناس امور قرآنی در تلویزیون و ماهواره، گزارشگر و مجری فعالیت‌های قرآنی، کارشناس امور قرآنی در خبرگزاری‌ها، مراکز اطلاع رسانی و شبکه‌های اینترنتی، کارشناس نویسنده قرآنی، مصحح قرآنی (نمونه خوان و ویراستار قرآنی)، کارشناس تولید نرم‌افزار و محصولات قرآنی، کارشناس نشر، بازاریاب و پخش محصولات قرآنی (مصحف شریف، کتاب‌های قرآنی، نرم افزار و ...)، کارشناس نمایشگاه‌ها و موزه‌های قرآنی، کارشناس جشنواره‌ها و مسابقات قرآنی، کارشناس روابط عمومی مراکز قرآنی، مبلّغ قرآنی، مشاور قرآنی.

## ی) جایگاه تمدنی، فرهنگی و اجتماعی (جایگاه رشته تحصیلی در حوزه تمدنی گذشته، حال و آینده و بافت فرهنگی و اجتماعی کشور)

شکل‌گیری و شکوفایی هر تمدن مرهونِ عناصری از قبیلِ امنیت وآرامش اجتماعی، دین‌مداری، اخلاق، فعالیت اقتصادی، همکاری و تعاون، اتحاد وهمبستگی و مانند آنها است. هریک از این عوامل افزون بر نقش مستقل موثر خود در زایش تمدن با دیگر عوامل ارتباط منسجمی دارد که با همبستگی یکدیگر، سبب ایجاد تمدن می‌شوند. شکوفایی و اعتلای هر تمدن مستلزمِ فراهم‌سازی زمینه‌های مساعد برای شکوفایی استعدادهای بشر از یکسو و عرضهٔ دستاوردهای گوناگون وی با کسب علم، معرفت، تجارب و تنظیم قوانین و مقررات در تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی از سوی دیگر است که این دو به رشد و تعالی جامعه بشری منجر می‌شود. بی‌تردید دین، به‌عنوان بن‌مایه فرهنگ وتمدن اسلامی با تعالیم قرآنی و سیره ائمه اطهار (ع)، تحولی نوین در اندیشه و روح انسان پدید آورد و مایه پیراستن سنت و نظام‌های کهنه آنان از اخلاقیات تباه جاهلی شد. بدین سبب به رشد و شکوفایی استعدادهای علمی، فنی، هنری و ادبی آنان پرداخت و با جایگزینی نظام‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی پویا در پرتوی معارف والای وحیانی، تمدن اسلامی به رشد و بالندگی رساند. نقطه آغاز شکوفایی علوم در تربیت و تمدن اسلامی، قرآن کریم است. قرآن در بنیان گذاری سنگ بنا و فرهنگ و تمدن اسلامی نقش بسزایی داشته و از همان قرن نخست هجری, ابعاد تمدن سازی اسلام نمود عینی یافت. مسلمانان دانش‌های فراوان و گونه‌گون خود را از تحقیق و جستجو در معانی و مفاهیم آیات قرآن و در وهلهٔ دوم حدیث آغاز کردند به گونه‌ای که نخستین موضوع‌های علمی آنان مسائل مربوط به قرآن و سنت (حدیث) بود. علم قرائت، تفسیر، کلام، حدیث، رجال، لغت، نحو، صرف، بلاغت و تاریخ و سیره که جزو نخستین علوم اسلامی است همگی زاییده قرآن و سنت است. رشتهٔ «علوم قرآن و حدیث» در قالب مطالعهٔ ضابطه‌مند و هدف‌دار قرآن و حدیث می‌تواند افزون بر بازخوانی هویت دینی و تاریخ اندیشهٔ تمدنی اسلامی و برنشاندن نقاط قوت گذشته به بازسازی و بازآفرینی آن کمک شایانی نماید.

* **دروس عمومی** مطابق جدول ابلاغی معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اجرا خواهد شد.

[6]- این شغل از سوی معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی پیشنهاد شده است.

## فصل دوم

# جدول عناوین و مشخصات دروس

## جدول (2)- عنوان و مشخصات کلی دروس پایه

| ردیف | عنوان درس | تعداد واحد | تعداد واحد به تفکیک نوع | | | | تعداد جلسات | تعداد ساعات* | | پیش‌نیاز | هم نیاز |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | نظری | عملی | عملی – نظری | | | نظری | عملی | | |
| 201 | قرائت و ترجمه قرآن 1 | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 202 | قرائت و ترجمه قرآن 2 | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 203 | صرف کاربردی 1 | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 204 | صرف کاربردی 2 | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 205 | نحو کاربردی 1 | 4 | * | – | – | | 32 | 64 | – | ندارد | ندارد |
| 206 | نحو کاربردی 2 | 4 | * | – | – | | 32 | 64 | – | ندارد | ندارد |
| 207 | اعراب قرآن | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 208 | منطق | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 209 | کلیات فقه و اصول | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 210 | ادیان ابراهیمی | 2 | * | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| **211** | روش تحقیق در علوم قرآن و حدیث | 2 | * | – | – | | **16** | **32** | – | ندارد | ندارد |

***:** ساعت آموزش برای هر واحد نظری 16 ساعت، عملی 32 ساعت، عملی (از نوع کارگاهی) 48 ساعت، کارآموزی و کارورزی 64 یا 128 ساعت است.

## جدول (3)- عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی الزامی*

| ردیف | عنوان درس | تعداد واحد | تعداد واحد به تفکیک نوع | | | | تعداد جلسات | تعداد ساعات* | | پیش‌نیاز | هم نیاز |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | نظری | عملی | عملی - نظری | | | نظری | عملی | | |
| 301 | زبان انگلیسی تخصصی | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 302 | مفردات قرآن کریم | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 303 | تاریخ قرآن کریم | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 304 | علوم قرآنی 1 (وحی و نزول) | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 305 | علوم قرآنی 2 (اعجاز و تحریف ناپذیری) | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 306 | علوم قرآنی 3 (اسباب نزول، مکی و مدنی، محکم و متشابه و نَسخ) | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 307 | علوم قرآنی 4 (دلالت‌های قرآنی، تناسب آیات و سور) | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 308 | اصول و مقدّمات تفسیر | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 309 | روش‌ها و گرایش‌های تفسیری 1 | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 310 | روش‌ها و گرایش‌های تفسیری 2 | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 311 | سبک‌شناسی بیان قرآن | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 312 | تفسیر ترتیبی 1 | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |

* دروس تخصصی الزامی، شامل دروسی هستند که هسته اصلی رشته را در مقطع کارشناسی تشکیل می‌دهند و گذراندن همه آنها الزامی می‌باشد.

| | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 313 | تفسیر ترتیبی 2 | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 314 | تفسیر ترتیبی 3 | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 315 | تفسیر ترتیبی 4 | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 316 | تفسیر موضوعی 1 (توحید و عدل الهی) | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 317 | تفسیر موضوعی 2 (نبوت و امامت) | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 318 | تفسیر موضوعی 3 (معاد و قیامت) | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 319 | قرآن و اهل بیت (ع) | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 320 | اخلاق در قرآن | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 321 | انسان در قرآن | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 322 | عقلانیّت و استدلال در قرآن | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 323 | رابطه قرآن و علوم بشری | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 324 | دانش بلاغت 1 | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 325 | دانش بلاغت 2 | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 326 | مطالعات قرآنی معاصر در جهان اسلام | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 327 | نقد شبهات قرآنی | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 328 | تاریخ حدیث | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 329 | منابع حدیثی | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 330 | مصطلح الحدیث | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 331 | روش فهم حدیث | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |

| | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 332 | فقه الحدیث 1 (احادیث اخلاقی) | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 333 | فقه الحدیث 2 (احادیث اجتماعی) | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 334 | فقه الحدیث 3 (احادیث اعتقادی) | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 335 | شناخت نهج البلاغه | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 336 | شناخت ادعیه و صحیفه سجادیه | 2 | 2 | – | – | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |

***:** ساعت آموزش برای هر واحد نظری 16 ساعت، عملی 32 ساعت، عملی (از نوع کارگاهی) 48 ساعت، کارآموزی و کارورزی 64 یا 128 ساعت است.

## جدول (4)- عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی اختیاری*

| ردیف | عنوان درس | تعداد واحد | تعداد واحد به تفکیک نوع | | | تعدا د جل سات | وضعیت آمایشی/مأموریتی درس(صرفاً برای دروس تخصصی اختیاری مشخص شود) | | تعداد ساعات* | | پیش‌نی از | هم نیاز |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | نظری | عملی | نظری – عملی | | مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست. | مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه است. | نظری | عملی | | |
| 401 | تاریخ تفسیر قرآن | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 402 | معناشناسی و کاربرد آن در مطالعات قرآنی | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 403 | قصص انبیا در قرآن | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 404 | سیر تحول مطالعات قرآنی در غرب | 2 | * | - | - | 16 | | | 32 | - | ندارد | ندارد |
| 405 | مطالعات قرآنی بینارشته‌ای | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 406 | تدبّر در قرآن | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 407 | قرائت متون تخصّصی قرآن و حدیث | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 408 | نقد حدیث | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 409 | کلیّات علم رجال | 2 | * | – | – | 16 | | | 32 | – | ندارد | ندارد |

* دروس تخصصی اختیاری، شامل دروسی هستند که برای هر رشته/ گرایش، مکمل هستند و تعدادی از آنها به انتخاب دانشجو / گروه آموزشی، بر اساس علاقه، تخصص یا ... اخذ و گذرانده می‌شوند. وجود دروس اختیاری در برنامه درسی، کمک می‌کند تا دانش/ توانمندی دانشجو در یک موضوع تخصصی‌تر توسعه یابد. گذراندن 10 واحد از عناوین این بخش برای دانشجو الزامی می‌باشد.

| | | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **410** | مبانی شناخت حدیث از دیدگاه فریقین | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **411** | مطالعات حدیثی معاصر در جهان اسلام | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **412** | مطالعات حدیثی بینا رشته‌ای | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **413** | تحقیق موضوعی در حدیث | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **414** | حدیث پژوهی در غرب | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **415** | شناخت روایات تفسیری | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **416** | نقد شبهات حدیثی | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **417** | عقاید اسلامی | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |
| **418** | تاریخ تشیع | **2** | * | – | – | **16** | | | **32** | – | ندارد | ندارد |

***:** ساعت آموزش برای هر واحد نظری 16 ساعت، عملی 32 ساعت، عملی (از نوع کارگاهی) 48 ساعت، کارآموزی و کارورزی 64 یا 128 ساعت است.

## جدول (5)- عنوان و مشخصات کلی دروس مهارتی-اشتغال پذیری*

| ردیف | عنوان درس* | تعداد واحد | تعداد واحد به تفکیک نوع | | | | تعداد جلسات | تعداد ساعات* | | پیش‌نیاز | هم نیاز |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | نظری | عملی | نظری - عملی | | | نظری | عملی | | |
| 501 | روش‌های تبلیغ و ترویج قرآن | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |
| 502 | روش تحقیق رایانه‌ای | 2 | 2 | – | – | | 16 | 32 | – | ندارد | ندارد |

* نحوه اجرای دروس مهارتی ـ اشتغال پذیری و ساعات دروس کارآموزی و کارورزی با توجه به شیوه‌نامه اجرای دروس مهارتی ـ اشتغال پذیری می‌باشد.

* دروس مهارتی ـ اشتغال پذیری، دروسی با رویکرد افزایش توان کارآمدگی، مهارت و قابلیت اشتغال پذیری دانشجویان می‌باشد که بر اساس مصوبه جلسه 954 و 959 شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی برای دوره کارشناسی پیوسته پیش‌بینی‌شده است.

## فصل سوم

# ویژگی‌های دروس

| الف: عنوان درس به فارسی: 201. قرائت و ترجمه قرآن 1 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran recitation and translation (1) | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ■ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی ☐ عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | | تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ |
| تعداد ساعت: | 32 | | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- شناخت وجه صحیح قرائت قرآن کریم
- کسب توانایی ترجمه واژگان و آیات قرآن با محوریت جزء سی‌ام

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی عمیق و عمیق با مفاهیم و تعالیم قرآن
2. درک معنای آیات سوره‌های جزء سی‌ام به هنگام استماع و قرائت
3. کسب توانمندی‌های لازم برای تدبر در آیات با محوریت سوره‌های جزء سی‌ام
4. حفظ الزامی سوره‌های ناس تا ضحی و حفظ داوطلبانه سایر سوره‌های جزء سی‌ام

**پ) سرفصل‌ها:**

1. آشنایی با فرهنگ‌نامه‌های لغات و اعراب قرآن مانند: فرهنگنامه قرآنی، دکتر محمد جعفر یاحقی؛ شرح و تفسیر لغات قرآن، جعفر شریعتمداری؛ کلمات القرآن، حسنین محمد مخلوف؛ مفردات الفاظ القرآن، راغب اصفهانی؛ معجم اعراب الفاظ القرآن الکریم، محمد فهیم ابوغُبیّه و...
2. تمرین و تکرار قرائت صحیح آیات از آخر جزء سی‌ام به قبل با روش‌های گوناگون سمعی و بصری
3. بیان نکته‌های تجویدی و تمرین و تکرار آن از آخر جزء سی‌ام به قبل
4. بیان قوانین کلی ترجمه قرآن و انواع آن
5. بیان معانی کلمات، تعابیر و اصطلاحات در سوره‌های جزء سی‌ام و ترجمه آیات در تعامل با دانشجویان
6. بیان نکته‌های لغوی و ادبی مؤثر در فهم درست و دقیق کلمات و ترجمه قرآن در جزء سی‌ام
7. مطالعه فشرده تفسیر جزء سی‌ام قرآن

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

1. تأکید بر حضور مستمر در کلاس و انجام تکالیف عملکردی
2. ترتیب آموزش از سوره ناس تا سوره نباء
3. آموزش فعال با تأکید بر محوریت آموزش گیرنده
4. مقایسه برخی از معانی لغات در چند فرهنگ لغوی قرآن
5. مقایسه ترجمه برخی از آیات در ترجمه‌های معاصر قرآن مانند: ترجمه فولادوند، خرمشاهی، انصاری، مجتبوی، موسوی گرمارودی و... با صلاحدید استاد

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 50 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 25 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- مصحف آموزشی حزب مفصل، مرکز هماهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور، نسخه دوم مشتمل بر ترجمه لغات، نکات ادبی و تجویدی، ترجمه دقیق و فنی و تفسیر فشرده
- آموزش تجوید قرآن، علی حبیبی، قم، دفتر نشر مصطفی، 1389ش
- درآمدی بر ترجمه قرآن کریم، سید محمدرضا صفوی، قم، کتاب حکیم، 1399ش
- آموزش مفاهیم قرآن، حمیدرضا مستفید، تهران، نشر یاسین، 1388ش
- شرح و تفسیر لغات قرآن، جعفر شریعتمداری، مشهد، نشر آستان قدس، 1377ش
- ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن، غلامرضا خسروی حسینی، تهران، نشر مرتضوی، 1374ش
- قاموس قرآن، سید علی اکبر قرشی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، 1386ش
- تفسیر آموزشی قرآن کریم، سید محمدرضا صفوی، قم، بوستان کتاب، 1395ش
- معجم مفردات الفاظ القرآن، راغب اصفهانی، تحقیق ندیم مرعشلی، قم، المکتبة المرتضویة، بی‌تا
- الجدول فی اعراب القرآن، محمود صافی، دمشق، دار الرشید، 1418ق


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 202. قرائت و ترجمه قرآن 2 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran recitation and translation (2) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ■ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- شناخت وجه صحیح قرائت قرآن کریم با تجوید کامل
- کسب توانایی ترجمه واژگان و آیات قرآن با محوریت جزء بیست و نهم

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی عمیق و انس با مفاهیم و تعالیم قرآن
2. درک معنای آیات سوره‌های جزء بیست و نهم به هنگام استماع و قرائت
3. کسب توانایی لازم برای روان‌خوانی آیات سوره‌های جزء بیست و نهم از متن بدون اعراب
4. افزایش توانمندی‌های لازم برای تدبر در مفاهیم و آیات با محوریت جزء بیست و نهم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. تمرین و تکرار قرائت صحیح با تجوید کامل سوره‌های جزء بیست و نهم با روش‌های گوناگون سمعی و بصری
2. اعراب‌گذاری آیات در جزء بیست و نهم
3. بیان معانی دقیق کلمات، تعابیر، اصطلاحات و ترجمه آیات سوره‌های جزء بیست و نهم در تعامل با دانشجویان
4. بیان نکته‌های لغوی و ادبی مؤثر در فهم درست و دقیق کلمات و ترجمه قرآن در جزء بیست و نهم
5. گونه‌های ترجمه قرآن و مقایسه آنها با یکدیگر
6. مطالعه فشرده تفسیر جزء بیست و نهم

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

1. تأکید بر حضور مستمر در کلاس و انجام تکالیف عملکردی
2. ترتیب آموزش از سوره مرسلات تا ملک
3. مقایسه برخی از معانی لغات در چند فرهنگ لغوی قرآن
4. مقایسه ترجمه برخی از آیات در ترجمه‌های قرآن
5. حفظ داوطلبانه سوره‌های جزء بیست و نهم با نمره تشویقی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 50 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 25 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- مصحف آموزشی حزب مفصل، مرکز هماهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور، نسخه دوم مشتمل بر ترجمه لغات، نکات ادبی و تجویدی، ترجمه دقیق و فنی و تفسیر فشرده
- درآمدی بر دانش مفردات قرآن، طیب حسینی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1390ش
- مفردات قرآن، سید بابک فرزانه، تهران، انتشارات سمت، 1392ش
- قاموس قرآن، سید علی اکبر قرشی، تهران، دارالاکتب الاسلامیه، 1386ش
- ترجمه قرآن بر اساس تفسیر المیزان، محمدرضا صفوی، قم، نشر معارف، 1395ش
- معجم مفردات الفاظ القرآن، راغب اصفهانی، تحقیق ندیم مرعشلی، قم، المکتبة المرتضویة، بی‌تا
- نقدآموزی ترجمه‌های قرآن، سید محمدرضا صفوی، قم، مؤسسه بنیاد فرهنگی مهدی موعود، 1391ش
- اعراب القرآن وبیانه، محیی الدین درویش، دمشق، دار الارشاد، 1415ق

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 203. صرف کاربردی 1 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Arabic Morphology in use 1 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ■ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی □ | عملی □ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری □ | نظری-عملی □ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه □ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری □ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با ساخت واژگان زبان عربی

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با صرف افعال در زبان عربی
2. یادگیری چگونگی ساخت افعال
3. آشنایی با دگرگونی افعال با عنوان صرف یا تصریف فعل

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات

- تعریف علم صرف و موضوع آن
- مهم ترین مسائل علم صرف
- انواع حروف الفبا، تنوین و تای مدورۀ
- انواع کلمه و علائم آن
- حروف اصلی و زائد و وزن کلمات و میزان صرفی (با رویکرد فعل)
- همزه، نگارش و انواع آن
- صامتها و مصوّتها و تغییرات آن‌ها: اعلال و ابدال

2. انواع فعل به اعتبار زمان (1): فعل ماضی، مضارع، امر

- فعل ماضی: تصریف، حالات فعل ماضی (نفی، استفهام و جزم محلی)، دلالت‌های زمانی فعل ماضی
- فعل مضارع: تصریف، حالات فعل مضارع (رفع، نصب و جزم)، دلالت‌های زمانی فعل مضارع
- فعل امر: تصریف، انواع فعل امر (أمر باللام و أمر بالصیغۀ)

3. انواع تأکید فعل مضارع و امر (نون تأکید ثقیلۀ و خفیفۀ)
4. انواع فعل به اعتبار تعداد حروف اصلی و پذیرش حروف زائد: ثلاثی مجرد، ثلاثی مزید، رباعی مجرّد، رباعی مزید

- أبواب ثلاثی مزید (1): باب‌های «إفعال»، «تفعیل» و «مفاعلۀ»
- أبواب ثلاثی مزید (2): باب‌های «تفعّل» و «تفاعل»
- أبواب ثلاثی مزید (3): باب‌های «انفعال» و «افتعال»

- أبواب ثلاثی مزید (4): باب‌های «استفعال»، «افعلال»، «افعیلال» و ...

5. انواع فعل به اعتبار تصرف و جمود (متصرف تام، متصرف ناقص، جامد)
6. افعال منحوت (صناعی) و مسائل آن
7. اسم فعل و تقسیم بندی های آن (مرتجل، منقول، سماعی، قیاسی، ماضی، مضارع و امر)
8. انواع فعل به اعتبار لزوم و تعدیۀ و انواع آن (متعدّی به نفسه، متعدّی به واسطه)
   - طرق تعدیۀ افعال
   - طرق ساختن فعل لازم از فعل متعدّی
9. فعل معلوم و فعل مجهول و قواعد آن‌ها
10. انواع فعل از نظر نوع حروف: فعل مهموز، فعل مضاعف، معتلات و انواع اعلال، معتل الفاء (مثال) و انواع آن، معتل العین (أجوف) و انواع آن، معتل اللام (ناقص) و انواع آن، لفیف و انواع آن (مفروق و مقرون)
11. تجزیه فعل و روش آن
12. تحلیل صرفی نمونه هایی از غرر آیات و روایات

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

با توجه به ضرورت کاربردی بودن مباحث سرفصل درس، شیوه ارائه تلفیقی و به صورت نظری-تطبیقی خواهد بود.

در این شیوه در گام اول: به جای روش انتزاعی آموزش از روش ارتباطی با بافت زبان برای برجسته سازی نکات دستور زبان استفاده شده

و در گام دوم: به دسته بندی های شناختی قواعد پرداخته شده

و در گام سوم: با نمونه ها و مثال‌های متعدد بر پایدار سازی مفاهیم آموزش داده شده، تمرکز شده

و در گام آخر: با ارائه نمونه های متنی از منابع اسلامی همچون آیات قرآن و دیگر منابع حدیثی و روایی به شکل تمرین و ممارست به ایجاد خود فعالی در دانشجویان کمک می شود.

* برای تأثیر گذاری و ایجاد ارتباط مناسب دانشجویان با موضوع درس از فناوری های نوین آموزشی همچون نرم افزارها و برنامه های دیداری-شنیداری مانند پاورپوینت و ارائه از طریق ویدئو پرژکتور استفاده شود.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- مبادئ العربیة 3 و 4 (قسم الصرف)، رشید الشرتونی، قم: موسسه انتشارات دارالعلم
- آموزش صرف عربی، عبدالهادی فقهی زاده ، انتشارات سمت
- اصول الصرف، علی اکبر شهابی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- شذا العرف فی فنّ الصرف، أحمد الحملاوی، دار الأرقم
- نحو اللغة العربیة، محمد أسعد النادری، المکتبة العصریة
- صرف ساده، محمدرضا طباطبایی، انتشارات دار العلم
- جامع الدروس، مصطفی غلاییني، تهران: انتشارات ناصر خسرو
- آموزش زبان عربی 1 و 2، آذرتاش آذرنوش، تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- النحو الواضح فی قواعد اللغة العربیة، علی الجارم؛ مصطفی امین، انتشارات ناصرخسرو، قم، 1375
- الجدید فی الصرف والنحو، سید ابراهیم دیباجی، تهران: انتشارات سمت
- البدیع فی تنقیح شرح ابن عقیل، امیر ذوقی، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
- القواعد الأساسیة للغة العربیة، احمد الهاشمی، قم: انتشارات ذوی القربی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 204. صرف کاربردی 2 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Arabic Morphology in use 2 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ■ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی □ | عملی □ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری □ | نظری-عملی □ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه □ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری □ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با ساخت واژگان زبان عربی

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با صرف اسم‌ها در زبان عربی
2. یادگیری چگونگی ساخت اسم‌ها
3. آشنایی با دگرگونی اسم‌ها با عنوان صرف یا تصریف اسم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات
   - وزن کلمات و میزان صرفی با رویکرد اسم
   - انواع اسم از لحاظ تعداد حروف ریشه: ثلاثی، رباعی و خماسی
   - حذف در ریشه کلمات اسمی (اسماء ستّهٔ و نظائر آن)
2. انواع اسم به اعتبار جامد و مشتق
   - انواع اسم جامد (جامد مصدری و غیر مصدری)
   - انواع مصدر (مصدر اصلی، مصدر صناعی، اسم مرهٔ، اسم نوع، مصدر میمی)
   - انواع اسم مشتق: اسم فاعل، اسم مفعول، صفت مشبهه، صیغه مبالغه، اس تفضیل، اسم زمان، اسم مکان، اسم ابزار، مصادر مزید
3. انواع اسم به اعتبار تعداد
   - تقسیم بندی به مفرد، مثنی و جمع
   - مثنی و قواعد آن
   - جمع مذکر سالم و قواعد آن
   - جمع مونث سالم و قواعد آن
   - جمع مکسّر، اوزان و قواعد آن
   - جمع الجمع، منتهی الجموع، اسم جمع، ملحقات جمع و ...
4. انواع اسم به اعتبار معرفه و نکرهٔ

- اسم معرفه به الف و لام و اسم عَلَم و انواع آن (مفرد، مرکّب اضافی، مزجی و إسنادی)
- اسم معرفه به نداء، اسم اشاره
- اسم موصول و اسم مضاف به معرفهٔ
- ضمیر و انواع آن

5. اسم های مقصور، ممدود، منقوص و صحیح الآخر
6. تصغیر، اوزان اسم مصغر و قواعد آن
7. نسبت و مسائل آن
8. عدد اصلی و ترتیبی
9. انواع اسم به اعتبار اعراب و بناء
   - انواع اسم معرب: منصرف و غیر منصرف
   - اسباب منع صرف
   - انواع اسم مبنی
10. تجزیه اسم
11. تحلیل صرفی نمونه هایی از غرر آیات و روایات

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

با توجه به ضرورت کاربردی بودن مباحث سرفصل درس، شیوه ارائه تلفیقی و به صورت نظری-تطبیقی خواهد بود.

در این شیوه در گام اول: به جای روش انتزاعی آموزش از روش ارتباطی با بافت زبان برای برجسته سازی نکات دستور زبان استفاده شده

و در گام دوم: به دسته بندی های شناختی قواعد پرداخته شده

و در گام سوم: با نمونه ها و مثال‌های متعدد بر پایدار سازی مفاهیم آموزش داده شده، تمرکز شده

و در گام آخر: با ارائه نمونه های متنی از منابع اسلامی همچون آیات قرآن و دیگر منابع حدیثی و روایی به شکل تمرین و ممارست به ایجاد خود فعالی در دانشجویان کمک می شود.

* برای تأثیر گذاری و ایجاد ارتباط مناسب دانشجویان با موضوع درس از فناوری های نوین آموزشی همچون نرم افزارها و برنامه های دیداری-شنیداری مانند پاورپوینت و ارائه از طریق ویدئو پرژکتور استفاده شود.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس

- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- مبادئ العربیة 3 و 4 (قسم الصرف)، رشید الشرتونی، قم: موسسه انتشارات دارالعلم
- آموزش صرف عربی، عبدالهادی فقهی زاده ، انتشارات سمت
- اصول الصرف، علی اکبر شهابی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- شذا العرف فی فنّ الصرف، أحمد الحملاوی، دار الأرقم
- نحو اللغة العربیة، محمد أسعد النادری، المکتبة العصریة
- صرف ساده، محمدرضا طباطبایی، انتشارات دار العلم
- جامع الدروس، مصطفی غلایینی، تهران: انتشارات ناصر خسرو
- آموزش زبان عربی 1 و 2، آذرتاش آذرنوش، تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- النحو الواضح فی قواعد اللغة العربیة، علی الجارم؛ مصطفی امین، انتشارات ناصرخسرو، قم، 1375
- الجدید فی الصرف والنحو، سید ابراهیم دیباجی، تهران: انتشارات سمت
- البدیع فی تنقیح شرح ابن عقیل، امیر ذوقی، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
- القواعد الأساسیة للغة العربیة، احمد الهاشمی، قم: انتشارات ذوی القربی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 205. نحو کاربردی 1 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Arabic Syntax in use 1 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ■ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 4 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 64 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با ترکیب نحوی واژگان در ساختار جمله عربی

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با اعراب افعال
2. آشنایی با نقش‌های مرفوعی اسم‌ها
3. یادگیری چگونگی دگرگونی اعراب واژگان در هنگام ترکیب
4. توانمندسازی دانشجویان در تحلیل ساختار نحوی آیات و احادیث

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات

- تعریف علم نحو، موضوع و فایده آن
- انواع اعراب و حالات گوناگون ظهور آن
- اعراب ظاهری و اعراب تقدیری
- اعراب لفظی و محلّی
- علائم اعراب اصلی و فرعی
- اسامی معرب (متمکن أمکن و غیر أمکن/ منصرف و غیر منصرف)
- اسباب منع صرف
- انواع اعراب اسم: رفع، نصب و جر
- انواع اعراب فعل: رفع، نصب و جزم

2. فعل (مبحث اعراب و بناء)

- افعال معرب و مبنی
- مواضع نصب فعل مضارع: حروف ناصب بالذات، حروف ناصب بأن مقدر جوازی (لام تعلیل، لام عاقبت و حروف عطف واو، فاء، ثمّ و أو به اسم جامد)، حروف ناصب بأن مقدر وجوبی (لام جحود، حتّی، أو، فاء سببیة، واو معیة)
- مواضع جزم فعل مضارع: جوازم یک فعل (لام أمر، لای نهی، لَم و لمّا) انواع تأکید فعل مضارع و امر (نون تأکید ثقیلة و خفیفة)، جوازم دو فعل (حروف شرط جازم)، ساختار جمله شرطیة و ادوات جازم و غیر جازم شرط

3. بخش اسم (1): مرفوعات

- فاعل و مسائل آن (انواع فاعل، جایگاه فاعل در جمله و مواضع تقدیم و تأخیر آن، تطابق فعل با فاعل و موارد خاص ظهور فاعل)
- نائب فاعل و مسائل آن (چگونگی مجهول کردن جمله معلوم و موارد خاص ظهور نائب فاعل)
- مبتدا و خبر: انواع مبتدا، انواع خبر، تطابق مبتدا و خبر در عدد و نوع، معرفه و نکره در مبتدا و خبر، مسوغات ابتداء به نکره، جایگاه مبتدا و خبر و مواضع تقدیم و تأخیر آن‌ها، حذف وجوبی یا جوازی مبتدا و خبر، مبتدای وصفی
- ضمیر فصل و ضمیر شأن و مسائل آن‌ها
- نواسخ مبتدا و خبر: افعال ناقصه و مسائل آن (معرفی افعال ناقصه، تصرف و جمود افعال ناقصه، کاربرد افعال ناقصهٔ به شکل افعال تامّهٔ)، افعال مقاربه و مسائل آن (معرفی افعال رجاء، افعال قرب و افعال شروع، شروط خبر افعال مقاربهٔ و کاربرد افعال مقاربهٔ به شکل افعال تامّهٔ)، حروف شبیه به لیس (معرفی ما، إن، لا و لات، شروط عمل، عطف به خبر افعال شبیه به لیس)، حروف مشبهۀ بالفعل (معرفی حروف مشبهۀ بالفعل، جایگاه اسم و خبر، مای کافهٔ، لام مزحلقهٔ (ابتداء)، موارد وجوبی کاربرد إنّ، موارد وجوبی کاربرد أنّ، موارد جوازی کاربرد إنّ و أنّ، تخفیف حروف مشبهۀ بالفعل و چگونگی عمل آن‌ها، لام فارقهٔ)، لای نفی جنس (شروط عمل، تکرار لا، انواع اسم لا، حذف خبر لا)

4. آموزش تجزیه و ترکیب جملات با محوریت تشخیص ارکان جمله
5. آموزش حرکت گذاری و تشکیل جملات عربی با محوریت اسماء مرفوع

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

با توجه به ضرورت کاربردی بودن مباحث سرفصل درس، شیوه ارائه تلفیقی و به صورت نظری-تطبیقی خواهد بود.

در این شیوه در گام اول: به جای روش انتزاعی آموزش از روش ارتباطی با بافت زبان برای برجسته سازی نکات دستور زبان استفاده شده

و در گام دوم: به دسته بندی های شناختی قواعد پرداخته شده

و در گام سوم: با نمونه ها و مثال‌های متعدد بر پایدار سازی مفاهیم آموزش داده شده، تمرکز شده

و در گام آخر: با ارائه نمونه های متنی از منابع اسلامی همچون آیات قرآن و دیگر منابع حدیثی و روایی به شکل تمرین و ممارست به ایجاد خود فعالی در دانشجویان کمک می شود.

* برای تأثیر گذاری و ایجاد ارتباط مناسب دانشجویان با موضوع درس از فناوری های نوین آموزشی همچون نرم افزارها و برنامه های دیداری-شنیداری مانند پاورپوینت و ارائه از طریق ویدئو پرژکتور استفاده شود.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی

- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- مبادئ العربیة 3 و 4 (قسم النحو)، رشید الشرتونی، قم: موسسه انتشارات دار العلم
- آموزش نحو عربی، عبدالهادی فقهی زاده، بنیاد حقوقی میزان، 1399
- بدایة النحو، غلامعلی صفایی بوشهری، قم: مرکز مدیریت حوزه علمیه قم
- نحو اللغة العربیة، محمد أسعد النادری، بیروت: المکتبة العصریة
- جامع الدروس العربیة، مصطفی غلایینی، تهران: انتشارات ناصر خسرو
- آموزش زبان عربی 1 و 2، دکتر آذرتاش آذرنوش، تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- النحو الواضح فی قواعد اللغة العربیة، علی الجارم؛ مصطفی امین، انتشارات ناصرخسرو، قم، 1375
- الجدید فی الصرف والنحو، سید ابراهیم دیباجی، تهران: انتشارات سمت
- البدیع فی تنقیح شرح ابن عقیل، امیر ذوقی، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
- القواعد الأساسیة للغة العربیة، احمد الهاشمی، قم: انتشارات ذوی القربی
- المنهاج فی القواعد و الإعراب، محمد الأنطاکی، مصر: مکتبة جزیرة الورد، 1430
- تجدید النحو، شوقی ضیف، قاهرة: دار المعارف
- شرح قطر الندی و بل الصدی، ابن هشام انصاری، دمشق: دار الخیر
- اصول النحو، علی اکبر شهابی، تهران: موسسه انتشارات دانشگاه تهران


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 206. نحو کاربردی 2 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Arabic Syntax in use 2 | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ■ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی □ عملی □ |
| تعداد واحد: | 4 | | تخصصی اختیاری □ نظری-عملی □ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه □ |
| تعداد ساعت: | 64 | | مهارتی-اشتغال پذیری □ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با ترکیب نحوی واژگان در ساختار جمله عربی

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با اعراب افعال
2. آشنایی با نقش‌های مرفوعی اسم‌ها
3. یادگیری چگونگی دگرگونی اعراب واژگان در هنگام ترکیب
4. توانمندسازی دانشجویان در تحلیل ساختار نحوی آیات و احادیث

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات

- تقسیم بندی نقش های منصوبی به عمده کلام و فضله کلام
- نقش های عمده کلام در منصوبات: خبر افعال ناقصهٔ، خبر أفعال مقاربهٔ، خبر حروف شبیه به لیس اسم حروف مشبهٔ بالفعل، اسم لای نفی جنس
- نقش های فضلهٔ کلام در منصوبات: مفعول مطلق، مفعول به، مفعول فیه، مفعول له، مفعول معه، حال، تمییز، مستثنی
- حروف جر اصلی، زائد و شبه زائد
- نقش های اصلی إعرابی و نقش های تبعی إعرابی (شامل: نعت، بدل، عطف بیان، عطف نسق، تأکید)

2. بخش اسم (2): منصوبات

- مفعول به: انواع مفعول به، جایگاه مفعول به در جمله و مواضع تقدیم و تأخیر آن، انواع عامل مفعول به، انواع عامل فعلی (افعال یک مفعولی، افعال دو مفعولی: افعال قلوب و افعال زیادت و نقصان، افعال سه مفعولی)، انواع عامل شبه فعلی (عمل اسم فاعل، عمل اسم مفعول، عمل اسم مبالغه)، انواع عامل شبه فعلی (عمل صفت مشبهٔ، عمل مصدر، عمل اسم فعل)، مواضع حذف عامل (باب تحذیر، إغراء، اختصاص، اشتغال و تنازع)
- منادا: شامل نداء دعوهٔ، نداء استغاثهٔ، نداء ندبهٔ، حروف نداء، حذف حرف نداء، انواع منادی (شامل منادای مفرد، مضاف و شبه مضاف، مفرد معرفهٔ، نکره مقصودهٔ، نکره غیر مقصودهٔ، منادای اسم محلّی به ال، منادای مضاف به یاء متکلّم)

- مفعول مطلق: انواع مفعول مطلق شامل مفعول مطلق تأکیدی، مفعول مطلق نوعی و عددی، انواع عامل مفعول مطلق شامل فعل و شبه فعل، انواع نائب مفعول مطلق، مفعول مطلق نائب فعل و حذف عامل مفعول مطلق
- مفعول له: انواع مفعول له شامل غیر مضاف، مضاف و محلّی به ال، شروط نصب مفعول له، انواع حروف جرّ تعلیلی
- مفعول فیه (ظرف): انواع ظرف شامل زمان و مکان، محدود و مبهم، متصرف و غیر متصرف، شروط نصب مفعول فیه، نائب مفعول فیه، منصوب به نزع خافض
- مفعول معه: شروط نصب مفعول معه، واو معیّت، مواضع تعیّن واو عطف، مواضع تعیّن واو معیّت
- حال: شروط حال، انواع حال: حال مفرد، حال جملهٔ و حال شبه جملهٔ، ذو الحال و شروط آن، عامل حال و انواع آن، انواع رابط حال، جایگاه حال و مواضع تقدیم و تأخیر آن، حذف حال و عامل آن، حال جامد مؤول به مشتق،
- تمییز: تمییز ذات، تمییز نسبت: تمییز نسبت محول/منقول، تمییز نسبت غیر محوّل/ غیر منقول، عامل تمییز، حالات ذکر تمییز
- مستثنی: انواع استثناء: متصل، منقطع، مفرغ، اعراب مستثنی، ادوات استثناء، عامل استثناء

3. بخش اسم (3): مجرورات

- مجرور بحرف جرّ: معرفی حروف جارّهٔ، انواع حرف جر (اصلی، زائد و شبه زائد)، ابهام در جمله و نقش جار و مجرور در رفع آن، انواع متعلّق حروف جر اصلی (افعال عموم، افعال خصوص)، کاربرد پاره ای از حروف جر با مای زائد، معانی حروف جارّهٔ
- اضافه: انواع اضافه معنوی (اختصاصیهٔ/لامیهٔ، بیانیهٔ، ظرفیهٔ)، احکام مضاف در اضافه معنوی، احکام مضاف إلیه در اضافه معنوی، حذف مضاف و مضاف إلیه، ذکر صفت برای مضاف یا مضاف إلیه، معرفه بودن مضاف در اضافه معنوی، انواع اضافه لفظی (اضافه عامل به معمول خود)، احکام مضاف در اضافهٔ لفظی، احکام مضاف إلیه در اضافه لفظی، نکره مخصصه بودن مضاف در اضافه لفظی، اضافه صفت به موصوف، اسماء واجب الإضافهٔ، اسماء ممتنع الإضافهٔ، اسماء مضاف به جمله

4. بخش اسم (4): توابع

نعت: انواع نعت: مفرد، جمله و شبه جملهٔ، تطابق نعت و منعوت، نعت جامد مؤول بمشتق، انواع نعت: نعت حقیقی، نعت سببی

تأکید: انواع تأکید: تأکید لفظی و معنوی، انواع تأکید معنوی: تأکید شمول و نسبت، احکام تأکید معنوی

بدل: انواع بدل: کل از بدل، جزء از کل، اشتمال، غلط و ...؛ احکام نحوی بدل

عطف بیان: فوائد عطف بیان، احکام نحوی عطف بیان

عطف نسق: حروف عطف و معانی آن، انواع معطوف و معطوف علیه، احکام خاص عطف (حتّی، أم، لا، لکن)

5. جملات و انواع آن: جملات دارای اعراب، جملات بدون إعراب
6. افعال مدح و ذم: انواع، حذف اسم مخصوص، نقش نحوی اسم مخصوص
7. افعال تعجّب: انواع، احکام نحوی متعجب منه، ساختارهای فرعی تعجّب
8. اسم تفضیل: انواع اسم تفضیل، احکام افعل تفضیل
9. احکام عدد و معدود: اعداد اصلی و اعداد ترتیبی
10. انواع عدد و احکام آن: عدد مفرد، عدد مرکّب، عدد عقود و عدد معطوف

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

با توجه به ضرورت کاربردی بودن مباحث سرفصل درس، شیوه ارائه تلفیقی و به صورت نظری-تطبیقی خواهد بود.
در این شیوه در گام اول: به جای روش انتزاعی آموزش از روش ارتباطی با بافت زبان برای برجسته سازی نکات دستور زبان استفاده شده
و در گام دوم: به دسته بندی های شناختی قواعد پرداخته شده
و در گام سوم: با نمونه ها و مثال‌های متعدد بر پایدار سازی مفاهیم آموزش داده شده، تمرکز شده
و در گام آخر: با ارائه نمونه های متنی از منابع اسلامی همچون آیات قرآن و دیگر منابع حدیثی و روایی به شکل تمرین و ممارست به ایجاد خود فعالی در دانشجویان کمک می شود.
* برای تأثیر گذاری و ایجاد ارتباط مناسب دانشجویان با موضوع درس از فناوری های نوین آموزشی همچون نرم افزارها و برنامه های دیداری-شنیداری مانند پاورپوینت و ارائه از طریق ویدئو پرژکتور استفاده شود.

## ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

## ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

## چ) منابع علمی پیشنهادی:


- مبادئ العربیة 3 و 4 (قسم النحو)، رشید الشرتونی، قم: موسسه انتشارات دار العلم
- آموزش نحو عربی، عبدالهادی فقهی زاده، بنیاد حقوقی میزان، 1399
- بدایة النحو، غلامعلی صفایی بوشهری، قم: مرکز مدیریت حوزه علمیه قم
- نحو اللغة العربیة، محمد أسعد النادری، بیروت: المکتبة العصریة
- جامع الدروس العربیة، مصطفی غلایینی، تهران: انتشارات ناصر خسرو
- آموزش زبان عربی 1 و 2، دکتر آذرتاش آذرنوش، تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- النحو الواضح فی قواعد اللغة العربیة، علی الجارم؛ مصطفی امین، انتشارات ناصرخسرو، قم، 1375
- الجدید فی الصرف والنحو، سید ابراهیم دیباجی، تهران: انتشارات سمت
- البدیع فی تنقیح شرح ابن عقیل، امیر ذوقی، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
- القواعد الأساسیة للغة العربیة، احمد الهاشمی، قم: انتشارات ذوی القربی
- المنهاج فی القواعد و الإعراب، محمد الأنطاکی، مصر: مکتبة جزیرة الورد، 1430
- تجدید النحو، شوقی ضیف، قاهرة: دار المعارف
- شرح قطر الندی و بل الصدی، ابن هشام انصاری، دمشق: دار الخیر

- اصول النحو، علی اکبر شهابی، تهران: موسسه انتشارات دانشگاه تهران

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 207. اعراب قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Parsing of the Qur'an | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ■ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی □ | عملی □ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری □ | نظری-عملی □ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه □ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری □ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با تجزیه و ترکیب آیات قرآن کریم
- کسب توانایی بیان وجوه اعرابی واژگان و جملات در قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. کسب توانایی ترکیب آیات قرآن بر اساس قواعد نحوی
2. آشنایی با تطبیق اصول زبان عربی بر عبارت‌های قرآنی
3. با کاربست قواعد زبان عربی در آیات قرآن و نقش آن در درک مفاهیم قرآنی
4. شناخت اهم دشواری‌های اعرابی در تحلیل واژگان و جملات قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. آشنایی با جایگاه و اهمّیت دانش اِعراب و تأثیر آن در شناخت وجوه بلاغی و تفسیری قرآن کریم
2. تبیین مشکلات نقش نحوی برخی از الفاظ قرآن کریم
3. شناخت انواع جمله در قرآن کریم (اسمیه، فعلیه، خبریه، انشائیه، جملات دارای محل اعرابی، جملات فاقد محل اعرابی و ...)
4. جملهٔ اسمیه و ارکان آن در قرآن کریم (حالت‌ها و انواع مبتدا و خبر)
5. نواسخ جمله اسمیه در قرآن کریم (نواسخ فعلی و حرفی)
6. جمله فعلیه و ارکان آن در قرآن کریم (حالت‌های گوناگون فاعل، نائب فاعل، مفعول به و ...)
7. انواع مفاعیل در قرآن کریم ( مفعول فیه، مفعول له، مفعول معه و مفعول مطلق)
8. انواع حال، تمیز و منادی در قرآن کریم
9. انواع مجرورات در قرآن کریم (اضافه و مجرور به حرف جر)
10. انواع توابع در قرآن کریم (نعت، عطف بیان، عطف نَسَق، بدل و تأکید)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

توجه به ضرورت کاربردی‌سازی مباحث

آموزش مفاهیم با تلفیق شیوه نظری و کاربردی

تاکید بر استفاده از شاهد مثال‌های پر شمار از آیات قرآن

تکرار پیوسته مطالب گذشته در فرایند آموزش درس‌های جدید

تطبیق همه مباحث آموخته شده در بررسی مثال‌ها و نمونه‌های درس جدید

ارائه مثال‌های متعدد برای پایدارسازی مفاهیم آموزش داده شده

تاکید بر تمرین مستمر دانشجویان و ارائه تمرینات در هر جلسه

بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی مانند نرم افزارها و برنامه‌های دیداری‌شنیداری

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | ... درصد |
| آزمون پایانی | 70 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- نحو کاربردی، منصوری (حسینی‌نیا)، سیدمحمد (1396ش). قم: دار الحدیث.
- دیبای سخندانی: تطبیق اعراب آیات قرآن و روایات نورانی، منصوری (حسینی‌نیا)، سیدمحمد (1396ش). تهران: راگا.
- اعراب قرآن، سید احمد امام زاده و علیرضا دل افکار، تهران: پیام نور، 1389ش.
- إعراب القرآن. نحاس، أحمد بن محمد (1421ق). بیروت، دار الکتب العلمیة.
- مشکل إعراب القرآن. مکّی بن ابی‌طالب (1405ق). تحقیق: حاتم صالح الضامن، بیروت، مؤسسة الرسالة، چاپ دوم.
- الإعراب عن قواعد الإعراب. ابن هشام، عبد الله بن یوسف (1401ق). الریاض، جامعة الریاض.
- مُغنی اللبیب عن کتب الأعاریب. ابن هشام، عبد الله بن یوسف (1411ق). بیروت، دار الجیل.
- إعراب القرآن و بیانه. درویش، محیی‌الدین(1415ق). دمشق، دار الارشاد، چاپ چهارم.
- الجدول فی إعراب القرآن. صافی، محمود بن عبدالرحیم (1418ق). دمشق: دار الرشید، الطبعة: الرابعة.
- المجتبی من مشکل إعراب القرآن الکریم. الخرّاط، احمد بن محمّد (1426ق). مدینه منوّره: مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشریف.
- اعراب القرآن الکریم. الدعاس، احمد عبید؛ حمیدان، احمد محمد؛ القاسم، اسماعیل محمود (1425ق). دمشق، دار المنیر و دار الفارابی.
- الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل. الزمخشری، محمود بن عمر (1407ق). بیروت، دار الکتاب العربی.
- اعراب القرآن. کرباسی، محمد جعفر (1422ق). بیروت، دار و مکتبة الهلال.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| **الف: عنوان درس به فارسی: 208. منطق** | | | |
|---|---|---|---|
| **عنوان درس به انگلیسی:** | **Logic** | | **نوع درس و واحد** |
| **دروس پیش‌نیاز:** | **ندارد** | | **پایه ■** **نظری ■** |
| **دروس هم‌نیاز:** | **ندارد** | | **تخصصی الزامی ☐** **عملی ☐** |
| **تعداد واحد:** | **2** | | **تخصصی اختیاری ☐** **نظری-عملی ☐** |
| | | | **پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐** |
| **تعداد ساعت:** | **32** | | **مهارتی-اشتغال پذیری ☐** |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با مفاهیم و اصطلاحات اساسی علم منطق

**اهداف ویژه:**

1. تقویت توانمندی دانشجویان در تطبیق قواعد و مفاهیم و انواع استدلال منطقی در قرآن و حدیث
2. توانمندی دانشجویان در بهره گیری از قواعد علم منطق در فهم متون قرآن و حدیث و استدلال به آنها

**پ) سرفصل‌ها:**

1. تعریف علم و انواع تقسیمات آن (تقسیم علم به تصور و تصدیق، بدیهی و نظری)
2. راههای رسیدن به علم
3. منطق «تعریف» شامل چیستی و اهمیت
4. اقسام تعریف (تعریف حقیقی، شرح الإسمی) و شرایط آن و ارائه نمونه هایی از مصادیق قرآن و حدیث
5. منطق «استدلال»
6. قضایا و انواع آن
7. صورت «استدلال» و انواع آن و ارائه نمونه هایی از استدلال در قرآن و حدیث
8. مادّه «استدلال» (صناعات خمس)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- المنطق، تألیف محمدرضا المظفر
- منطق صوری، محمد خوانساری
- الجوهر النضید فی شرح منطق التجرید، تألیف علامه حلی
- شرح الشمسیه، تألیف قطب الدین رازی
- کتاب التعلیمی المنطق: مع تمارین علی الآیات و الروایات، حسین المیرزایی السیبانی
- معیار دانش، تألیف عسکری سلیمانی امیری
- منطق در آیینهٔ معارف اسلامی، تألیف علی فتحی و دیگران

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 209. کلیات فقه و اصول | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Generalities of Islamic jurisprudence and legal principles | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ■ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصّصی الزامی □ | عملی □ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری □ | نظری-عملی □ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه □ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری □ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با کلیات دانش‌های فقه و اصول فقه

**اهداف ویژه:**

1. مروری بر کلیات، قواعد و ابواب فقهی و حقوقی در اسلام
2. توانمندسازی دانشجویان در کاربرد مبانی فقه و اصول در استنباط احکام فقهی از منابع آن

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات (تعریف، موضوع، اهداف، فوائد، اهمیت و ضرورت)
2. آشنایی با ابواب و رؤوس کلی احکام فقهی
3. حکم و انواع آن (حکم تکلیفی و وضعی، واقعی و ظاهری، اولی و ثانوی، امضایی و تأسیسی)
4. آشنایی با منابع استنباط احکام فقهی (ادلهٔ اربعه: کتاب، سنت، اجماع و عقل)
5. اصول لفظیه و نقش آنها در استنباط احکام فقهی (حقیقت و مجاز، اشتراک و ترادف، امر و نهی، عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبیّن)
6. اصول عملیه و نقش آنها در استنباط احکام فقهی (اصول برائت، احتیاط، تخییر، استصحاب)
7. قواعد فقهی و نقش آنها در استنباط احکام فقهی (اصل طهارت، اباحه، قاعدهٔ ید، سوق مسلمین، قرعه)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی

- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- مبادئ اصول‌الفقه، عبدالهادی الفضلی
- الوسیط فی اصول الفقه، جعفر سبحانی
- القواعد الفقهیهٔ، ناصر مکارم شیرازی
- آشنایی با کلیات علوم اسلامی، مرتضی مطهری
- فلسفه علم فقه، سعید ضیائی فر
- تحریر اصول فقه (مظفر)، علی شیروانی
- مبادی فقه و اصول، علیرضا فیض
- مدخل علم فقه، رضا اسلامی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 210. ادیان ابراهیمی | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Abrahamic Religions | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ■ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی □ | عملی □ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری □ | نظری-عملی □ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه □ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری □ | |
| | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است □ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با مبانی تاریخی، الهیاتی و فرهنگی دین یهود، مسیحیت و اسلام

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با پیامبران و کلیات تعالیم ادیان ابراهیمی
2. آشنایی با اشتراکات ادیان ابراهیمی
3. آشنایی با کتب آسمانی ادیان ابراهیمی و مفهوم «مهیمن» بودن قرآن

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مروری بر اساطیر میان رودان باستان
2. عصر پاتریارک ها(پدران) و سهم حضرت ابراهیم در ظهور دین
3. ظهور مفهوم خدای شخصی و سپس مفهوم توحید در دوره حضرت ابراهیم
4. سخن گفتن خدا با ابراهیم شکل گیری رابطه تخاطبی خدا با انسان و انسان با خدا و شکل گیری عهد (عهد خدا با انسان و انسان با خدا)
5. استمرار مفهوم توحید و حفظ عهد به مثابه میثاق خدا و انسان در دوره فرزندان ابراهیم.
6. حضرت موسی (ع) و شکل گیری مفهوم رسالت، نبوت، کهانت و مفهوم قوم خدا و بخش نخست عهد عتیق یعنی اسفارخمسه (توراه) میراث نبوتی حضرت موسی (ع)
7. ظهور انبیا بزرگ و انبیاء جزء پس از موسی و میرات نبوتی آنها در بخش دوم عهد عتیق یا نوئیم (Nevi'im)
8. دوره پادشاهان: میراث داود و سلیمان (ع) و ظهور مفهوم حکمت و بخش سوم عهد عتیق یا کتویم (Ketuvim)
9. حضرت عیسی (ع) و رسالت او در میان یهودیان
10. مصلوب شدن عیسی (ع) و آغاز فعالیت حواریون
11. تشکیل کلیسا و تعلیم سخنان عیسی، پولس و سهم او در استمرار مسیحیت، پرس و سهم او در استمرار مسیحیت.
12. مفهوم وحی در سنت اولیه مسیحی و برداشت از شخصیت عیسی علیه السلام
13. عهد جدید و کتابهای مختلف آن (اناجیل چهارگانه) نوشته های پولس، پطرس و مکاشفات.
14. توحید و تثلیث، گناه ازلی و مساله نجات در مسیحیت اولیه
15. ظهور پیامبر اکرم (ص) در قرن هفتم میلادی و کتاب مقدس قرآن

16. رابطه پیامبر اکرم (ص) با یهودیان و مسیحیان، قران و کتاب مقدس
17. مفهوم وحی، توحید و نبوت در قرآن و تفاوت آن با آموزه های تورات و انجیل
18. احکام دینی ( مقایسه یهودیت، مسحیت و اسلام)
19. بازدید از اماکن مذهبی یهودیان و مسیحیان
20. گفتگوی ادیان و و زندگی مسالمت آمیز پیروان ادیان ابراهیمی.

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص ادیان ابراهیمی، ارائه درس به صورت گفتگومحور در برخی جلسات، الزام دانشجویان به تهیه نوشته‌های کوتاه علمی در موضوعات مختلف مربوط به درس اعم از منابع و همایش‌ها و بازدیدهای علمی دست کم سه نوبت در طول نیم‌سال

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- قرآن کریم
- عهد عتیق
- عهد جدید
- -تاریخ جامع ادیان، ناس، بی، جان، ترجمه، حکمت، علی اصغر، انتشارات علمی فرهنگی ، 1370
- -آئین و باورهای یهودی، آنترمن آلن، ترجمه، فرزین، رضا، انتشارات ادیان و مذاهب قم،1385
- تجربه دینی بشر، اسمارت ، نیان، ترجمه، محمد رضایی، محمد، انتشارات، سمت،1383
- یهودیت بررسی تاریخی، اپشتاین ، ایزودور، ترجمه سالکی، بهزاد،انتشارات ، انجمن حکمت و فلسفه،1383
- بازتابهای کلام اسلامی در فلسفه یهودی اسلامی، ولفسون، هری اوسترین، انتشارات،
- درسنامه الهیات مسیحی جلد 1، مک گراس ، آلیستر، ترجمه، حدادی، بهروز، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، چاپ سوم، 1400
- درسنامه الهیات مسیحی جلد 2، مک گراس، آلیستر، ترجمه، بیات، محمد رضا و دیگران، انتشارات ، دانشگاه ادیان و مذاهب،1392
- درآمدی برالهیات تطبیقی اسلام و مسیحیت، سلیمانی، عبد الرحیم، انتشارات، طه،1393
- درآمدی بر مسیحیت، ویور،مری جو، ترجمه، قنبری، حسن،انتشارات، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم،1381

- جهان مسیحیت، مولند،اینار، ترجمه، انصاری، محمدباقر و مهاجری، مسیح، انتشارات، امیرکبیر،1387
- برخورد آرای مسلمانان و مسیحیان، وات مونتگمری، ویلیام، ـرجمه، آریا، محمد حسین، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، 1373
- تاریخ اندیشه دینی، الیاده، میرچا، ترجمه، سالکی، بهزاد، کتاب پارسه، چاپ دوم 1398

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 211. روش تحقیق در علوم قرآن و حدیث | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Research method in Qur'anic and Hadith sciences | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ■ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی □ عملی □ |
| تعداد واحد: | 2 | | تخصصی اختیاری □ نظری-عملی □ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه □ |
| تعداد ساعت: | 32 | | مهارتی-اشتغال پذیری □ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با تفکر خلاق و منتج به نتایج قابل ارائه

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با مفهوم مسأله در تحقیق
2. شناخت انواع روشهای پژوهشی به ویژه روشهای کیفی
3. توانمندسازی دانشجویان در طراحی، اجرا و پیشبرد پژوهش تا مرحله نگارش و گزارش نویسی نهایی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. ماهیت و استاندارهای پژوهش
2. مسئله دار شدن و طرح پرسش محوری
3. مطالعه اولیه و رهنمودهای آن
4. مفاهیم روش، رویکرد و مفاهیم وابسته
5. آشنایی با انواع روش‌های پژوهش (شامل روشهای تحلیلی، تاریخی، تطبیقی، کمّی)
6. شناسایی منابع (سنتی و دیجیتال) و ساماندهی آنها
7. طراحی کلیات پژوهش: مفاهیم کلیدی، سؤالات، فرضیه‌ها و سرفصلها
8. فرآیند یادداشت برداری (شامل انواع یادداشت برداری و کاربرد هر یک، طبقه بندی و ساماندهی یادداشت‌ها)
9. فرآیند نگارش (شامل بخش بندی نوشته و مفهوم پاراگراف، نگارش بدنه اثر، نگارش ملحقات: مقدمه، نتیجه گیری، چکیده، مستندسازی و منابع پایانی)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- روش تحقیق عمومی (درسنامه)، احمد پاکتچی، تنظیم مصطفی فروتن تنها
- روش تحقیق با تکیه بر حوزه علوم قرآن و حدیث، احمد پاکتچی
- روش تحقیق با تأکید بر علوم اسلامی، جعفر نکونام
- مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، محمدرضا حافظ‌نیا
- روش تحقیق در علوم اسلامی، سیدابوالقاسم نقیبی
- روش شناسی مطالعات دینی، احد فرامرز قراملکی
- اصول و فنون پژوهش در گستره دین پژوهی، احد فرامرز قراملکی
- راهنمای تحقیق بر اساس نگرش اسلام به علم و هستی، حجت الاسلام عبدالحمید واسطی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 301. زبان تخصصی انگلیسی | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | ESP (English for Special Purposes) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- یادگیری واژگان و اصطلاحات تخصصی در علوم قرآن و حدیث
- کسب مهارت‌های فهم و ترجمه متون تخصصی
- توانمندسازی دانشجویان در کاربردِ هدفمندِ زبان انگلیسی تخصصی در مطالعات قرآن و حدیث

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با قرائت و فهم متون تخصصی علوم قرآن و حدیث
2. یادگیری مهارت فهم و ترجمه متون تخصصی علوم قرآن و حدیث
3. آشنایی با اهم ترجمه‌های انگلیسی قرآن و منابع حدیث

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مطالعه تطبیقی اهم ترجمه‌های انگلیسی سُور قرآنی (با تأکید بر ترجمه های مشهور مسلمانان و غیرمسلمانان)؛
2. قرائت و فهم متون تخصصی انگلیسی در موضوعات مرتبط با اسلام؛ مانند: اسلام، فقه، توحید، معاد، نبوت، امامت، عدل و...
3. قرائت و فهم متون تخصصی انگلیسی در موضوعات مرتبط با قرآن کریم؛ مانند: اعجاز، علوم قرآن، تفسیر و مفسران، تاریخ قرآن و...
4. قرائت و فهم متون تخصصی انگلیسی در موضوعات مرتبط با تاریخ و سیره معصومان (ع)
5. قرائت و فهم متون تخصصی انگلیسی در موضوعات مرتبط با حدیث؛ مانند: حدیث، تاریخ حدیث، فقه الحدیث، رجال، تفسیر روایی، و...
6. قرائت و فهم متون تخصصی انگلیسی در حوزه قرآن کریم و با تأکید بر دایره المعارف قرآن، انتشارات بریل – EQ
7. قرائت و فهم متون تخصصی انگلیسی در حوزه حدیث و با تأکید بر دایره المعارف اسلام، انتشارات بریل – EI

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

با توجه به اینکه دانشجویان پیش از این درس زبان عمومی را گذرانده و با واژگان عمومی، گرامر و دستور زبان آشنایی پیدا کرده‌اند، در این درس لازم است:

- بر آشنایی با اصطلاحات و متون نیمه‌تخصصی و تخصصی زبان انگلیسی و یادگیری مهارت‌های فهم و ترجمه آن‌ها تأکید شود.
- شیوه‌ای جذاب و متنوع با توجه به سرفصل‌های پیشنهاد شده به گونه‌ای که هدف درس را محقق سازد، انتخاب شود.
- از کلیپ‌ها، فیلم‌ها و سخنرانی‌های مذهبی و تبلیغی مرتبط با سرفصل دروس استفاده شود.

- در هر جلسه، بخشی از متن انتخاب شده را قرائت شده، واژگان، اصطلاحات و متن ـ با مشارکت فعال دانشجو ـ تحلیل شود. سپس تکالیف بیشتر مرتبط با درس از دانشجو مطالبه شود.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 50 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- ترجمه های مشهور انگلیسی قرآن کریم (شاکر، قرائی، صفارزاده، آربری، ایروینگ، یوسف علی، پیکتال)
- کتاب English for Students of Theology and Islamic Sciences (جلدهای دوم و سوم، انتشارات سمت)
- دایره المعارف قرآن، انتشارات بریل (Encyclopaedia of the Qur'ān) (EQ)
- دایره المعارف اسلام، انتشارات بریل (Encyclopaedia of Islam) (EI)

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 302. مفردات قرآن کریم | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran Terminology | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با منابع مفردات شناسی قرآن کریم و موضوعات مرتبط با آن
- شناخت مراحل واژه شناسی قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. شناخت مهمترین منابع دانش مفردات قرآن کریم
2. آشنایی دانشجویان با معنای واژگان پربسامد و تکامد قرآن کریم
3. آشنایی با موضوعات مرتبط با دانش مفردات همچون اشتراک لفظی و معنوی، ترادف، وجوه و نظایر، فروق اللغه و اضداد

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات (تعریف، اهمیت و جایگاه دانش مفردات در تفسیر قرآن و...)
2. آشنایی با مهمترین کتب لغت و مفردات قرآن
3. مراحل واژه شناسی
4. آشنایی با معانی ابواب ثلاثی مزید
5. اشتراک لفظی و معنوی و جایگاه آن در دانش مفردات
6. چندمعنایی در قرآن کریم
7. آشنایی با پدیدهٔ قُرب معنایی و کوششهای دانشمندان حوزهٔ فروق اللغه دربارهٔ آن

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

1.ارایه طرح درس توسط استاد

2. مشارکت دادن دانشجویان در ارایه درس و حل تمارین آخر هر درس

3. ارزشیابی مستمر

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | **20 درصد** |
| آزمون پایان نیم‌سال | **30 درصد** |
| آزمون پایانی | **50درصد** |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه

- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- مفردات قرآن، سیدمحمود طیب حسینی، قم ،پژوهشگاه حوزه و دانشگاه،1400ش.
- بررسی زبانشناختی واژه‌هایی از قرآن کریم، هدایت، شهرام، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، 1384ش.
- مفردات الفاظ القرآن،راغب اصفهانی، تهران،دفتر نشر کتاب،1404ق
- التحقیق فی کلمات القرآن، حسن مصطفوی، تهران، وزارت ارشاد،1416ق
- قاموس قرآن، سید علی اکبر قرشی، تهران،دارالکتب الاسلامیه،1386ش
- مفردات قرآن، سید بابک فرزانه، انتشارات سمت،1392ش.
- درسنامه مفردات قرآن مجید، غلامعلی همایی، قم: مرکز جهانی علوم اسلامی، 1386ش.
- درسنامه مفردات قرآن کریم، حامد دژآباد، بوشهر،دانشگاه خلیج فارس،1397ش
- چندمعنایی در قرآن کریم، سید محمود طیب حسینی، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، 1395ش.
- الفروق فی اللغۀ، ابوهلال عسکری، بیروت: دار الآفاق الجدیدۀ، 1400ق.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 303. تاریخ قرآن کریم | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | History the Holy Quran | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با سرگذشت قرآن کریم از آغاز نزول تا ترجمه آن در بستر تاریخ

**اهداف ویژه:**

1. شناخت چگونگی نزول قرآن بر پیامبر اکرم (ص)
2. آشنایی با مراحل جمع و حفظ قرآن کریم در عصر بعثت
3. آشنایی با مرحله جمع و تدوین آیات در سوره ها و سوره ها در مصحف
4. شناخت پدیدهٔ اختلاف قرائات و مسائل مرتبط با آن
5. آشنایی با اختلاف عالمان مسلمان دربارهٔ جواز ترجمهٔ قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات (تعریف، جایگاه و پیشینه)
2. چگونگی نزول قرآن (دفعی ـ تدریجی، تدریجی)
3. کتابت و حفظ قرآن کریم
4. جمع و تدوین قرآن کریم
5. توقیفی یا اجتهادی بودن ترتیب آیات در سوره‌ها و سوره‌ها در مصحف
6. اصلاح شیوهٔ نگارش قرآن کریم و شَکل و نَقطِ آن
7. قرائات قرآن کریم: قرائت پیامبر اکرم (ص)، قرائات مشهور، قاریان هفت‌گانه، چهارده‌گانه و...، علل و اسباب اختلاف قرائات، تواتر یا عدم تواتر قرائات، معیار قرائات معتبر، اختیار و انتخاب در قرائات
8. بررسی دیدگاه نزول قرآن بر هفت حرف
9. تاریخ ترجمه قرآن کریم و بررسی دیدگاه‌ها دربارهٔ امکان و عدم امکان ترجمه آن

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- تاریخ قرآن، محمود رامیار، تهران: امیر کبیر، ششم، (1384ش).
- تاریخ القرآن، ابوعبدالله زنجانی، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، (1404ق).
- تاریخ کتابت قرآن و قرائات، حسن اصغرپور، قم: دار الحدیث. (1399).
- مقدّمتان فی علوم القرآن، آرتور جفری، قاهره: مکتبه الخانجی و بغداد: مکتبه المثنی، (1954م).
- البرهان فی علوم القرآن، بدرالدین محمّد بن عبد الله زرکشی، تحقیق: یوسف مرعشلی، جمال حمدی ذهبی و ابراهیم عبدالله کردی، بیروت: دار المعرفه، (1410ق).
- الإتقان فی علوم القرآن، عبدالرحمان بن ابی‌بکر سیوطی، مکّه: مرکز الدراسات القرآنیه، (1426ق).
- التمهید فی علوم القرآن، محمدهادی معرفت، بیروت: دار التعارف للمطبوعات، (1432ق).
- مقدّمه‌ای بر تاریخ قرائات قرآن کریم، عبدالهادی فضلی، ترجمه: سیدمحمّدباقر حجّتی، تهران: اسوه، سوم، (1378ش).
- البیان فی تفسیر القرآن، ابوالقاسم خوئی، تهران: دار الثقلین، ششم، (1386ش).
- تاریخ قرآن، محمدهادی معرفت، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، (1382ش).
- پژوهشی در تاریخ قرآن کریم، سیدمحمدباقر حجتی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، (1399ش).
- تاریخ قرآن، محمدّ حسین علی صغیر، ترجمه: روح الله شهیدی. قم: بوستان کتاب، (1398ش).
- کاوشی در تاریخ جمع قرآن: تحقیقی پیرامون توقیفیّت ترتیب سوره‌های قرآن کریم، سید محمدعلی ایازی، رشت: کتاب مبین، (1378ش).
- جستارهایی در تاریخ قرآن، عبدالهادی فقهی زاده، تهران: مرکز طبع و نشر قرآن کریم، 1400ش.
- نزول قرآن و رؤیای هفت حرف، سیدرضا مؤدب، قم: بوستان کتاب، 1378ش.
- قرآن ناطق، عبدالکریم بی‌آزار شیرازی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، 1378ش.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 304. علوم قرآنی 1 (وحی و نزول قرآن) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran's Sciences 1 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با پیش‌نیازهای فهم قرآن

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با کلیات علوم قرآنی
2. مباحث وحی و نزول
3. پاسخ به پرسشها و شبهات ناظر به پدیده وحی و نزول

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مفهوم شناسی علوم قرآنی
2. انواع علوم قرآنی (علوم للقرآن، فی القرآن و حول القرآن)
3. آشنایی با اهم منابع علوم قرآنی
4. پدیده وحی (مفهوم شناسی و اهم منابع)
5. تمایز وحی و الهام و کشف و شهود و رؤیا
6. اقسام وحی (کاربردهای قرآنی)
7. نزول قرآن (مفهوم شناسی)
8. آغاز نزول و کیفیت آن
9. اقسام نزول قرآن (تدریجی؛ دفعی ـ تدریجی)
10. ترتیب نزول سوره‌ها
11. آیات و سور مکی و مدنی
12. پاسخگویی به اهم شبهات در زمینه وحی و نزول

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارائه طرح درس و زمانمندی دروس
- ارزشیابی مستمر
- کاربست شیوه گفت و شنود
- طرح مسأله و پرسش و پاسخ
- استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی

- معرفی کتب، مقالات و نشریات تخصصی و استفاده از وب‌سایت‌های علمی
- برگزاری آزمون‌های مجازی
- مشارکت در انجمن‌ها و فعالیت‌های علمی دانشجویی
- ترغیب به شرکت در سمینارها و نشست‌های علمی
- تشکیل گروه‌های علمی مجازی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | **25%** درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | **25%** درصد |
| آزمون پایانی | **50%** درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- علوم قرآنی 1 (وحی و نزول) محمدباقر سعیدی روشن
- قرآن در اسلام، علامه سید محمدحسین طباطبایی
- مباحثی در تاریخ و علوم قرآن، مجید معارف
- وحی و نبوت، استاد جوادی آملی
- کیفیت نزول آیات سوره‌های قرآن کریم، محمد خامه‌گر
- درسنامه علوم قرآن، حسین جوان آراسته
- علوم قرآنی، آیت الله محمدهادی معرفت (انتشارات سمت)
- تحلیل وحی از دیدگاه اسلام و مسیحیت، محمدباقر سعیدی روشن

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 305. علوم قرآنی 2 (اعجاز و تحریف ناپذیری) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran's Sciences 2 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با پیش‌نیازهای فهم قرآن

**اهداف ویژه:**

1. شناخت وجوه اعجاز و تحریف ناپذیری قرآن
2. آشنایی با پیشینه، سیر تطور و اهم منابع مرتبط با اعجاز و تحریف ناپذیری قرآن
3. پاسخ به پرسشها و شبهات ناظر به اعجاز و تحریف ناپذیری قرآن

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مفهوم شناسی اعجاز و مفاهیم قرآنی آن
2. ادله اثبات اعجاز قرآن کریم
3. شناخت وجوه اعجاز قرآن کریم
4. سیر تطور اعجاز نزد دانشمندان مسلمان
5. پاسخگویی به اهم شبهات در زمینه اعجاز
6. مفهوم شناسی تحریف و اقسام آن (لفظی، معنوی؛ تحریف به نقیصه، زیاده و جابجایی)
7. تحریف کتب آسمانی پیشین از نظر قرآن
8. ادله عقلی، قرآنی و روایی تحریف ناپذیری قرآن کریم
9. بررسی دلالی روایات تحریف قرآن در منابع حدیثی فریقین
10. بررسی نسبت قرائات قرآن و مسألهٔ تحریف

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارائه طرح درس و زمانمندی دروس
- ارزشیابی مستمر
- کاربست شیوه گفت و شنود
- طرح مسأله و پرسش و پاسخ
- استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی
- معرفی کتب، مقالات و نشریات تخصصی و استفاده از وب‌سایت‌های علمی

- برگزاری آزمون‌های مجازی
- مشارکت در انجمن‌ها و فعالیت‌های علمی دانشجویی
- ترغیب به شرکت در سمینارها و نشست‌های علمی
- تشکیل گروه‌های علمی مجازی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | | |
|---|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | **حدود 25٪** | درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | **حدود 25٪** | درصد |
| آزمون پایانی | **حدود 50٪** | درصد |

سایر موارد در صورت نیاز قید شود.

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- علوم قرآنی 2 (اعجاز و تحریف ناپذیری)، فتح الله نجارزادگان
- اعجاز قرآن، سیدرضا مؤدب
- البیان فی تفسیر القرآن، آیت الله سید ابوالقاسم خوئی
- اعجاز قرآن، علامه سید محمدحسین طباطبایی
- علوم قرآنی، آیت الله محمدهادی معرفت
- القول الفاصل فی الرد علی مدّعی التحریف، آیت الله سید شهاب الدین مرعشی نجفی
- تحریف ناپذیری قرآن، آیت الله محمدهادی معرفت
- اعجاز علمی قرآن کریم، دکتر محمدعلی رضایی اصفهانی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 306. علوم قرآنی 3 (اسباب نزول، مکی و مدنی، محکم و متشابه و نَسخ) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran's Sciences 3 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با پیش‌نیازهای فهم قرآن

**اهداف ویژه:**

1. شناخت اسباب نزول، مکی و مدنی، محکم و متشابه و نسخ
2. آشنایی با پیشینه و اهم منابع مرتبط با اسباب نزول، مکی و مدنی، محکم و متشابه و نسخ
3. پاسخ به پرسشها و شبهات ناظر به اسباب نزول، مکی و مدنی، محکم و متشابه و نسخ

**پ) سرفصل‌ها:**

1. اسباب نزول؛ مفهوم، اهمیت، پیشینه و اهم منابع
2. فواید و کاربردها و معیارهای شناخت اسباب نزول
3. تعدد اسباب نزول و مسألهٔ تعارض میان آنها
4. قاعدهٔ «اعتبار عموم لفظ و خصوص سبب»
5. مفهوم شناسی مکی و مدنی، فواید و کاربردهای آن
6. روشها و معیارهای شناخت مکی و مدنی
7. محکم و متشابه؛ مفهوم، اقسام و قلمرو
8. تأویل پذیری متشابهات
9. مسألهٔ نسبیّت تشابه
10. راسخان در علم و فهم صحیح آیات متشابه
11. مفهوم شناسی نَسخ و اقسام آن
12. نمونه‌هایی از آیات ناسخ و منسوخ
13. پاسخگویی به اهم شبهات در زمینه اسباب نزول، مکی و مدنی، محکم و متشابه و نَسخ

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارائه طرح درس و زمانمندی دروس
- ارزشیابی مستمر
- کاربست شیوه گفت و شنود

- طرح مسأله و پرسش و پاسخ
- استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی
- معرفی کتب، مقالات و نشریات تخصصی و استفاده از وب‌سایت‌های علمی
- برگزاری آزمون‌های مجازی
- مشارکت در انجمن‌ها و فعالیت‌های علمی دانشجویی
- ترغیب به شرکت در سمینارها و نشست‌های علمی
- تشکیل گروه‌های علمی مجازی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال **حدود 25٪** درصد

آزمون پایان نیم‌سال **حدود 25٪** درصد

آزمون پایانی **حدود 50٪** درصد

سایر موارد در صورت نیاز قید شود.

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- علوم قرآنی 3 (اسباب نزول، مکی و مدنی، محکم و متشابه و نسخ)، محمد اسعدی
- قرآن در اسلام، علامه سید محمدحسین طباطبایی
- البیان فی تفسیر القرآن، آیت الله سید ابوالقاسم خوئی
- علوم قرآنی، آیت الله محمدهادی معرفت
- اسباب نزول، سید محمدباقر حجتی
- نسخ در قرآن (نقد نظریه انکار نسخ در قرآن)، عزت الله مولائی نیا
- تاریخ قرآن، دکتر محمود رامیار
- الإتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 307. علوم قرآنی 4 (دلالتهای قرآنی، تناسب آیات و سور) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran's Sciences 4 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با پیش‌نیازهای فهم قرآن

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با منطق فهم و زبان قرآن
2. شناخت بخش مهمی از مباحث الفاظ اصول فقه در حوزه دلالتهای قرآنی (مفاهیم عرفی و اصولی)
3. شناخت عامّ و خاص، مطلق و مقیّد، مجمل و مبیّن و مفهوم و منطوق

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مفهوم شناسی «عام و خاص»
   - رابطه عامّ و خاصّ و انواع مخصِّص
   - ارائه نمونه‌های قرآنی
2. مفهوم شناسی «مطلق و مقیّد»
   - رابطه عامّ و خاصّ و انواع مخصِّص
   - ارائه نمونه‌های قرآنی
   - راهکارهای تمایز عام و خاص از مطلق و مقیّد
3. مفهوم شناسی «مُجمل و مبیّن»
   - اسباب اجمال و دلایل نیاز به تبیین
   - ارائه نمونه‌های قرآنی
4. مفهوم شناسی «مفهوم و منطوق»
   - انواع مفهوم و منطوق
   - اقسام مفهوم موافق
   - اقسام مفهوم مخالف
   - ارائه نمونه‌های قرآنی
5. چیستی «علم تناسب» در علوم قرآنی
6. اهمیت علم تناسب و نقش آن در تفسیر
7. نظریه‌های مختلف دربارهٔ تناسب اجزای قرآن
   - دیدگاه موافقان

- دیدگاه مخالفان

8. انواع تناسب میان اجزای قرآن (آشکار و پنهان)
9. برخی وجوه تناسب آشکار آیات (مانند تاکید ماسبق، تفصیل ماسبق، بیان مصداق ماسبق، تعلیل ماسبق و ...) و پاره ای وجوه تناسب پنهان (مانند تنظیر، تضاد، استطراد، حسن تخلّص، حسن مطلب و انتقال)
10. بیان نمونه‌های دشوار از نظر تناسب (مانند آیات اکمال دین، ابلاغ، تطهیر و ...)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارائه طرح درس و زمانمندی دروس
- ارزشیابی مستمر
- کاربست شیوه گفت و شنود
- طرح مسأله و پرسش و پاسخ
- استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی
- معرفی کتب، مقالات و نشریات تخصصی و استفاده از وب‌سایت‌های علمی
- برگزاری آزمون‌های مجازی
- مشارکت در انجمن‌ها و فعالیت‌های علمی دانشجویی
- ترغیب به شرکت در سمینارها و نشست‌های علمی
- تشکیل گروه‌های علمی مجازی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

سایر موارد در صورت نیاز قید شود.

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- علوم قرآنی 4 (دلالتهای قرآنی)، علی اکبر بابائی
- اصول فقه کاربردی (ج1) مباحث الفاظ
- آشنایی با علوم اسلامی؛ اصول فقه و فقه (ج3)، علامه شهید مرتضی مطهری
- علوم قرآنی، استاد محمدهادی معرفت
- الإتقان فی علوم القرآن، جلال الدین سیوطی
- تناسب سوره ها، ابوالفضل خوش‌منش

- پژوهشی در نظم قرآن، عبدالهادی فقهی زاده
- ساختار هندسی سوره‌های قرآن، محمد خامه گر

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| **الف: عنوان درس به فارسی: 308. اصول و مقدّمات تفسیر** | | | |
|---|---|---|---|
| **عنوان درس به انگلیسی:** | **Principles and Rules of Exegesis of the holy Quran** | **نوع درس و واحد: تخصصی** | |
| **دروس پیش‌نیاز:** | **ندارد** | **پایه** ☐ | **نظری** ■ |
| **دروس هم‌نیاز:** | **ندارد** | **تخصصی الزامی** ■ | **عملی** ☐ |
| **تعداد واحد:** | **2** | **تخصصی اختیاری** ☐ | **نظری-عملی** ☐ |
| | | **پروژه/ رساله / پایان‌نامه** ☐ | |
| **تعداد ساعت:** | **32** | **مهارتی-اشتغال پذیری** ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با پیش زمینه ها و سیر منطقی فهم و تفسیر قرآن

**اهداف ویژه:**

1. ایجاد توانایی در ارزیابی میزان کامیابی تفاسیر گونه گون در فهم روشمند قرآن
2. ایجاد توانایی در به کارگیری اصول تفسیر در فهم آیات

**پ) سرفصل‌ها:**

1. تفسیر و تأویل
   - تعریف تفسیر (تعریف پیشینیان و معاصران)
   - تأویل (معنای لغوی و اصطلاحی، تأویل در فرهنگ قرآنی)
   - تطوّر معنایی تأویل در گذر زمان
   - تأویل در روایات اهل بیت (ع)
2. شناخت متن
   - واژه شناسی
   - چگونگی پژوهش در واژه های قرآن
   - قواعد ادبی: صرف (با تأکید بر تحوّل معنایی واژه در هیأتهای مزید)، نحو (با تأکید بر تفاوتهای بیان قرآن در ساختارهای نحوی)
3. زبان قرآن
   - مفهوم «عربی بودن زبان قرآن»
   - جایگاه لهجه در زبان قرآن
   - دیدگاه‌های مختلف دربارهٔ لهجهٔ قرآن
   - لهجهٔ معیار
4. بایستگی تفسیر
   - عوامل نیازمندی به تفسیر
   - گزیده گویی قرآن
   - وجود حقایق والا و ارجمند در قرآن
   - درون مایهٔ تو بر توی قرآن
5. فهم پذیری قرآن

- دلایل عقلی
- دلایل قرآنی: آیات تحدّی، آیات فراخوان به تدبّر و تعقّل
- دلایل روایی: روایات تمسّک به قرآن، روایات میزان بودن قرآن
- نقد و بررسی دلایل مخالفان فهم پذیری قرآن

6. تفسیر قرآن به قرآن
- تحلیل دقیق معنای تفسیر قرآن به قرآن
- نمونه های تفسیر قرآن به قرآن
- سیر تطوّر
- دلایل استواری تفسیر قرآن به قرآن

7. جایگاه سنّت در تفسیر قرآن
- دلایل نقلی ضرورت بهره گیری از سنت در تفسیر قرآن
- تفسیر واژگانی قرآن در سنّت
- تبیین مجمل، توضیح آیات ابهام نما و ... در سنّت
- نقش تعلیمی سنّت در تفسیر
- سنّت و قواعد تفسیری
- توسعهٔ معنایی آیات در روایات

8. اسباب نزول
- تعریف اسباب نزول و سیر تطور معنایی سبب نزول
- نقش سبب نزول در فهم آیات
- نمونه ها
- آسیب شناسی اسباب نزول (جعل و وضع، تطبیق یا سبب نزول و...)

9. فضای نزول
- تبیین معنای فضای نزول
- فرق فضای نزول و سبب نزول
- تفسیر آیات بر پایهٔ فضای نزول در روایات
- قرآن و فرهنگ زمانه

10. سیاق
- مفهوم سیاق
- گونه های سیاق
- شرایط تحقق سیاق
- تعارض سیاق با نصّ

11. نظم و پیوستگی آیات
- تعریف نظم و انسجام
- ابعاد پیوستگی
- تطور معنایی نظم
- مخالفان پیوستگی و نظم و دلایل آنان
- دلایل استواری آن

12. اقسام تفسیر (تفسیر ترتیبی و موضوعی)
- معنای تفسیر ترتیبی و موضوعی
- ابعاد و گونه های تفسیر ترتیبی و موضوعی
- پیشینهٔ تفسیر ترتیبی و موضوعی
- امتیازات تفسیر ترتیبی و موضوعی
- روشهای پژوهش موضوعی در قرآن
- مخالفان تفسیر موضوعی و دلایل آنها
13. تفسیر به رأی
- معنای تفسیر به رأی
- منع تفسیر به رأی
- روایات و تفسیر به رأی
- دیدگاه‌ها دربارهٔ تفسیر به رأی
14. قاعدهٔ جری و تطبیق
- مفهوم قاعده جری و تطبیق
- فرق میان جری و تطبیق با تأویل
- ضوابط جری و تطبیق

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- اصول و مقدمات تفسیر، علی فتحی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1398ش.
- روش تفسیر قرآن، محمود رجبی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1390ش.
- روش شناسی تفسیر، علی اکبر بابایی و همکاران، تهران1391ش.
- درآمدی بر تفسیر قرآن کریم (اصول و مقدمات)، عبدالهادی فقهی زاده، تهران، تلاوت، 1391ش
- المدخل الی التفسیر، محمد فاضل لنکرانی، قم: مرکز فقه الأئمّة الأطهار(علیهم السلام)، 1428ق.
- دراسات فی اصول التفسیر، محسن عبدالحمید، مغرب، دارالثقافه، 1444ق.
- اصول التفسیر و قواعده، خالدبن صالح العک، بیروت،1446ق.

- فصول فی أصول التفسیر، ساعد بن سلیمان الطیار، ریاض، النشر الدولی، 1413ق.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 309. روش‌ها و گرایش‌های تفسیری 1 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Exegetical methods and approaches 1 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با روشهای تفسیری روایی، قرآن به قرآن، عقلی و اجتهادی و مسائل مرتبط با آنها

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با مفاهیم اصطلاحات روش، گرایش، قواعد و ضوابط تفسیر و...
2. شناخت روش های تفسیری از جهت مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، آسیب ها و ...
3. شناخت مهمترین تفاسیر روایی، قرآن به قرآن، عقلی و اجتهادی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات (مفهوم شناسی روش، گرایش، قواعد و ضوابط تفسیر و...)
2. روش تفسیر روایی (مفهوم، پیشینه، دلائل قرآنی، روایی و عقلی، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، آسیب ها و بررسی مهمترین تفاسیر روایی و...)؛
3. روش تفسیر قرآن به قرآن (مفهوم، پیشینه، دلائل قرآنی، روایی و عقلی، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، آسیب ها و بررسی مهمترین تفاسیر قرآن به قرآن و...)؛
4. روش تفسیر عقلی(مفهوم، پیشینه، دلائل قرآنی، روایی و عقلی، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، آسیب ها و بررسی مهمترین تفاسیر عقلی...)؛
5. روش تفسیر اجتهادی (مفهوم، پیشینه، دلائل قرآنی، روایی و عقلی، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، آسیب ها و بررسی مهمترین تفاسیر اجتهادی...)؛

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

روش مسئله محور همراه با مشارکت و پرسش و پاسخ

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 15درصد |
| آزمون پایانی | 75 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- روش های تفسیری، سید رضا مودب و عزتی، محمد رضا، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1398ش؛
- بررسی مکاتب و روش های تفسیری، علی اکبر بابایی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1391ش؛
- مبانی تفسیر قرآن، سید رضا مودب ، قم: دانشگاه قم، 1386ش؛
- قواعد تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1397ش؛
- آسیب شناسی جریان های تفسیری، محمد اسعدی و همکاران، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه 1389ش؛
- التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشیب، محمد هادی معرفت، قم: موسسه فرهنگی التمهید، 1385ش؛
- قواعد تفسیر در المیزان و تفسیر ابن عاشور (با تکیه بر پنج حوزه ترادف، اشتراک لفظی، سبب نزول، اغراض سور و سیاق)، زهرا عماری الهیاری، تهران: معاونت قرآن و عترت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1399ش.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 310. روش‌ها و گرایش‌های تفسیری 2 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Exegetical methods and approaches 2 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با مهمترین گرایش های تفسیری و مسائل مرتبط با آنها

**اهداف ویژه:**

1. شناخت گرایش های تفسیری از جهت مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، معیارها، آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر؛
2. آشنایی با اهمیت گرایش های تفسیری در حل مسائل و شبهات علمی، اجتماعی، کلامی و ... از جمله: تعارض علم و دین، مسائل فمنیستی، ارتباط دین و سیاست، دیدگاه های ادبی نوین و ...

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مرجعیت علمی قرآن و جایگاه گرایش های تفسیری؛
2. گرایش تفسیر ادبی (مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، معیارها، آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر)
3. گرایش تفسیرکلامی (مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، معیارها، آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر)
4. گرایش تفسیر فقهی (مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، معیارها، آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر)
5. گرایش تفسیر عرفانی (مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، معیارها،آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر)
6. گرایش تفسیر فلسفی (مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، معیارها،آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر)
7. گرایش تفسیر اجتماعی (مفهوم، پیشینه،دلائل، دیدگاه ها،گونه ها، نمونه ها، معیارها،آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر)
8. گرایش تفسیر علمی (مفهوم، پیشینه، دلائل، دیدگاه ها، گونه ها، نمونه ها، معیارها، آسیب ها و معرفی مهمترین تفاسیر)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

روش مسئله محور همراه با مشارکت و پرسش و پاسخ

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 15درصد |
| آزمون پایانی | 75 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- روش های تفسیری، سید رضا مودب و عزتی، محمد رضا، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1398ش.
- بررسی مکاتب و روش های تفسیری، علی اکبر بابایی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1391ش.
- آسیب شناسی جریان های تفسیری، محمد اسعدی و همکاران، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه 1389ش.
- التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشیب، محمد هادی معرفت، قم: موسسه فرهنگی التمهید، 1385ش.
- اتجاهات التجدید فی تفسیر القرآن الکریم، محمد ابراهیم، شریف، مصر: دار الاسلام، 1429ق.
- اتجاهات التفسیر فی القرن الرابع عشر، فهد بن عبدالله رومی، ریاض: موسسه الرساله، 1418ق.
- روش ها و گرایش های تفسیری، حسین علوی مهر، قم: اسوه، 1381ش.
- جریان شناسی تفسیر علمی، شادی نفیسی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1397ش.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 311. سبک‌شناسی بیان قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Stylistics of Qur'an Expression | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- توانمندی بر تحلیل و درک متن قرآن در پرتو ویژگی‌های سبک بیانی آن

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با ویژگی‌های منحصر به فرد سبک بیانی قرآن
2. تحلیل متن قرآن براساس روش‌های متداول سبک‌شناسی و تبیین پیام قرآن از این طریق

**پ) سرفصل‌ها:**

1. سبک تصریفی بیان قرآن (تصریف یک موضوع در یک سوره، تصریف یک موضوع در سراسر قرآن)
2. سبک تعاملی بیان قرآن (تبیین پیوند بین آیات در یک سیاق بر مبنای تبیین سؤال مقدّر، تبیین صنعت «التفات» در پرتو سبک تعاملی قرآن، سبک انگیزشی بیان قرآن، مسئله‌سازی‌های هدایتگرانه از امور مغفول در جامعه و ...)
3. سبک چیدمان مطالب در قرآن (چیدمان مطالب در یک سوره، چیدمان‌های تکرارشونده در قرآن)
4. سبک بیانی اندرزگویانه (سبک پیام‌دار و هدایت‌محور بیان قرآن بر خلاف سبک عموماً روایی دیگر کتب آسمانی)
5. سبک تصویرپردازانه بیان قرآن
6. سبک بیانی تفسیرپذیر و تبیین‌خواه
7. سبک بیانی تطبیق‌پذیر (بیان قواعد و سنن الهی قابل تطبیق بر همه زمانها و مکانها)
8. سبک‌شناسی متن قرآن بر اساس روش‌های جدید سبک‌شناسی با تمرکز بر کشف پیام و هدف (بررسی در سطوح مختلفِ زبانی، ادبی، فکری)
9. بررسی شبهات مربوط به سبک بیانی قرآن (سبک بیانی مردانه قرآن، پراکندگی موضوعات در سوره،...)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارائه نمونه‌های قرآنی در هر موضوع جهت تثبیت مطالب تئوری
- تشویق دانشجویان به ارائه نمونه‌های قرآنی مرتبط با هر موضوع

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 70 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش‌افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- التصویر الفنی فی القرآن، سید قطب (1423ق) قاهره: دار الشروق.
- من اسالیب القرآن، ابراهیم سامرائی (1407ق). بیروت: موسسه الرساله.
- اسالیب التشویق و التغزیر فی القرآن الکریم، الحسین جرنو محمود جلو (1414ق). موسسه الرساله و دار العلوم الانسانیه.
- تدبر در قرآن کریم (استنادی و استدلالی)، علی صبوحی طسوجی (1400 ـ 1398)، قم: طلیعه سبز. (بخش مربوط به سیر هدایتی هر سوره)
- سبک شناسی قرآن کریم، حسین عبد الرئوف (1390ش). ترجمه پرویز آزادی، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- خصائص التعبیر القرآنی وسماته البلاغیۀ، عبدالعظیم بن ابراهیم المطعنی (1413ق). قاهره: مکتبه وهب.
- کلیات سبک‌شناسی، شمیسا، سیروس (1373). تهران: انتشارات فردوس.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 312. تفسیر ترتیبی 1 (سوره‌های منافقون، تغابن، طلاق و تحریم) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Sequential interpretation 1 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با معنا و مقصود آیات قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با معارف اخلاقی، تربیتی و اجتماعی سوره‌های منافقون، تغابن، طلاق و تحریم
2. شناخت مفردات سوره‌های منافقون، تغابن، طلاق و تحریم
3. آشنایی با چگونگی کاربرد اصول و مقدمات تفسیر در سوره‌های منافقون، تغابن، طلاق و تحریم
4. شناخت چگونگی کاربرد از روش ها و گرایش های تفسیری در سوره‌های منافقون، تغابن، طلاق و تحریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. سوره شناسی (زمان نزول، مکی و مدنی، فضائل، محورهای موضوعی سوره و ...)
2. شناخت مفردات سوره‌های منتخب با استفاده از مهمترین کتاب های لغت
3. بررسی ترجمه آیات و تبیین برخی نکات ادبی در آن
4. آشنایی با تأثیر مقدمات و روشهای تفسیری در فهم آیات سوره‌های منتخب
5. توجه به قرائن متصل و منفصل از جمله (آیات و روایات مرتبط، اسباب نزول و ...)
6. تبیین وجوه تناسب و زیبایی های لفظی و معنوی در سوره‌های منتخب
7. تبیین ابعاد اخلاقی و اجتماعی آیات سوره‌های منتخب
8. نقد اهم شبهات دربارهٔ برخی آیات در سوره‌های منتخب

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

روش مسئله محور همراه با مشارکت و پرسش و پاسخ

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 15درصد |
| آزمون پایانی | 75 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه به‌ویژه نرم افزار جامع التفاسیر4

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی و دیگران
- التفسیر الکاشف، علامه محمد جواد مغنیه
- تسنیم (تفسیر قرآن کریم)، آیت الله عبدالله جوادی آملی
- مجمع البیان لعلوم القرآن، امین الإسلام طبرسی
- المیزان فی تفسیر القرآن، علامه سید محمدحسین طباطبائی
- فی ظلال القرآن، سید قطب

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 313. تفسیر ترتیبی 2 (سوره‌های مجادله، حشر، ممتحنه، صف و جمعه) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Sequential interpretation 2 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با معنا و مقصود آیات قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با معارف اخلاقی، تربیتی و اجتماعی سوره‌های مجادله، حشر، ممتحنه، صف و جمعه
2. شناخت مفردات سوره‌های سوره‌های مجادله، حشر، ممتحنه، صف و جمعه
3. آشنایی با چگونگی کاربرد اصول و مقدمات تفسیر در سوره‌های مجادله، حشر، ممتحنه، صف و جمعه
4. شناخت چگونگی کاربرد از روش ها و گرایش های تفسیری در سوره‌های مجادله، حشر، ممتحنه، صف و جمعه

**پ) سرفصل‌ها:**

1. سوره شناسی (زمان نزول، مکی و مدنی، فضائل، محورهای موضوعی سوره و ...)
2. شناخت مفردات سوره‌های منتخب با استفاده از مهمترین کتاب‌های لغت
3. بررسی ترجمه آیات و تبیین برخی نکات ادبی در آن
4. آشنایی با تأثیر مقدمات و روشهای تفسیری در فهم آیات سوره‌های منتخب
5. توجه به قرائن متصل و منفصل از جمله (آیات و روایات مرتبط، اسباب نزول و ...)
6. تبیین وجوه تناسب و زیبایی های لفظی و معنوی در سوره‌های منتخب
7. تبیین ابعاد اخلاقی و اجتماعی آیات سوره‌های منتخب
8. نقد اهم شبهات دربارهٔ برخی آیات در سوره‌های منتخب

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

روش مسئله محور همراه با مشارکت و پرسش و پاسخ

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 15درصد |
| آزمون پایانی | 75 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه به‌ویژه نرم افزار جامع التفاسیر4

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی و دیگران
- التفسیر الکاشف، علامه محمد جواد مغنیه
- تسنیم (تفسیر قرآن کریم)، آیت الله عبدالله جوادی آملی
- مجمع البیان لعلوم القرآن، امین الإسلام طبرسی
- المیزان فی تفسیر القرآن، علامه سید محمدحسین طباطبائی
- فی ظلال القرآن، سید قطب

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 314. تفسیر ترتیبی 3 (سوره‌های الرحمن، واقعه و حدید) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Sequential interpretation 3 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با معنا و مقصود آیات قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با معارف اخلاقی، تربیتی و اجتماعی سوره‌های الرحمن، واقعه و حدید
2. شناخت مفردات سوره‌های الرحمن، واقعه و حدید
3. آشنایی با چگونگی کاربرد اصول و مقدمات تفسیر در سوره‌های الرحمن، واقعه و حدید
4. شناخت چگونگی کاربرد از روش ها و گرایش های تفسیری در سوره‌های الرحمن، واقعه و حدید

**پ) سرفصل‌ها:**

1. سوره شناسی (زمان نزول، مکی و مدنی، فضائل، محورهای موضوعی سوره و ...)
2. شناخت مفردات سوره‌های منتخب با استفاده از مهمترین کتاب های لغت
3. بررسی ترجمه آیات و تبیین برخی نکات ادبی در آن
4. آشنایی با تأثیر مقدمات و روشهای تفسیری در فهم آیات سوره‌های منتخب
5. توجه به قرائن متصل و منفصل از جمله (آیات و روایات مرتبط، اسباب نزول و ...)
6. تبیین وجوه تناسب و زیبایی های لفظی و معنوی در سوره‌های منتخب
7. تبیین ابعاد اخلاقی و اجتماعی آیات سوره‌های منتخب
8. نقد اهم شبهات دربارهٔ برخی آیات در سوره‌های منتخب

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

روش مسئله محور همراه با مشارکت و پرسش و پاسخ

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 15درصد |
| آزمون پایانی | 75 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه به‌ویژه نرم افزار جامع التفاسیر4

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی و دیگران
- التفسیر الکاشف، علامه محمد جواد مغنیه
- تسنیم (تفسیر قرآن کریم)، آیت الله عبدالله جوادی آملی
- مجمع البیان لعلوم القرآن، امین الإسلام طبرسی
- المیزان فی تفسیر القرآن، علامه سید محمدحسین طباطبائی
- فی ظلال القرآن، سید قطب

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 315. تفسیر ترتیبی 4 (سوره‌های طور، نجم و قمر) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Sequential interpretation 4 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با معنا و مقصود آیات قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با معارف اخلاقی، تربیتی و اجتماعی سوره‌های طور، نجم و قمر
2. شناخت مفردات سوره‌های طور، نجم و قمر
3. آشنایی با چگونگی کاربرد اصول و مقدمات تفسیر در سوره‌های طور، نجم و قمر
4. شناخت چگونگی کاربرد از روش ها و گرایش های تفسیری در سوره‌های طور، نجم و قمر

**پ) سرفصل‌ها:**

1. سوره شناسی (زمان نزول، مکی و مدنی، فضائل، محورهای موضوعی سوره و ...)
2. شناخت مفردات سوره‌های منتخب با استفاده از مهمترین کتاب های لغت
3. بررسی ترجمه آیات و تبیین برخی نکات ادبی در آن
4. آشنایی با تأثیر مقدمات و روشهای تفسیری در فهم آیات سوره‌های منتخب
5. توجه به قرائن متصل و منفصل از جمله (آیات و روایات مرتبط، اسباب نزول و ...)
6. تبیین وجوه تناسب و زیبایی های لفظی و معنوی در سوره‌های منتخب
7. تبیین ابعاد اخلاقی و اجتماعی آیات سوره‌های منتخب
8. نقد اهم شبهات دربارهٔ برخی آیات در سوره‌های منتخب

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

روش مسئله محور همراه با مشارکت و پرسش و پاسخ

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 15درصد |
| آزمون پایانی | 75 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه به‌ویژه نرم افزار جامع التفاسیر4

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی و دیگران
- التفسیر الکاشف، علامه محمد جواد مغنیه
- تسنیم (تفسیر قرآن کریم)، آیت الله عبدالله جوادی آملی
- مجمع البیان لعلوم القرآن، امین الإسلام طبرسی
- المیزان فی تفسیر القرآن، علامه سید محمدحسین طباطبائی
- فی ظلال القرآن، سید قطب

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 316. تفسیر موضوعی 1 (توحید و عدل) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Thematic interpretation1 (Monotheism and Justice in the Quran) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت آموزهٔ توحید در تعالیم وحی
- درک درست از مقوله شفاعت، توسّل و استغاثه به انبیا و اولیای الهی

**اهداف ویژه:**

1. درک جایگاه توحید در نظام هدایتی قرآن
2. تعمیق باور به توحید و بسترسازی برای زیست موحدانه
3. توانمندسازی دانشجویان برای پاسخ به پرسش‌ها و شبهات درباره رابطهٔ توحید با شفاعت و توسل

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم‌شناسی، اقسام (نظری و عملی، حد نصاب و حد کمال) ابعاد، اهمیت، پیشینه و شناخت اهم منابع
2. درنگی در جایگاه توحید در نظام تعالیم وحیانی (رابطه توحید با اصول اعتقادی و سایر تعالیم معرفتی، فقهی، حقوقی، اخلاقی و... قرآن)
3. مفهوم توحید ذاتی و ادله آن
4. مفهوم توحید صفاتی و ادله آن
5. مفهوم توحید ربوبی و ادله آن
6. مفهوم توحید عبادی و ادله آن
7. نسبت توحید با عدل در نظام اندیشهٔ اسلامی
8. نسبت توحید با شفاعت و توسل و نقد ادعای شباهت مسلمانان با مشرکان در شفاعت‌طلبی، استغاثه و توسل

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارزیابی فاصله زندگی فردی و اجتماعی ما مسلمانان با هر کدام از ابعاد توحید
- بررسی ابعاد و علل شرک در قرآن توسط دانشجویان با راهنمایی استاد
- بررسی مراتب توحید در رازقیت، نصرت، استعانت، خوف و... توسط دانشجویان با راهنمایی استاد
- تلخیص و گزارش برخی از منابع و نرم‌افزاری و مکتوب مرتبط با موضوع توحید، شرک، عدل، شفاعت، توسل با صلاحدید استاد

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال 30 درصد

| | |
|---|---|
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه به‌ویژه نرم افزار جامع التفاسیر4

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- توحید، شهید مرتضی مطهری، انتشارات صدرا (ویرایش جدید)، 1387ش
- معارف قرآن، بخش خداشناسی، آیت‌الله مصباح یزدی، قم، دفتر انتشارات اسلامی، 1376
- توحید در قرآن (تفسیر موضوعی، ج2 و 3)، آیت‌الله جوادی آملی، قم، مرکز اسرا، 1383ش توحید و شرک، و شفاعت، توسل و استغاثه در قرآن (تفسیر موضوعی 1)، فتح اله نجارزادگان (در مرحله نشر)
- خدا در زندگی انسان، شهید مرتضی مطهری، انتشارات صدرا، 1402ش
- پیام قرآن (ج3 و 4)، آیت‌الله مکارم شیرازی، قم، مدرسه الامام علی بن ابی طالب، 1375ش
- منشور جاوید (ج2)، آیت‌الله سبحانی، قم، انتشارات توحید، 1365
- راهنمای حقیقت، پرسش و پاسخ پیرامون عقاید شیعه، آیت‌الله سبحانی، تهران، نشر مشعر، 1385ش
- مرزهای توحید و شرک، آیت‌الله سبحانی، قم، انتشارات توحید، بی‌تا
- التوحید، شیخ صدوق، تحقیق: سید هاشم حسینی طهرانی، قم: جماعة المدرسین.
- تفسیر نمونه، زیر نظر آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی
- تسنیم (تفسیر قرآن کریم)، آیت‌الله عبدالله جوادی آملی
- الله‌شناسی، سید محمدحسین حسینی تهرانی، تهران، انتشارات علامه طباطبایی، بی‌تا
- شیعه پاسخ می دهد، سیدرضا حسینی نسب، زیر نظر آیت الله جعفر سبحانی، تهران: نشر مشعر، 1374ش.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 317. تفسیر موضوعی 2 (نبوت و امامت) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Thematic interpretation2 (Prophecy and Leadership model in the Quran) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت آموزهٔ نبوت و مقام پیشوایی انبیا در نظام هدایتی قرآن
- شناخت ویژگی‌های رسالت پیامبر اکرم (ص)

**اهداف ویژه:**

1. تعمیق باور به نبوت و درک ضرورت اقتدا به انبیای الهی
2. درک ضرورت بر پایی حکومت دینی برای تحقق اهداف انبیای الهی
3. توانمندسازی دانشجویان برای پاسخ به پاره‌ای از پرسش‌ها و شبهات درباره نبوت

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم‌شناسی نبیّ، رسول، اولواالعزم (تفاوت‌ها، و تشابه‌های آنها با یکدیگر)، مراتب انبیا، امام، ولیّ، ضرورت و اهمیت پیامبرشناسی و امام‌شناسی، پیشینه و شناخت اهم منابع
2. اهداف بعثت انبیای الهی: دعوت به توحید و پالایش شرک، بیم از کیفرها و مژده به پاداش‌های خدا، تلاوت آیات و تعلیم کتاب و حکمت، مبارزه با طاغوت و مستکبران، بیرون بردن مردم از تاریکی‌ها به نور، تبیین و اجرای احکام الهی، اتمام حجت بر بندگان، اقامه قسط و گسترش عدالت، داوری و پایان دادن به اختلاف‌ها و کشمکش‌ها و...
3. ویژگی‌های رسالت پیامبر اکرم (ص): جهان‌شمولی، جاودانگی، رحمت عام برای جهانیان، ماندگاری معجزهٔ پیامبر خاتم، جامعیت شریعت، خاتمیت، ذکر نشانه‌ها در کتاب‌ها و گفتارهای انبیای الهی پیشین
4. جایگاه رهبری و نقش الگویی انبیای الهی
5. ضرورت برپایی حاکمیت دینی برای تحقق اهداف انبیای الهی
6. تبیین مفهوم امامت و خلافت رسول الله (ص) بر اساس آموزه های قرآن و سنت نبوی
7. شاخصه های امامت (نصب الهی، عصمت، علم موهوب)
8. شؤون و وظائف امامت (تبیین قرآن، روایت صحیح از رسول الله ص و پاسداری از دین)
9. تبیین ضرورت‌های استمرار امامت پس از حیات رسول الله (ص)
10. پاسخگویی به اهم شبهات موجود دربارهٔ امامت ائمه دوازده گانه

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارزیابی فاصله زندگی فردی و اجتماعی ما مسلمانان با اهداف انبیا

- بررسی مشروعیت حکومت دینی و راهکار تحقق اهداف انبیا در حکومت دینی مانند: نقش مردم در نظام دینی، شرایط و وظایف و اختیارات زمامداران دولت اسلامی، مناسبات دولت اسلامی با جامعهٔ ایمانی، و غیر ایمانی و... توسط دانشجویان با راهنمایی استاد
- بررسی نقش الگویی انبیا در ابعاد گوناگون (رابطه با خدا، فردی، اجتماعی) در قرآن با راهنمایی استاد
- معرفی منابع نرم‌افزاری و مکتوب متناسب با سرفصل‌ها توسط استاد برای تهیه تلخیص و گزارش توسط دانشجویان
- بررسی و نقد برخی از شبهات درباره ضرورت و مشروعیت حکومت دینی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه به‌ویژه نرم افزار جامع التفاسیر4

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- معارف قرآن، بخش راه و راهنماشناسی، آیت‌الله مصباح، قم، دفتر انتشارات اسلامی، 1376ش.
- وحی و نبوت، شهید مطهری، قم، انتشارات صدرا، 1392ش.
- وحی و نبوت در قرآن (تفسیر موضوعی ج3)، آیت‌الله جوادی، مرکز اسراء، 1381ش.
- مبانی اندیشه سیاسی اسلام، آیت‌الله عمید زنجانی، تهران، مؤسسه فرهنگی اندیشه، 1377ش.
- از نبوت تا امامت از نگاه المیزان، گردآورنده مدرسه دانشجویی قرآن و عترت دانشگاه تهران، 1393ش.
- نبوت در قرآن، آیت‌الله خامنه‌ای، گردآوری مرکز تبلیغ دانشگاه امام صادق(ع)، تهران.
- منشور جاوید (5 و 7)، آیت‌الله سبحانی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، 1366ش.
- پیام قرآن، آیت‌الله مکارم شیرازی، قم، مدرسه الامام امیرالمؤمنین، 1375ش.
- حقوق و سیاست در قرآن، آیت‌الله مصباح، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، 1388ش.
- فرهنگ اصطلاحات و مفاهیم سیاسی در قرآن، عبدالله نظرزاده، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، 1396ش.
- مجموعه گفتمان‌های مذاهب اسلامی، محمدتقی فخلعی، تهران: نشر مشعر، 1383ش.
- پاسخ به شبهات کلامی (دفتر چهارم): امامت، محمدحسن قدردان قراملکی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه، 1402ش.
- پرتو ولایت، آیت الله محمدهادی معرفت، قم: موسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید، 1384ش.
- امام شناسی، علامه محمدحسین حسینی طهرانی، قم: مؤسسه ترجمه و نشر دوره علوم و معارف، 1422ق.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 318. تفسیر موضوعی 3 (معاد و قیامت) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Thematic interpretation3 (Resurrection in Quran) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت معارف قرآن دربارهٔ جهان رستاخیز

**اهداف ویژه:**

1. تعمیق باور به معاد و نقش‌آفرینی مؤثر آن در زندگی دنیایی
2. توانمند ساختن دانشجویان برای پاسخ به پرسش‌ها و تردیدها دربارهٔ معاد

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم‌شناسی معاد، برزخ، وفات، قیامت، مروری به باور به معاد در ادیان، ضرورت و اهمیت بحث و شناخت اهم منابع
2. انواع حیات، حقیقت مرگ و حیات برزخی در قرآن
3. دلایل قرآنی ضرورت و برپایی معاد
4. تحلیل نام‌های قیامت در قرآن
5. رابطه حیات دنیا با حیات آخرت
6. نظام کیفر و پاداش در معاد بر پایهٔ نظام معرفتی قرآن کریم
7. نقش باور به معاد در تربیت و تعالی انسان
8. پاسخگویی به اهم شبهات موجود دربارهٔ معاد و قیامت

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- همکاری دانشجویان در کشف پرسش‌های مرتبط با موضوع درس و پاسخ آنها با راهنمایی استاد
- تحلیل معارف وحیانی درباره مرگ و برزخ و معاد بر اساس برنامه «زندگی پس از زندگی» سیمای جمهوری اسلامی ایران
- تلخیص و گزارش برخی از منابع مرتبط با موضوع (غیرازمطالب سرفصل) با صلاحدید استاد از جمله موضوعات رخدادها در آستانه برپایی معاد، رخدادها در عرصه قیامت (مانند حشر خلایق، مواقف گوناگون، محاسبه اعمال، گروه‌بندی مردم به مقرّبان، اصحاب یَمین و اصحاب شِمال، شفاعت و...)، اوصاف بهشت، پاداش‌های روحی و جسمی بهشتیان، اوصاف دوزخ، کیفرهای روحی و جسمی دوزخیان و...

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال 25 درصد

| | |
|---|---|
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه به‌ویژه نرم افزار جامع التفاسیر4

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- قرآن و مسأله معاد، علیرضا اسعدی، قم، مؤسسه بوستان کتاب، چ دوم، 1391ش.
- معاد (تفسیر موضوعی قرآن، ج 4 و 5) آیت‌الله جوادی آملی، تحقیق و تنظیم علی زمانی قمشه‌ای، قم، مرکز نشر اسراء، 1383ش
- منشور جاوید، ج5، آیت‌الله سبحانی، قم، مؤسسه امام صادق(ع)، بی‌تا
- معاد (مجموعه آثار ج4)، شهید مطهری، مؤسسه صدرا، 1377
- پیام قرآن ج 5 و 6، آیت‌الله مکارم شیرازی، قم، مؤسسه الامام امیرالمؤمنین(ع)، 1393
- معادشناسی با تأکید بر اندیشه های قرآنی علامه طباطبایی، مسعود تاج آبادی، قم: جامعۀ الزهرا و پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1400ش.
- معادشناسی، علامه سید محمدحسین حسینی طهرانی، قم: انتشارات علامه طباطبایی.
- حیات پس از مرگ، علامه طباطبایی، تهران، انتشارات انقلاب اسلامی، 1360ش
- حق الیقین فی معرفۀ اصول الدین، سید عبدالله شبّر، قم، دارالکتب الاسلامیه، بی‌تا
- علم الیقین فی اصول الدین، فیض کاشانی، تصحیح بیدارفر، قم، انتشارات بیدار، 1418ق
- سرنوشت ارواح در برزخ، مجتبی شاهملکی ، قم، مؤسسه بوستان کتاب، چ اول، 1392ش
- معاد در نگاه عقل و دین، محمدباقر شریعتی سبزواری ، قم، مؤسسه بوستان کتاب، چ شش، 1386
- معاد از دیدگاه علامه طباطبایی، مرتضی متقی نژاد ، عصر غیبت، قم، 1382
- معاد یا بازگشت به سوی خدا، محمد شجاعی ، تهران، شرکت سهامی انتشارات، 1391ش


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 319. قرآن و اهل بیت (ع) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Ahl0l – Bayt and Qur'an | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت جایگاه اهل بیت (ع) در قرآن و فضائل و حقوق آنان

**اهداف ویژه:**

1. درک جایگاه اهل بیت (ع) در نظام هدایتی قرآن و وظایف ما در قبال آنان
2. توانمندسازی دانشجویان برای پاسخ به پرسش‌ها و شبهات موجود دربارهٔ حقوق و مناقب اهل بیت (ع)

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم اهل بیت (ع)، ضرورت و اهمیت بحث، پیشینه و شناخت اهم منابع
2. دسته‌بندی آیات درباره اهل بیت (ع) در قرآن کریم
3. ویژگی‌های اهل بیت (ع) در قرآن کریم
4. فضایل اهل بیت (ع) در قرآن کریم:
   - الگوی بندگی (دهر/6-22)
   - تطهیر خاص (احزاب/33)
   - جداناپذیری از قرآن (عنکبوت/49، فاطر/32)، تحلیل حدیث ثقلین
   - حضور در مباهله (آل عمران/61)
5. حقوق اهل بیت (ع) در قرآن کریم:
   - حق ولایت در آیات ولایت (مائده/55 و 56)، آیه تبلیغ (مائده/67)، آیه اکمال (مائده/3)
   - حق اطاعت (نساء/59 و...)
   - مرجعیت دینی (نحل/ 43 و 44 و انبیا/7-8)
   - حق مودت (شوری/23-24)
   - حقوق مالی (مانند: حق خمس، انفال/41، حق فَیء، حشر/ 6 و 7)
6. دیدگاه‌ها در باره نقش سنت در فهم قرآن
   - عدم نیاز به سنت
   - نیاز تام به سنت
   - تفصیل حوزه‌های معرفتی

ـ تفصیل لایه‌های معرفتی

7. نقش اهل بیت (ع) در تفسیر قرآن کریم

ـ گونه‌های روایات تفسیری اهل بیت (ع): تشریح فضای نزول، تبیین واژه، توضیح مفهوم، تخصیص و تقیید، تبیین متشابه، تأویل، جری و تطبیق

ـ نقش تبیینی در حوزهٔ مفاهیم ظاهر و باطن

ـ نقش بیان مصادیق آیات در حوزهٔ حق و باطل

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- همکاری دانشجویان در کشف پرسش‌های مرتبط با موضوع درس و پاسخ آنها با راهنمایی استاد
- معرفی منابع نرم‌افزاری و مکتوب متناسب با سرفصل‌ها توسط استاد برای تهیه تلخیص و گزارش دانشجویان

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- تفسیر موضوعی قرآن کریم (اهل بیت در قرآن)، فتح اله نجارزادگان، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1403
- آیات ولایت در قرآن، آیت‌الله مکارم شیرازی، تنظیم ابوالقاسم علیان، ناشر نسل جوان، قم، چ سوم، 1386ش
- ولایت و امامت (تفسیر موضوعی قرآن کریم، جلد سوم)، آیت‌الله جوادی آملی، قم، مرکز نشر اسراء، چ دوم، 1380ش
- اهل بیت در قرآن و سنت، محمد محمدی ری شهری، قم، دار الحدیث، 1375
- پرسمان عصمت، علی اکبر بابایی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1388ش
- ولایت و امامت (پژوهشی از منظر قرآن کریم)، محمد اسعدی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1393ش
- منشور جاوید، ج5 و 6، آیت‌الله جعفر سبحانی، قم، مؤسسه الامام الصادق(ع)، 1373ش
- امام مهدی موجود موعود، آیت‌الله جوادی آملی، تحقیق و تنظیم: محمدحسن مخبر، قم، مرکز نشر اسراء، 1387ش
- امامت در بینش اسلامی، ربانی گلپایگانی، قم، بوستان کتاب، 1386ش
- پژوهشی جدید دربارهٔ آیه تطهیر، عبدالرحمن باقرزاده، قم، مؤسسه بوستان کتاب، 1391ش
- بررسی تطبیقی تفسیر ایات ولایت در دیدگاه فریقین، فتح اله نجارزادگان، تهران، سمت، 1391
- رابطهٔ متقابل کتاب و سنت، علی نصیری، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، 1386ش.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 320. اخلاق در قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Ethics in the Quran | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت نظام اخلاقی قرآن در ابعاد فردی و اجتماعی

**اهداف ویژه:**

1. شناخت آموزه‌های اخلاقی در قرآن برای پالایش رذایل و تثبیت و تعمیق فضائل اخلاقی
2. درک امتیازهای تعالیم اخلاقی قرآن در مقایسه با آموزه‌های اخلاقی سایر مکاتب
3. توانمندسازی دانشجویان در زمینهٔ ارزیابی منش‌های اخلاقی خود در ابعاد گوناگون با معیار قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم‌شناسی اخلاق و رابطه اخلاق با ادب، تربیت، تزکیه و عرفان عملی، ضرورت و اهمیت بحث، پیشینه و شناخت اهم منابع
2. تبیین رابطه توحید و اخلاق در قرآن:

الف) خداباوری منشأ ارزش فعل اخلاقی

ب) نیت فعل اخلاقی، برای تقرب به خدا

ج) خداباوری و انگیزش‌ها در فعل اخلاقی: مژده و امید به تفضل و پاداش خداوند (احزاب/47، عنکبوت/7 و...)، بیم از کیفر الهی (ذاریات/50، انعام/19 و...)، جاذبه محبت (آل‌عمران/ 7، 92، 131، 134، احزاب/4، نور/22، و...) نظارت و مراقبت حق تعالی (ابراهیم/38، علق/4، ق/13-14، طارق/4 و ...)

3. آموزه‌های اخلاق بندگی؛ مانند: اخلاص (کهف/110، یوسف/24 و...)، توکل (طلاق/3، یوسف/67، و...)، توبه (51 و تحریم/8، و...)، شکر (بقره/52، نمل/19، ابراهیم/7 و...)، حسن ظنّ (یوسف/87، زمر/53، آل‌عمران/193، و...)، خوف و رجاء (سجده/16، نازعات/40، زمر/9 و...) و...
4. آموزه‌های اخلاق فردی؛ مانند: قناعت (نساء/32، رعد/26، روم/37، نجم/24 و...)، عزّت نفس (فاطر/10، منافقون/8، غافر/42 و...)، فروتنی (فرقان/63، هود/32، اسراء/37، لقمان/18 و...) و...
5. آموزه‌های اخلاق اجتماعی در مناسبات انسانی؛ مانند: رفتار نیکو با همگان (بقره/83، و...)، احترام و نیکی به والدین (نساء/36، عنکبوت/8، احقاف/15، بقره/83، اسراء/24-23، و...)، وفای به عهد و ادای امانت (اسراء/34، مؤمنون/8، نساء/58، معارج/32)، صله رحم (نساء/1، محمد/22، و...)، حیا و عفاف (قصص/25، و...)، رعایت حقوق دیگران (اعراف/85 و...)، امر به معروف و نهی از منکر (آل‌عمران/104، لقمان/17، حج/41، و...)، صبر و تحمل دیگران و

دعوت به صبر (زمر/10، آل‌عمران/20، عصر/3، رعد/24 و...)، عفو و گذشت (نور/22، یوسف/92، شوری/37، نساء/49 و...) و...

6. تحلیل آموزه‌هایی از اخلاق زیست‌محیطی؛ (بقره/205، رعد/25، اعراف/85 و...) و...
7. آموزه‌های اخلاق خواص (عالمان)؛ مانند ربّانی در تعلیم کتاب (آل‌عمران/79)، تلاوت مستمر آیات (مزمل/1-5 و 20، بقره/121)، همراه با خداجویان (کهف/21، شعراء/215)، مژده دهنده به رحمت و بیم دهنده از کیفر (نساء/165، هود/2-3، احزاب/46-45)، رویکرد اصلاحی (هود/88)، تهجّد (زمر/9)، تسلیم در برابر حق و عمل‌گرایی (زمر/55، انعام/155)، خشیت از خدا (فاطر/28 و...)، احتراز از اختلاف جائرانه پس از علم و آگاهی (بقره/213، شوری/14-13)، احتراز از گرایش به طاغوتیان و تثبیت ظالمان (نساء/52-51)، احتراز از کتمان و انکار و تحریف حقایق (بقره/146-147، اعراف/169)، انتساب دروغ به خداوند و سوء استفاده از موقعیت خود (بقره/79، اعراف/169)، اجتناب از دلبستگی به حیات دنیا و غفلت از آخرت (نجم/29-28، و...)، احتراز از بالیدن به علم و پندار بی‌نیاز (غافر/83، قصص/78، زمر/50-49)، اجتناب از دعوت دیگران به نیکی و غفلت از خویش (بقره/44 و...) و...

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- فعالیت دانشجویان در کشف سایر آموزه‌های اخلاق بندگی، فردی، اجتماعی، زیست‌محیطی، علمی و اخلاق خواص با راهنمایی استاد
- معرفی منابع نرم‌افزاری و مکتوب متناسب با سرفصل‌ها توسط استاد برای تلخیص و تهیه گزارش دانشجویان
- فعالیت دانشجویان با راهنمایی استاد برای مقایسه نظام اخلاقی قرآن با سایر مکاتب و ادیان
- فعالیت دانشجویان با راهنمایی استاد برای بررسی و اجرای شیوه‌های پیشگیری و پالایش رذایل اخلاقی مانند: مراقبت، نظارت و حسابرسی (مائده/105، تحریم/6، حشر/18 و...)، استعاذه (اعراف/200، ناس/1-4، و...)، یاد مرگ و قیامت (مطففین/1-6، بقره/249، جاثیه/21)، استغفار و توبه (نور/31، بقره/222، تحریم/7، نساء/110، آل‌عمران/193، و...)، پرداخت صدقه (بقره/271، توبه/102، و...)، و...

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- مراحل اخلاق (تفسیر موضوعی ج11)، آیت‌الله جوادی آملی، قم، مرکز نشر اسراء، 1389ش.
- مبادی اخلاق (تفسیر موضوعی، ج10)، آیت‌الله جوادی آملی، قم، مرکز نشر اسراء، 1389ش

- اخلاق در قرآن (مشکات، ج1، مجموعه آثار)، آیت‌الله مصباح، قم، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، 1401ش
- اخلاق در قرآن، آیت‌الله مکارم شیرازی، قم، مؤسسه الامام علی بن ابی طالب، 1384ش
- نقطه‌های آغاز در اخلاق عملی، محمدرضا مهدوی کنی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چ14، 1382ش
- رهیافتی به اخلاق و تربیت اسلامی، فتح‌اله نجارزادگان، چ5، دفتر نشر معارف، 1390ش
- آموزه‌های اخلاقی ـ رفتاری امامان شیعه، محمدتقی عبدوس و محمد محمدی اشتهاردی، قم، بوستان کتاب، 1383ش
- فرهنگ قرآن (اخلاق حمیده)، عبدالنبی امامی، قم، مطبوعات دینی، 1389ش
- اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب، شهید مرتضی مطهری، قم، انتشارات صدرا، بی‌تا
- اهداف تربیت از دیدگاه اسلام، علیرضا اعرافی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1392ش
- انسان‌شناسی اخلاقی، حمید ابوطالبی، قم، انتشارات کویر، 1392ش

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 321. انسان در قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Human in the Quran | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت جایگاه انسان در نظام معرفتی قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. خودشناسی در پرتو قرآن برای غفلت‌زدایی و خودسازی
2. درک امتیازهای انسان‌شناسی قرآنی در مقایسه با انسان‌شناسی سایر مکاتب
3. توانمندسازی دانشجویان در زمینهٔ پاسخ به پرسش‌ها و شبهات موجود درباره انسان‌شناسی قرآنی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم «انسان»، «بشر»، «بنی‌آدم»، «نَفس»، ضرورت و اهمیت بحث، پیشینه و شناخت اهم منابع
2. چگونگی آفرینش انسان (نساء/1، آل عمران/59، مؤمنون/12-14 و...)
3. ویژگی‌های انسان: کرامت ذاتی (اسراء/70)، سرشت توحیدی (روم/30)، نیکوترین ساختار و صورت (تین/4 و غافر/62 و...)، دارای نفخ روح الهی (ص/71-72)، هدفمند و جاودانه (قیامت/36، مؤمنون/115 و...)، تسخیر آفرینش برای او (جاثیه/13، نحل/5 و...)، امکان تغییر هویتی (فاطر/8، اعراف/179، فرقان/44، محمد/12)
4. صفات نکوهیده انسان (اسراء/11، اعراف/17، انبیا/37 و...)
5. انسان در ساحت تکلیف: امانتدار (احزاب/74)، خلقت برای بندگی (ذاریات/56)، ملهم به فجور و تقوا (شمس/7)، انتخابگر (انسان/3، کهف/29، نازعات/37-41، و...) آگاه به عملکرد خویش (قیامت/14) دارای نفس سرزنش‌گر، آرایش‌دهنده و وسوسه‌گر (قیامت/2، یوسف/83، ق/16)، اثرپذیر از محیط (وراثت، همنشین، خانواده و اجتماع؛ نوح/27، توبه/119، کهف/28، روم/10، و...)، تحت مراقبت همه جانبه (فصلت/20-22، یس/65، ق/16-18 و...)
6. نسبت انسان با آموزه‌های بنیادین دینی (مبدأ، معاد و نبوت)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- همکاری دانشجویان در کشف پرسش‌های مرتبط با موضوع درس و پاسخ آنها با راهنمایی استاد
- معرفی منابع نرم‌افزاری و مکتوب متناسب با سرفصل‌ها توسط استاد برای تلخیص و تهیه گزارش دانشجویان
- فعالیت دانشجویان با راهنمایی استاد برای مقایسه انسان‌شناسی قرآن با سایر مکاتب و ادیان
- چگونگی کاربرد هر کدام از سرفصل‌های خودشناسی برای خودسازی توسط استاد با همکاری دانشجویان

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- انسان در قرآن، شهید مرتضی مطهری، تهران، انتشارات صدرا، بی‌تا
- انسان کامل، شهید مرتضی مطهری، قم، دفتر نشر اسلامی، 1362ش
- حیات حقیقی انسان در قرآن (تفسیر موضوعی ج15)، آیت‌الله جوادی آملی، قم، مرکز نشر اسراء
- انسان‌شناسی در اندیشه امام خمینی ـ آثار موضوعی دفتر چهل و سوم، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی
- خودشناسی برای خودسازی، آیت‌الله مصباح یزدی، قم، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، 1380
- انسان‌شناسی، محمود رجبی، قم، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، 1390ش
- انسان از آغاز تا انجام، علامه محمدحسین طباطبایی، مترجم صادق آملی لاریجانی، قم، بوستان کتاب، 1399ش


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 322. عقلانیت و استدلال در قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Rationality and reasoning in the Qur'an | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با عقلانیت و استدلال عقلی و اقسام آن در قرآن کریم
- تبیین مهم‌ترین آیات استدلالی و براهین عقلی در قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. شناخت مبانی، اصول و روش‌ها استدلال در قرآن کریم
2. مقایسهٔ روش استدلالی قرآن کریم با روش استدلالی علم منطق
3. آشنایی با سبک‌های بیان استدلال در قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. معنای لغوی و اصطلاحی عقل؛ تمایز عقل و عقلانیت؛ اقسام و ساحت‌های عقل؛ ویژگی‌های عقل دینی
2. معیارهای عقلانیت در قرآن (نقد پذیری، منطقی اندیشیدن، حقیقت‌طلبی، دوراندیشی، آینده‌نگری، تأمل آفاقی و انفسی، دعوت به تعمق و پرهیز از سطحی‌نگری)؛ مقایسه معیارهای عقلانیت در قرآن و دیدگاه حکمای اسلامی
3. جایگاه و ضرورت استدلال عقلی در قرآن کریم
4. جایگاه برهان و مفاهیم مشابه آن در قرآن (سلطان، آیه، حجت، بیّنه)، انواع برهان در قرآن، آثار پیروی از برهان در قرآن (رهایی از خرافه‌پرستی، رهایی از پیروی کورکورانه از دیگران، دستیابی به یقین، پیروزی بر مخالفان)، نقاط اشتراک و افتراق برهان فلسفی و منطقی با برهان قرآنی.
5. ویژگی‌های استدلال عقلی در قرآن (اثرگذاری، خطاب عام وخاص، زدودن شبهه‌ها، جمع میان اجمال و تفصیل، هماهنگ با فطرت بشری، سادگی و روشنی، تنوع بیانی)
6. اقسام استدلال (تمثیل، استقراء، قیاس)، اقسام قیاس (برهان، خطابه، شعر، مغالطه و جدل)، اقسام جدل (احسن، حسن و قبیح)، تفاوت برهان و جدل، تفاوت جدل و مراء، روش‌ها و گونه‌های جدل
7. نقاط اشتراک استدلال قرآنی و استدلال منطقی: از جهت اقسام؛ از جهت منابع (تعریف، تجزیه، ذکر خاص بعد از عام، علت و معلول، مقایسه، تشبیه و مثل)؛ از جهت روش (قیاس خلف، سبر و تقسیم، تمثیل)
8. سبک‌های بیان استدلال در قرآن (افادهٔ تعلیل و استدلال با سبک استیناف بیانی، افادهٔ تعلیل با سبک تعلیق حکم بر وصف، افادهٔ تعلیل با فن تشابه اطراف، افادهٔ تعلیل و استدلال با استفهام مجازی، افادهٔ دلیل و استدلال با ساختار شرطی و موارد دیگر)

9. براهین اثبات خدا در قرآن (برهان نظم، برهان فطرت، برهان حرکت، برهان حدوث، برهان وجوب و امکان، برهان صدیقین، برهان تمانع)
10. براهین اثبات معاد در قرآن (برهان هدف‌مندی حرکت،برهان عدالت، برهان فطرت، برهان رحمت، برهان حکمت، برهان تجرّد روح، برهان صدق)
11. براهین ضرورت نبوت در قرآن (برهان لطف، برهان حکمت، برهان هدایت)
12. تبیین مهم‌ترین استدلال‌های پیامبران الهی در قرآن (استدلال حضرت نوح (ع)، استدلال حضرت ابراهیم (ع) با آزر و بت‌پرستان و ستاره‌پرستان و در فضای بتکده و با نمرود، استدلال‌های حضرت موسی (ع) با فرعون، استدلال‌های پیامبر اکرم (ص) با مشرکان و اهل کتاب)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

استفاده از شیوهٔ حل مسئله در ارائه درس. استاد در راستای فهم بهتر دانشجویان پس از تبیین مقدمات و مفاهیم، یکی از استدلال‌ها و براهین را صورسازی کند و به تبیین آن بپردازد. در ادامه از دانشجویان بخواهد آیات ناظر به استدلال منطقی را تبیین و تحلیل کنند.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 15درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 35 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- منزلت عقل در هندسه معرفت دینی، عبدالله جوادی‌آملی؛ تحقیق و تنظیم احمد واعظی، قم: اسراء، 1389ش.
- توحید در قرآن (تفسیر موضوعی قرآن کریم)، عبدالله جوادی‌آملی، قم: اسراء، 1385ش.
- معاد در قرآن (تفسیر موضوعی قرآن کریم)، عبدالله جوادی‌آملی، قم: اسراء، 1388ش.
- وحی و نبوت در قرآن (تفسیر موضوعی قرآن کریم)، عبدالله جوادی‌آملی، قم: اسراء، 1381ش.
- عقل از نظر قرآن و حکمت متعالیه، حبیب الله دانش‌شهرکی، قم: بوستان کتاب، 1387ش.
- جدل و استدلال در قرآن کریم، محمد خزائلی، قم: گنج عرفان، 1382ش.
- برهان و جدل در قرآن، حسن رمضانی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، 1400ش.
- درآمدی بر روش‌شناسی و گونه‌شناسی استدلال‌های قرآن کریم، محمد عطایی و عبدالمجید طالب‌تاش، قم: سلسله، 1396ش.
- گفتمان یا جدل و استدلال در قرآن، نصرت‌الله جمالی، قم: مبارک، 1386ش.
- گفتمان جدلی در قرآن، مهدی اکبرنژاد، تهران: اسوه، 1383ش.

- الحوار فی القرآن: قواعده، أسلوبه، معطاته، سید محمد حسین فضل الله، بیروت: الدار الاسلامیه، 1418ق.
- الحوار و الاستدلال فی القرآن الکریم، خالد سلیمان الیاسین، دمشق: دار الغوثانی، 1438ق.
- المعجزة الکبری القرآن، محمد ابو زهرة، قاهره: دارالفکر العربی، 1418ق (بخش دوم، فصل اعجاز قرآن از نظر جدل و استدلال).

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 323. رابطه قرآن و علوم بشری | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Relationship between Quran and Human Sciences | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت رابطه و تعامل قرآن با علوم بشری

**اهداف ویژه:**

1. شناخت مبانی، معیارها و شیوه های تعامل قرآن با علوم بشری (علوم طبیعی و علوم انسانی)
2. شناخت منابع مهم آن از منظر عالمان شیعه و اهل سنت

**پ) سرفصل‌ها**

1. کلیات
   - مفهوم شناسی قرآن، علم و تفسیر علمی
   - طبقه بندی علوم
   - پیشینه علوم بشری در میان مسلمانان و تأثیر قرآن در پیدایش و رشد آنها
2. مبانی نظری
   - شناخت نظریه و قانون در علوم تجربی
   - نظریهٔ وجود همهٔ علوم بشری در قرآن و بررسی آن
   - رابطهٔ علوم و قرآن و بررسی دیدگاه‌ها در این باره
   - تعارض های ادعایی علم و قرآن و راه حلهای آنها
3. تفسیر علمی
   - تاریخچه، کتابشناسی و شیوه های تفسیر علمی
   - بررسی دلایل موافقان و مخالفان تفسیر علمی
   - رابطهٔ تفسیر علمی و اعجاز علمی قرآن
   - بررسی نمونه های تفسیر علمی و اعجاز علمی (نمونه های معتبر و غیرمعتبر)
4. معیارهای انطباق قرآن و علم بشری

- ناظر به مفسر: شروط عمومی (مانند آشنایی با ادبیات عرب، آگاهی از فضای نزول و ...)، شروط اختصاصی (توانمندی علمی، ضابطه‌مندی تفسیر علمی، پرهیز از هرگونه پیش داوری، احتراز از تطبیق و تحمیل فرضیه‌های علمی و ...)

- ناظر به تفسیر معتبر: مانند پیروی از روش صحیح تفسیر، عدم منافات تفسیر با آیات دیگر و سنت قطعی و حکم قطعی عقل، تفسیر بدون پیش داوری غیرضروری، استفاده از منابع صحیح در تفسیر و ...

5. حوزه ها و گرایشهای تفسیر علمی

- علوم طبیعی مانند کیهان شناسی، زیست شناسی، زمین شناسی، علوم پزشکی
- علم انسانی مانند اقتصاد، سیاست، مدیرین، حقوق
- علوم نقلی مانند تاریخ، ادبیات
- علوم عقلی مانند منطق، فلسفه، ریاضیات

6. آسیب شناسی رابطهٔ قرآن با علوم بشری

- آسیب‌های مبنایی: تعمیم نابجا در یکسان‌انگری کتاب تکوین و تشریع، مطلق‌انگاری علم، تعمیم صلاحیت علم در تفسیر آیات هستی شناسانه، مبنا قرار گرفتن علم در تفسیر آیات غیبی و ...
- آسیب‌های روشی: تفسیر به رأی، بی‌توجهی به سیاق آیات، استعمال واژگان قرآن، مقاصد آیات و هدف تفسیر، مواجههٔ گزینشی با دیدگاه‌های علمی و آیات و ...
- آسیب‌های محتوایی: خطا در فهم آیات، خطا در فهم یافته‌های علمی، عدم دلالت آیات بر معنای مورد نظر، تطبیق فرضیه‌های علمی اثبات نشده بر آیات

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- التفسیر العلمی للقرآن فی المیزان، احمد عمر ابوحجر
- الإعجاز العلمی فی القرآن الکریم، محمد سامی محمد علی
- موسوعة الإعجاز العلمی فی القرآن الکریم والسنة المطهرة، یوسف بن محمود حاج احمد
- قرآن و علوم جدید، محمدعلی رضایی اصفهانی
- درآمدی بر تفسیر علمی قرآن، محمدعلی رضایی اصفهانی
- تفسیر علمی، ناصر رفیعی محمدی
- مقالات فصلنامه «قرآن و علوم بشری» (دانشگاه مازندران)

| الف: عنوان درس به فارسی: 324. دانش بلاغت 1 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran Rhetoric and Aesthetic 1 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- درک ظرفیتهای بلاغی و جنبه‌های زیبایی شناختی قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. ایجاد زمینه ادراک اسرار بلاغت و زیباییهای زبان و بیان بی بدیل قرآن
2. فهم مصطلحات علوم معانی و بیان در تفاسیر قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات (شامل مفاهیم و تعابیر مرتبط با «بلاغت» در آیات و روایات، مبانی زبان‌شناختی لزوم توجه به بلاغت قرآن، وجوه نیاز به «بلاغت» و بررسی مفهوم آن در معنای کلاسیک و جدید، اسباب و عوامل شیوایی و رسایی زبان قرآن نزد مخاطبان)
2. تعریف علوم بلاغی (معانی، بیان و بدیع) و بیان مسائل کلی هر کدام
3. اقسام کلام، بیان اقسام خبر، غرض و فوائد خبر
4. اقسام انشاء و بیان معانی حقیقی و مجازی هر کدام
5. احوال مسند و مسندالیه
6. مباحث علم معانی؛ مانند: قصر، فصل و وصل، ایجاز، مساوات و اطناب
7. مباحث علم بیان؛ مانند: حقیقت و مجاز، تشبیه، استعاره و کنایه
8. مباحث جدید بلاغت با تأکید بر بلاغت تصویر در قرآن

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی

- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- جواهر البلاغه، احمد الهاشمی
- البلاغة الواضحه، علی الجارم و مصطفی أمین
- بدایة البلاغه، سید ابراهیم دیباجی
- علوم بلاغت و اعجاز قرآن، یدالله نصیریان
- المعین فی البلاغة، قدری مایو
- البلیغ فی المعانی و البیان و البدیع، احمد امین شیرازی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 325. دانش بلاغت 2 | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Quran Rhetoric and Aesthetic 2 | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- درک ظرفیتهای بلاغی و جنبه‌های زیبایی شناختی قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. ایجاد زمینه ادراک اسرار بلاغت و زیباییهای زبان و بیان بی بدیل قرآن
2. فهم مصطلحات علم بدیع در تفاسیر قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. تعریف علم بدیع و پیشینه آن
2. صناعات بدیعی
3. محسنات لفظی و معنوی
4. صنایع لفظی: جناس و انواع آن، تصحیف، سجع، لزوم ما لایلزم، تصریح، ترصیع، موازنه، العجز علی الصدر
5. صنایع معنوی: التفات، ایهام(توریه)، استخدام، مشاکله، لف و نشر، مبالغه، تجرید، تشخیص، طباق، مقابله، مراعات نظیر، مدح شبیه به ذم، ذم شبیه به مدح، اسلوب حکیم و...
6. هم‌گونی‌های واژگانی در قرآن شامل جناس، اشتقاق و شبه اشتقاق، مشاکله، فواصل و انواع آن در پایان آیات
7. تکرارهای هنری در قرآن شامل گونه‌های تکرار در قرآن، تکرارهای آوایی، تکرارهای واژگانی، تکرار عبارت
8. آرایه‌های ترتیبی در قرآن شامل لفّ و نشر، تقسیم، تفصیل بعد از اجمال، جمع، تفریق و ترتیب
9. آهنگ زبان قرآن و تطابق لفظ و معنا در آن
10. بلاغت قصه در قرآن

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه

- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- جواهر البلاغه، احمد الهاشمی
- البلاغة الواضحه، علی الجارم و مصطفی أمین
- بدایة البلاغه، سید ابراهیم دیباجی
- علوم بلاغت و اعجاز قرآن، یدالله نصیریان
- المعین فی البلاغة، قدری مایو
- البلیغ فی المعانی و البیان و البدیع، احمد امین شیرازی
- زیباشناسی قرآن از نگاه بدیع، حسن خرقانی، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی
- پدیده قرآنی، مالک بن نبی، مترجم: علی حجتی کرمانی
- نقش قرآن در تکامل نقد ادبی، سعد زغلول، مترجم: علی اوسط ابراهیمی
- اعجاز بیانی قرآن، عایشه بنت الشاطی، مترجم: حسین صابری
- تاثیر قرآن بر زبان عربی، مقدمه طه حسین، ترجمه مهدی خرمی
- بلاغة النور جمالیات النص القرآنی، نوید کرمانی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 326. مطالعات قرآنی معاصر در جهان اسلام | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Contemporary Quranic Studies in the Islamic World | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با رویکردهای عمده و اَشکال مواجهه اندیشمندان مسلمان با قرآن در دوران معاصر

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با اهم جریان‌های فکری و مطالعات قرآنی معاصر در جهان اسلام
2. توانمندسازی دانشجویان در تحلیل رویکردها در جهت شناخت ظرفیت‌های قرآن

**پ) سرفصل‌ها:**

1. بن‌بست‌های فکری در اندیشه دینی و قرآنی در جهان اسلام (با توجه به سیطره مدرسه‌های فقهی، اصولی، حدیثی و کلامی و طرح بازگشت به قرآن)
2. اندیشهٔ بازگشت به قرآن و نقش آن در پیدایش تفسیر اجتماعی و علمی قرآن در طی دو سده اخیر
3. زمینه‌های پیدایش «نومعتزله» در ارتباط با قرآن کریم و تحلیل انتقادی اندیشه‌های قرآنی آنها
4. تحلیل انتقادی در خودبسندگی قرآن در تفسیر
5. تحلیل انتقادی تقلیدگرایی قرآن‌پژوهان مسلمان از پژوهشگران غربی در پژوهش‌های قرآنی
6. شناخت رویکردهای زبانشناختی به قرآن کریم؛ بررسی و نقد
7. شناخت رویکردهای متن‌محور به قرآن کریم؛ بررسی و نقد
8. شناخت دیدگاه‌های قرآنی پیروان مکتب تفکیک؛ بررسی و نقد
9. تحلیل انتقادی دیدگاه‌های قرآنی سلفی‌گری جدید (سلفیهٔ غیرتکفیری) در فهم قرآن کریم
10. تحلیل انتقادی دیدگاه‌های تجدیدنظرطلبی و شک‌گرایی در جهان اسلام در ساحت فهم قرآنی

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- شبهات و ردود حول القرآن الکریم، معرفت، محمد هادی، 1423ق.
- المستشرقون و شبهاتهم حول القرآن، محمد باقر صدر، بیروت: مؤسسة الأعلمی للمطبوعات، 1405ق.
- الوحی القرآنی فی المنظور الاستشراقی و نقده، ماضی، محمود، 1416ق.
- الکتاب و القرآن: قراءه معاصره، شحرور، مراد محمد، بیروت، شرکه المطبوعات للتوزیع و النشر، 2006م
- قراءه معاصرة فی القراءة المعاصره دراسه فی فکر د. شحرور، السقار، صهیب محمود، دمشق، دارالفکر، 2020م
- الإشکالیه المنهجیه فی الکتاب و القرآن دراسه نقدیه، المنجّد، ماهر، بیروت، دارالفکر المعاصر، 1994م
- القرآن محاوله لفهم العصری، محمود، مصطفی، 1976.
- مکتب تفکیک، حکیمی، محمدرضا، تهران، دلیل ما، 1382ش.
- زبان قرآن (ماهیت، هویت، جایگاه و آموزش آن)، خوش‌منش، ابوالفضل، تهران، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1398ش.
- القرآن فی محیطه التاریخی، رینولدز، جبرئیل سعید (ویراستار)، 2012م.
- مصدر القرآن: دراسة لشبهات المستشرقین و المبشرین، ابراهیم عوض، بی تا.
- القرآن الکریم من المنظور الاستشراقی، ابولیلة، محمد محمد، 1423ق.
- رسائل شناخت قرآن، اصفهانی، میرزا مهدی، 1388ش.
- خاورشناسان و جمع و تدوین قرآن کریم، پارسا، فروغ، 1390ش.
- آراء المستشرقین حول القرآن الکریم و تفسیره، رضوان، عمر بن ابراهیم، 1992م.
- المستشرقون و الدراسات القرآنیة، الصغیر، محمد حسین علی، 1999م.
- Wansbrough, John, Quranic Studies, 1977
- Mir, Mustansir, Coherence in the Qur'an 1986
- idem, Dictionary of Qur'anic Terms and Concepts 1987
- idem, Verbal Idioms of the Qur’an 1989
- Dostal, W., 'Mecca before the Time of the Prophet: Attempt of an Anthropological Interpretation', Der Islam, 68, 1991
- Salehy, M., A Linguistic Approach towards the Qur’an: Literary Patterns- (Un) translatabilities 1996
- Abdul-Raof, Hussein, Qur’an Translation 2001
- idem, Qur’anic Stylistics 2004
- idem, Consonance in the Qur’an 2005
- idem, Arabic Rhetoric: A Pragmatic Analysis, 2006
- Rippin, Andrew (ed), The Blackwell Companion to the Qur’an, 2006
- Ben Nabi, Malek, Le Phenomene Coraanique: essai d’une Theorie sur le Coran. Alger, Editions an-Nahdha, 1946
- Ismail, S.M, The Quran and the contemoorary challenges. Ed. By Syed Fazle Rab. New Delhi: Commonwealth publishers, 1992
- Ledit, Charles J, Le Coran: essai d’une exeges structural, Troyes: Librarie bleue, 1983
- Mir, Mustansir, Coherence in the Qur'an 1986
- idem, Dictionary of Qur'anic Terms and Concepts 1987
idem, Verbal Idioms of the Qur’an 1989

- Salehy, M., A Linguistic Approach towards the Qur'an: Literary Patterns- (Un) translatabilities 1996
- idem, Qur'anic Stylistics 2004
- idem, Consonance in the Qur'an 2005
- idem, Arabic Rhetoric: A Pragmatic Analysis, 2006

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 327. نقد شبهات قرآنی | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Criticism of Quranic doubts | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- پاسخگویی به اهم شبهات قرآنی مرتبط با حقانیت و اصالت قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. تحلیل انتقادی شبهات موجود دربارۀ قرآن کریم با توجه به انگیزه‌ها، روش‌ها، جریان‌ها و نگرش‌ها
2. توانمندسازی دانشجویان در تحلیل شبهات موجود قرآنی با پرهیز از ساده‌انگاری و تبیین غیر علمی دیدگاه‌های رقیب

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم «نقد»، «شبهه»، روشهای شبهه افکنی (ارائه فرضیه‌های علمی، انتساب مطالب دروغین به مسلمانان، ارائه نظریه جزئی و استنتاج کلی، تحریف، مغالطه و...)؛ عوامل تشدید و تقویت شبهه؛ زمینه‌های راه‌یابی شبهات در قرآن (تفسیر غرض‌ورزانه از آیات، محدودیت دانش بشری و عدم درک و تحلیل درست مفاهیم غیبی، خطای مفسران در تفسیر آیات، راه‌یابی روایات ناصحیح در منابع فریقین و عدم مراجعه به روایات صحیح اهل بیت ع و ...)
2. اهم شبهات موجود دربارۀ وحیانیت قرآن: بررسی رویکردهای تاریخی در تشکیک قرآن: (رویکرد تهمت دروغ عمدی، رویکرد تهمت توهم و خیال، رویکرد تهمت اقتباسی و سرقت ادبی)؛ نقد ادعاهای گوناگون در بشری جلوه دادن قرآن: (ادعای تألیف‌یافتگی قرآن توسط خود پیامبر(ص)، ادعای اقتباس قرآن از منابع اهل کتاب، ادعای اقتباس قرآن از اشعار عصر نزول، ادعای اقتباس قرآن از عقاید حُنفاء، ادعای تأثیرپذیری از محیط جزیره العرب، ادعای تأثیرپذیری از فرهنگ زمانه (شبهه انعکاس فرهنگ و باورهای خطاآلود اعراب جاهلی در قرآن، شبهه ملازمت انعکاس رخدادهای عصر رسالت با قومی بودن قرآن و...) و...
3. اهم شبهات موجود دربارۀ آورندۀ وحی: ادعای عدم عصمت پیامبر (ص)، ادعای بیماری صرع پیامبر (ص)، ادعای اثرپذیری وحی از نبوغ پیامبر (ص)، ادعای عدم ارتباط پیامبر (ص) با خدا و همسان‌انگاری وحی با تجربه‌های عرفانی و تجربه شاعرانه، ادعای رؤیا انگاری وحی، دیدگاه اثرپذیری قرآن از ویژگیها شخصیتی و اخلاقی پیامبر (ص) (مانند خشونت‌طلبی، قدرت‌طلبی، شهوت‌رانی و...)
4. اهم شبهات موجود دربارۀ زبان و ادبیات قرآن: ادعای وجود اشتباهات صرفی و نحوی در قرآن (مانند شبهه نادرستی کاربرد اسم اشاره، ابهام در مصداق اسم اشاره، عدم تناسب زمانی افعال، وجود جملات ناتمام و...)؛ ادعای وجود اشتباهات بلاغی در قرآن (مانند ناپیوستگی و پراکندگی قرآن، اختلاف و تناقض در آیات قرآن، نارسایی معنایی در تمثیل‌ها، ادعای وجود تعابیر رکیک در قرآن و...)

5. اهم شبهات موجود در حوزهٔ تاریخ‌مندی قرآن: وحی الهی و ظرفیت نبوی، انعکاس حالات پیامبر (ص) در قرآن، عدم پاسخ‌گویی قرآن به متغیرات و مسائل نوپدید، نقش سؤال‌های مردم در نزول آیات، تقسیم آموزه های قرآن به عرضی و ذاتی، تأثیر پذیری قرآن از حوادث زمان نزول، عدم امکان فهم ثابت و پایدار برای مفسر، لزوم تغییر فهم‌ها متناسب با تغییر پیش فرض‌ها و...
6. اهم شبهات موجود دربارهٔ داستان‌های قرآن: ادعای ساختگی بودن داستان‌ها توسط پیامبر (ص)، اخذ داستان‌ها از کتاب‌های مقدس پیشین و فرهنگ و اساطیر متداول در جامعهٔ عصر نبوی، تضاد تاریخی و درونی آیات قصص، غیر واقعی بودن برخی از داستان‌های قرآنی، آزادی هنری در داستان‌سرایی قرآن، تکرار فراوان در داستان‌های قرآن و ...
7. نقد شبهه رهیافت خطا در آموزه‌های علمی قرآن (تضاد علم و قرآن): آسمانهای هفت‌گانه، راندن شیاطین با شهاب‌سنگ‌ها، جنون متأثر از مَسّ شیطان، خلقت شش روزه عالَم، خروج منی از بین صلب و ترائب، زوجیت و لقاح گیاهان، غروب‌گاه گل‌آلود و...
8. اهم شبهات موجود در ارتباط با معارف و احکام قرآن: تحلیل و تبیین آیات هدایت و ضلالت الهی، عدم اجبار در دین، آیات موهِم خطای پیامبران الهی، آیات قصاص، جهاد و جهاد ابتدایی و ردّ خشونت، ارتداد، احکام مخالف عدالت و آزادی، عدم مؤاخذهٔ انسان در قبال گناه دیگران، اجل انسان و نقش او در تعجیل یا تأخیر آن، قضا و قدر الهی و رفتارهای انسان، ادعای مخالفت معارف قرآنی با رشد و پیشرفت جامعه و...
9. اهم شبهات موجود در ارتباط با کرامت انسان و حقوق زن: نقد شبهه قیمومیت مردان (برتری مردان بر زنان)، ضرب زنان، تعدد زوجات، ازدواج موقت، نصف بودن ارث و دیهٔ زنان، قضاوت و شهادت زنان، حق نگه‌داری فرزند، اختیار طلاق، حجاب، برده‌داری و...

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

پس از تبیین مفاهیم ابتدایی و تحلیل جریان‌های شبهه‌افکن در قرآن توسط استاد، دانشجو بر اساس استعداد و علاقه‌مندی به تحلیل و ارائه دیدگاه‌های یکی از شبهه‌افکنان در قرآن می‌پردازد. آنگاه استاد بر اساس مبادی و اصول، مبانی و روش‌های علمی به نقد شبهات موجود مبادرت می‌ورزد.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 15 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 35 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- شبهات و ردود حول القرآن الکریم، محمد هادی معرفت، قم: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید، 1423ق.

- المستشرقون و شبهاتهم حول القرآن، محمد باقر صدر، بیروت: مؤسسة الأعلمی للمطبوعات، 1405ق.
- المستشرقون و الدراسات القرآنیه، محمدعلی الصغیر، بیروت: دار المؤرخ العربی، 1420ق.
- دفاع عن القرآن ضد منتقدیه، عبدالرحمن بدوی، ترجمه کمال جاد اللّه، قاهره: الدار العالمیة، 1426ق.
- شبهات حول القرآن و تفنیدها، غازی عنایت، بیروت: دار و مکتبة الهلال، 2002م.
- القرآن و اوهام مستشرق، محمد حسین ابوالعلاء، قاهره: المکتب العربی للمعارف، 1991م.
- ستیز و معارضه با قرآن در گذر زمان، محمدمهدی خواجه پوربنادکی و محمد دهقانی فیروزآبادی و سمیه یوسفی اوروند، تهران: شهر علم، 1397ش.
- نقد شبهات قرآنی، علی نصیری، قم: انتشارات وحی و خرد، ۱۴۰۰ش.
- درسنامه نقد شبهات قرآنی، جواد ایروانی، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، 1401ش.
- شبهه‌پژوهی قرآنی، 5 جلد، زیر نظر جواد ایروانی، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، 1400ش.
- اعجاز قرآن با گرایش شبهه‌پژوهی، محمدعلی محمدی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، 1394ش.
- عرصه سیمرغ (پاسخی قاطع به شبهات کتاب «نقد قرآن سها»)، حسین رضایی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، 1398ش.
- نقد مبانی تاریخ مندی قرآن، محمد عرب صالحی، قم: مرکز مدیریت حوزه های علمیه، 1397ش.
- اصول و روش‌های پاسخ‌گویی، محمد جواد فلاح، قم: مؤسسه بوستان کتاب، 1402ش.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 328. تاریخ حدیث | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | History of Hadith | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با چگونگی شکل گیری حدیث و تحول آن در دوره های مختلف تاریخی نزد فریقین

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با اهمیت و تاریخ نشر و تدوین حدیث
2. آشنایی با حوزه ها و جریان های مختلف حدیثی
3. آشنایی با آثار حدیثی و محدثان مشهور فریقین
4. شناخت تطبیقی تاریخ حدیث شیعه و اهل سنت در ادوار گوناگون تاریخی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات (تعریف حدیث و سنت، حجیت حدیث، اهتمام معصومان (ع) به نشر و تدوین حدیث و ...)؛
2. حدیث شیعه در دوران حضور معصومان (ع) (قرن 1-3)؛
3. حدیث شیعه در دوران محدثان متقدم (قرن4-5)؛
4. حدیث شیعه در دوران رکود حدیث نگاری (قرن6-9)؛
5. حدیث شیعه در دوران محدثان متاخر و رشد حدیث نگاری (قرن10-13)؛
6. حدیث شیعه در دوران معاصر (قرن14-15)؛
7. حدیث اهل سنت در دوره منع تدوین حدیث (قرن اول)؛
8. حدیث اهل سنت در دوره شکل گیری مصنفات و مسانید (قرن دوم)؛
9. حدیث اهل سنت در دوره شکل گیری جوامع شش گانه (قرن سوم)؛
10. حدیث اهل سنت در دوره تکمیل حدیث نگاری (قرن4-6)؛
11. حدیث اهل سنت در دوره متاخران و بررسی عوامل رکود(قرن7-13)؛
12. حدیث اهل سنت در دوره معاصر (قرن14-15)

تذکر: اهداف ویژه در هریک از سرفصل های دوازده گانه بررسی شود.

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف: روش مسئله محور با مشارکت دانشجو**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 10 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 15 درصد |

آزمون پایانی 75 درصد

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- تاریخ حدیث، کاظم مدیر شانه چی، تهران: انتشارات سمت؛
- تاریخ عمومی حدیث، مجید معارف، نشر کویر، 1381ش؛
- پژوهشی در تاریخ حدیث شیعه، مجید معارف، تهران: نشر موسسه فرهنگی هنری ضریح، 1373ش؛
- تاریخ حدیث، سید رضا مؤدب، قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی، 1384ش؛
- تاریخ حدیث (درسنامه) احمد پاکتچی (تنظیم یحیی میر حسینی) 1388ش؛
- السنة قبل التدوین، عجّاج خطیب، بیروت: دار الفکر، 1430ق؛
- أضواء علی السنة المحمدیة، محمود ابوریه، قم: مؤسسة أنصاریان، 1420ق؛
- تاریخ الحدیث و مناهج المحدثین، محمود سالم عبیدات، اردن: دار المناهج، 1997؛
- بحوث فی تاریخ السنة المشرفة، اکرم ضیاء العمری، المدینه المنوره: مکتبه العلوم والحکم، 1405ق؛
- الحدیث والمحدثون، محمد محمد أبوزهو، بیروت: دار الفکر العربی، 1378ق؛


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 329. منابع حدیثی | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Hadith Sources | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- شناخت اهم منابع حدیثی فریقین در ادوار گوناگون

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با سبک انواع نگارش‌های حدیثی و کارکرد هر کدام
2. درک روابط طولی و عرضی منابع حدیثی
3. بررسی تطبیقی منابع حدیثی فریقین به منظور استخراج مشترکات و مختلفات
4. توانمندسازی دانجویان در استفاده از منابع حدیثی فریقین

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: تعریف، ضرورت و اهمیت، سبک شناسی منابع حدیثی
2. منابع حدیثی شیعه

- در دوره متقدمان:

- کتب حدیثی اصحاب ائمه (ع) در عصر حضور: مانند جوامع اقدمین شیعه تألیف احمد بن محمد بن ابی‌نصر بزنطی، یونس بن عبدالرحمن، حُمید بن زیاد دهقان، المحاسن برقی و ...
- پیدایش کتب اربعه و امتیازات آن‌ها (الکافی، کتاب من لایحضره الفقیه، التهذیب و الإستبصار)
- سایر آثار حدیثی عصر متقدمان مانند: کتب حدیثی شیخ صدوق، شیخ مفید، سید مرتضی، شیخ طوسی و شناخت برخی سبک‌های تألیف آثار حدیثی مانند غیبت‌نگاری

- در دورهٔ متأخران:

- دوران فَترت و دوران تجدید حیات فعالیت‌های حدیثی با ظهور اخباریان
- ظهور جوامع حدیثی متأخر: بحار الانوار، وسائل الشیعه و الوافی
- پیدایش تفاسیر روایی مانند: البرهان، نورالثقلین، الصافی و ...
- دیگر آثار حدیثی مهم محدثان متأخر در زمینهٔ ادعیه، زیارات، احادیث فقهی، مناقب نگاری و شروح حدیثی

3. منابع حدیثی اهل سنت:

- ظهور مصنفات فقهی، حدیثی مانند: موطأ مالک بن انس، المنصف عبدالرزاق صنعانی، المصنف ابن ابی شیبهٔ
- جریان مسند نگاری، مانند: مسند احمد بن حنبل، مسند حمیدی
- جریان صحاح و سنن نگاری: صحیحن و سنن اربعه

- سایر سبکهای تألیف آثار حدیثی اهل سنت مانند: معجم نگاری، مستدرک نگاری، مستخرج نگاری

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- تاریخ عمومی حدیث، مجید معارف
- جوامع حدیثی اهل سنت، مجید معارف
- جوامع حدیثی شیعه، هادی حجت
- آشنایی با جوامع حدیثی شیعه و اهل سنت، علی نصیری
- پژوهشی پیرامون جوامع حدیثی اهل سنت، احمد پاکتچی
- سبک شناخت کتاب‌های حدیثی، مهدی غلامعلی
- تاریخ الحدیث ومناهج المحدثین، محمود سالم عبیدات
- مناهج المحدثین، سعید بن عبدالله الحمید
- مناهج المحدثین فی التصنیف، عبدالعزیز محمد الخلف

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 330. مصطلح الحدیث | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Hadith terminology | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با اصطلاحات حدیثی و اعتبار انواع روایات

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با دسته بندی روایات و اصطلاحات حدیثی
2. آشنایی با اعتبار انواع احادیث

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات
2. تقسیم اصلی حدیث (متواتر و آحاد)
3. تقسیم خبر واحد براساس ویژگی راویان
4. تقسیم خبرواحد براساس تعدد طرق
5. تقسیم خبرواحد براساس گوینده اصلی حدیث
6. تقسیم خبرواحد براساس اتصال و انقطاع حدیث
7. تقسیم خبرواحد براساس تفاوت در نقل سند و متن حدیث
8. تقسیم خبرواحد با توجه به وجود مخالف
9. تقسیم خبرواحد با توجه به ویژگی های سندی
10. تقسیم خبرواحد با توجه به حدیث موید
11. تقسیم خبرواحد با توجه به پذیرش آن

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- بهره گیری از نمونه های عینی در تحلیل محتوای درس
- آموزش استفاده از نرم افزار درایه النور

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول ترم | 25درصد |
| آزمون نیم ترم / مستمر | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- درایه الحدیث: بازپژوهی مصطلاحات حدیثی در نگاه فریقین، شادی نفیسی ، تهران: سمت، 1389ش؛
- دانش درایه الحدیث ، محمد حسن ربانی،؛ مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، 1389ش؛
- علوم الحدیث و مصطلحه، صبحی صالح، تهران: نشر خرسندی، 1390ش؛
- تیسیر مصطلح الحدیث؛ محمود طَحّان، ریاض: مکتبه المعارف، 2010م؛
- تلخیص مقباس الهدایه للعلامه المامقانی، علی اکبر غفاری، تهران: نشر دانشگاه امام صادق ع ، 1369ش؛
- اصول الحدیث، عبدالهادی فضلی، بیروت: موسسه ام القری للتحقیق و النشر، 1420ق؛
- درسنامه درایهٔ الحدیث، سیدرضا مؤدب، قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشرالمصطفی، 1388ش؛

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 331. روش فهم حدیث | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | The way of Hadith comprehensation | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- شناخت پیش‌نیازها، مراحل و روشهای فهم حدیث

**اهداف ویژه:**

1. آگاهی از پیشینهٔ فهم حدیث نزد علمای فریقین
2. شناخت شیوه‌های فهم متن و فهم مقصود احادیث
3. پیشگیری از فهم نادرست احادیث

**پ) سرفصل‌ها:**

1. بررسی اولیه متن حدیث از نظر انتساب و صحت نقل
2. واژه پژوهی (معنای لغوی، کاربردی)
3. شناسایی اصطلاح های مفرد و مرکب در متن
4. شناخت ساختار نحوی و بلاغی حدیث
5. شناسایی اقتباس‌ها ، تضمین ها ، و تلمیح ها
6. بررسی سوال های راوی و شبهه های ذهنی
7. شناسایی اسباب و فضای صدور حدیث
8. تشکیل خانواده حدیث و نسبت یابی احادیث مرتبط
9. گردآوری احادیث معارض و حل تعارض
10. بهره‌گیری از دانش بشری

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 40 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | سی درصد |

سایر موارد در صورت نیاز قید- شود.

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- روش فهم حدیث، انتشارات سمت، عبدالهادی مسعودی
- فقه الحدیث 1 – 4 ، انتشارات درالحدیث ، عباس پسندیده و عبدالهادی مسعودی
- منطق فهم حدیث، سیدمحمدکاظم طباطبایی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- اصول و قواعد فقه الحدیث، محمد حسن ربانی بیرجندی، قم: بوستان کتاب.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 332. فقه الحدیث 1 (احادیث اخلاقی) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Understanding Hadith 1 (Ethical Hadiths) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- کاربست روش و مراحل فهم حدیث در روایات اخلاقی

**اهداف ویژه:**

1. گونه‌شناسی انواع گزاره‌های حدیثی در موضوعات اخلاقی و شناخت کارکرد آنها
2. شناخت تشابه‌ها و تمایزهای احادیث اخلاقی از احادیث فقهی، اعتقادی و اجتماعی
3. شناخت روش و مراحل تشکیل خانواده حدیث در موضوعات اخلاقی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. چیستی احادیث اخلاقی، و تشابه‌ها و تفاوت‌های آنها با احادیث فقهی، اعتقادی و اجتماعی
2. احادیث انسان‌شناختی (احادیث ماهیت ترکیبی انسان، مراتب روح انسان، تربیت‌پذیری، تغییرپذیری و ...)
3. احادیث مکارم اخلاق (تعریف، گونه‌شناسی احادیث مکارم اخلاق، مفهوم‌شناسی صفات مکارم و ...)
4. احادیث مفسّر فضائل و رذائل اخلاقی(تعریف، گونه‌شناسی و ...)
5. احادیث اقسام و انواع فضائل و رذائل اخلاقی (تعریف، گونه‌شناسی، کارکردشناسی و ...)
6. احادیث مصادیق رفتاری فضائل و رذائل اخلاقی و تمایز آن با انواع و اقسام (تعریف، گونه‌شناسی، کارکردشناسی و ...)
7. احادیث تشویق کننده فضائل و هشداردهنده رذائل اخلاقی (تعریف، گونه‌شناسی، کارکردشناسی و ...)
8. احادیث عوامل، زمینه‌ها و موانع فضائل و رذائل اخلاقی (تعریف، گونه‌شناسی، کارکردشناسی و ...)
9. احادیث تعلیل فضائل یا رذائل اخلاقی (تعریف، گونه‌شناسی، کارکردشناسی و ...)
10. احادیث آثار و پیامدهای فضائل و رذائل اخلاقی (تعریف، گونه‌شناسی، کارکردشناسی و ...)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- انتخاب یک یا دو موضوع اخلاقی پرکاربرد و قابل فهم توسط استاد برای محور تدریس؛ مانند: صبر، عفو، تواضع، حیا و...
- انتخاب احادیث قابل فهم و پرکاربرد در هر موضوع به منظور برقراری ارتباط بهتر دانشجو با درس
- تعیین موضوعات اخلاقی(فضایل و رذایل) برای تحقیق و تمرین دانشجویان به صورت فردی یا گروهی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون میان‌ترم | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- فقه الحدیث 1، عبدالهادی مسعودی، ، قم: دارالحدیث1396.
- فقه الحدیث 3 ، عباس پسندیده، قم: دارالحدیث1397.
- اخلاق‌پژوهی حدیثی، عباس پسندیده، تهران: سمت و دانشکده علوم حدیث1388.
- بررسی و تحلیل روایات مکارم الاخلاق، حمزه عبدی و عباس پسندیده، 1394.
- دانشنامه قرآن و حدیث (ابواب اخلاقی)، محمد محمدی ریشهری و همکاران، دارالحدیث.
- معانی الاخبار، صدوق، تحقیق: غفاری، علی اکبر، قم: دفتر انتشارات اسلامی1361.
- پژوهشی در فرهنگ حیا، عباس پسندیده، قم: دارالحدیث1383.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 333. فقه الحدیث2 (احادیث اجتماعی) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Understanding Hadith 2 (Social Hadiths) | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ☐ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی ■ عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | | تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ |
| تعداد ساعت: | 32 | | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- کاربست روش و مراحل فهم حدیث در روایات اجتماعی

**اهداف ویژه:**

1. گونه‌شناسی انواع گزاره‌های حدیثی در موضوعات اجتماعی و شناخت کارکرد آنها
2. شناخت تشابه‌ها و تمایزهای احادیث اجتماعی از احادیث فقهی، اعتقادی و اخلاقی
3. شناخت روش و مراحل تشکیل خانواده حدیث در موضوعات اجتماعی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. چیستی احادیث اجتماعی و تفاوت آن با احادیث فقهی، اعتقادی و اخلاقی
2. روش و مراحل تشکیل خانواده حدیث (گردآوری، دسته‌بندی، تحلیل و جمع‌بندی)

**احادیث روابط بین‌فردی:**

3. احادیث پیوند و انسجام اجتماعی؛ مانند: اخوت، محبت، الفت و...
4. احادیث تعاون و همیاری اجتماعی؛ مانند: تعاون، مواسات، ادخال سرور و ...
5. احادیث نیکوکاری (احسان و معروف) و مواجهه با آن؛ مانند: عزم بر نیکوکاری و معروف، انفاق و صدقه، قدردانی و ناسپاسی
6. احادیث آزاررسانی (ایذاء) و مواجهه با آن (نهی از ایذاء، مصادیق ایذاء، تحمل ایذاء دیگران، عفو و گذشت)
7. احادیث «حُسن خلُق» و «سوء خلق» (مفهوم‌شناسی، رفتارشناسی، کارکردشناسی، پیامدشناسی و ...)

**احادیث خانواده و همسرداری:**

8. احادیث حکمت تأهل و تشویق به تشکیل خانواده
9. احادیث همسرگزینی (موانع ازدواج، معیارهای همسرگزینی، شیوه تصمیم‌گیری)
10. احادیث همسرداری (مهرورزی، حسن خلق، حسن معاشرت، حسن التبعّل، رفق و مدارا، صبر، غیرت، عفت و ...)
11. احادیث بهترین/بدترینِ زنان و مردان

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- انتخاب احادیث قابل فهم و پرکاربرد در هر موضوع به منظور برقراری ارتباط بهتر دانشجو با درس
- تعیین موضوعات اجتماعی مثبت و منفی برای دانشجویان به صورت فردی یا گروهی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون میان‌ترم | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- فقه الحدیث 3، عباس پسندیده، قم: دارالحدیث، 1397.
- سلامت اجتماعی، عباس پسندیده، قم: دارالحدیث، 1401.
- دوستی در قرآن و حدیث، محمد محمدی ریشهری، قم: دارالحدیث، 1393.
- تحکیم خانواده، محمد محمدی ریشهری، قم: دارالحدیث، 1393.
- رضایت زناشویی، عباس پسندیده، قم: دارالحدیث، 1391.
- شکر و گذشت در متون اسلامی و روانشناسی، حمزه عبدی، قم: دارالحدیث، 1402.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 334. فقه الحدیث 3 (احادیث اعتقادی) | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Understanding Hadith 3 (Belief Hadiths) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

**ب: هدف کلی:**

- کاربست روش و مراحل فهم حدیث در روایات اعتقادی

**اهداف ویژه:**

1. گونه‌شناسی انواع گزاره‌های حدیثی در موضوعات اعتقادی و شناخت کارکرد آنها
2. شناخت تشابه‌ها و تمایزهای احادیث اعتقادی از احادیث فقهی، اخلاقی و اجتماعی
3. شناخت روش و مراحل تشکیل خانواده حدیث در موضوعات اعتقادی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم، اهمیت، جایگاه و نقش احادیث اعتقادی در نظام معرفتی اسلام

- منابع احادیث اعتقادی؛ مانند الکافی، التوحید، تصحیح الإعتقاد، جوامع و شروح کتب حدیثی (بحار الانوار، الوافی، شرح ملاصالح و ملاصدرا) و دانشنامه احادیث اعتقادی

2. گستره و اهم موضوعات احادیث اعتقادی

- هستی شناسی
  - دنیا، برزخ، آخرت
  - ملکوت، فرشته، جنّ، شیطان
- انسان شناسی
  - عقل
  - قلب
  - روح
- معرفت شناسی
  - منابع معرفت
  - راه ها و ابزارهای معرفت
  - موانع معرفت
- دین شناسی
  - ایمان، اسلام، کفر، نفاق و شرک
  - توحید، عدل، نبوت، امامت، معاد
  - قضا و قدر، شفاعت، توسل

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- انتخاب یک یا دو موضوع اعتقادی پرکاربرد و قابل فهم توسط استاد برای محور تدریس؛ مانند: معرفت الهی، کفر و ایمان، علم امام، و...
- انتخاب احادیث قابل فهم و پرکاربرد در هر موضوع به منظور برقراری ارتباط بهتر دانشجو با درس
- تعیین موضوعات اعتقادی برای تحقیق و تمرین دانشجویان به صورت فردی یا گروهی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون میان‌ترم | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- فقه الحدیث1، عبدالهادی مسعودی، قم: دارالحدیث، 1396.
- الکافی، محمد بن یعقوب کلینی (ابواب مربوط)
- التوحید، شیخ صدوق
- معانی الأخبار، شیخ صدوق
- بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار (ع)
- شرح ملاصدرا بر اصول کافی (بخش عقاید)
- شرح ملاصالح مازندرانی بر الکافی
- الإلهیات علی مدی الکتاب والسنة والعقل، آیت الله جعفر سبحانی
- معرفة الله فی الکتاب والسنة، محمد محمدی ری‌شهری
- رهبری در اسلام، محمد محمدی ری‌شهری
- المعاد فی الکتاب والسنة، محمدی گیلانی
- کتابشناسی احادیث اعتقادی، رسول رضوی
- دانشنامه احادیث اعتقادی، محمد محمدی ری‌شهری


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 335. شناخت نهج البلاغه | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | A Survey of Nahj al-Balaqa | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- تبیین جایگاه والای امام علی (ع) و نهج البلاغه در علوم و معارف اصیل دینی

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با کتاب نهج‌البلاغه، مباحث پیرامونی و موضوع‌ها گوناگون آن
2. توانمندسازی دانشجویان در بهره گیری روشمند از نهج البلاغه

**پ) سرفصل‌ها:**

1. شناخت تحلیلی امام علی (ع)

- از ولادت تا رحلت پیامبر (ص)
- دورهٔ خلفا
- دورهٔ خلافت تا شهادت
- علی(ع) از زبان علی در نهج‌البلاغه

2. شناخت نهج‌البلاغه و مؤلف آن

- زندگی‌نامه سید رضی
- ویژگی‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی دوره سید رضی
- پیشینه نگارش سخنان امیرالمومنین(ع)
- ویژگی‌های نهج‌البلاغه (انگیزهٔ تالیف، بلاغت، تبویب، مصادر، حوزه‌های معرفتی گوناگون، عدم ذکر اسناد)
- اعتبار، شهرت و راز ماندگاری نهج‌البلاغه (علوّ مضمون، مقبولیت، بلاغت، تنوع موضوعات، گزینش هنری....)

3. اطلاعات پیرامونی

- معرفی اهم ترجمه‌ها (مانند فیض‌الاسلام، علامه محمدتقی جعفری، دکتر شهیدی، حسین انصاریان، دکتر سیدمحمدمهدی جعفری...)
- معرفی اهم شرح‌ها (مانند شرح ابن ابی الحدید، ابن میثم، منهاج‌البراعهٔ میرزا حبیب‌الله خوئی، بهج‌الصباغه، شرح و تفسیر نهج‌البلاغه علامه جعفری، پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام)
- شیوه ارزشیابی ترجمه‌ها و شرح‌ها
- معجم‌های لفظی و موضوعی (معجم الموضوعی لنهج‌البلاغه اویس کریم، تصنیف نهج‌البلاغه لبیب بیضون، الکاشف سیدجواد مصطفوی، فرهنگ آفتاب عبدالمجید معادیخواه)

- مصادر و مستدرکات (مصادر نهج‌البلاغه و اسانیده عبدالزهراء خطیب، نهج‌السعادهٔ محمدباقر محمودی، تمام نهج‌البلاغه سیدصادق موسوی)

4. مطالعه موضوعی نهج‌البلاغه

- رابطهٔ نهج‌البلاغه و قرآن

- بررسی موضوعات توحید، معاد ، اخلاق، تقوا، دنیا، زهد (زندگی زاهدانه)، روابط اجتماعی، سیاست و مسائل فرهنگی در نهج البلاغه

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- ارائه درس
- ارجاع به منابع پیرامونی
- متن خوانی و استخراج موضوعات

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 80 درصد |
| آزمون پایانی | درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- شناخت نهج البلاغه، احمد غلامعلی
- شناخت نامه نهج البلاغه، احمد غلامعلی
- چشمه خورشید، مصطفی دلشاد تهرانی
- سیری در نهج البلاغه، استاد شهید مرتضی مطهری
- مقالاتی پیرامون نهج البلاغه، علی دوانی و دیگران
- در محضر خورشید، سید محمدکاظم طباطبایی
- دراسه حول نهج البلاغه، سید محمد حسین جلالی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 336. شناخت ادعیه و صحیفه سجادیه | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | A Survey of Invocations and al-Sahiffa al-Sajjadia | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با جایگاه دعا و شناخت ادعیه، صحیفه سجادیه و زیارات مشهور

**اهداف ویژه:**

1. نهادینه شدن روح مناجات در خواننده و توانمندی در گزینش و مطالعه دعاها متناسب با نیازها
2. اجتناب از گرایش به عرفان‌های کاذب
3. آشنایی با محتوا و ساختار صحیفه سجادیه و اطلاعات پیرامونی آن
4. توانمندی در بهره‌گیری روشمند از صحیفه سجادیه و تشخیص معارف آن

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات (شامل مفاهیم دعا، زیارت، ذکر، مناجات، ضرورت و اهمیت دعا در قرآن و حدیث)
2. معرفی اهم منابع دعایی و احیاگران فرهنگ دعایی در شیعه
3. گونه‌شناسی دعا و زیارت
   - از جهت گوینده: مأثور و غیرمأثور
   - از جهت مضمون: ادعیه فردی و اجتماعی
   - از جهت زمان: خوشی ها، ناخوشی ها، بحران ها، روزها (ی هفته و روزهای خاص سال)
4. شناخت کتاب شریف صحیفه سجادیه

- اطلاعات پیرامونی صحیفه سجادیه: مانند آشنایی با فضای صدور صحیفه سجادیه، اعتبار سنجی صحیفه سجادیه، اهم شروح
- ساختارشناسی صحیفه: تحلیل دعاها بر پایه لحن ادبی، تحلیل ساختار ادعیه بر پایه رعایت آداب دعا، تحلیل درخواست-های دعا در دعاهای ارتباط با خدا، ارتباط با خود، ارتباط با دیگران، ارتباط با طبیعت، دعاهای مناجاتی و رازگونه، دعاهای نیازگونه
- محتوای صحیفه سجادیه: مانند مباحث اعتقادی مانند توحید (دعاهای 1، 35 (رضا به قضای الهی) ،37 (شکرگزاری پروردگار؛ جایگاه پیامبر (ص) و اهل‌بیت (ع) (گزینش متن از دعاهای 2 ،4، 47)، مباحث اخلاقی مانند اخلاق فردی (دعای 20: مکارم الاخلاق»: شناخت فضایل و راه کسب آن و شناخت رذایل و راه برون رفت از آن)، اخلاق اجتماعی همچون مهارت‌های اجتماعی (دعاهای 7 ،14، 21، 22، 30) و سرمایه‌های اجتماعی (خانواده: دعاهای 24 و 25، همسایگان: دعای 26، امنیت: دعای 27)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- آشنایی با صحیفه سجادیه، ادعیه و زیارت ماثوره، احمد غلامعلی
- آشنایی با صحیفه سجادیه، محمد علی مجد فقیهی
- آشنایی با صحیفه سجادیه، ادعیه و زیارات مأثوره، سید احمد سجادی جزی
- نهج الدعاء، محمد محمدی ری شهری
- دراسة حول الصحیفه السجادیه، سید محمد حسین جلالی
- الدعاء المأثور و آدابه، محمد بن الولید الفهری الطرطوشی
- الدلیل الی موضوعات الصحیفه السجادیه، محمد حسین مظفر

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 401. تاریخ تفسیر قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | The history of Quran's Interpretation | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

## ب: هدف کلی:

- آشنایی با ادوار تاریخی تفسیر در شیعه و اهل سنت

## اهداف ویژه:

1. شناخت مدارس و مکاتب تفسیری و وجود تمایز آنها با یکدیگر
2. آشنایی با اهم تفاسیر و مفسران در دوره های مختلف

## پ) سرفصل‌ها:

1. کلیات
   - تعریف
   - ضرورت و اهمیت شناخت تاریخ تفسیر
   - ادوار تاریخی تفسیر
2. تفسیر در عصر پیامبر (ص)
   - گستره
   - گونه‌ها
   - ویژگی‌ها
3. تفسیر در دورهٔ صحابه
   - حجیت؛ تحلیل انتقادی دیدگاه‌ها
   - معرفی تحلیلی اهم مفسران
   - نقد دیدگاه‌های تفسیری منسوب به برخی صحابه
   - ویژگی‌های تفسیری
4. تفسیر در دورهٔ تابعان
   - آشنایی با مدارس تفسیری: مکه، مدینه، عراق (کوفه و بصره)
   - معرفی تحلیلی اهم مفسران
   - ویژگی‌های مدارس و اثرگذاری‌های آنها در تفسیر
   - ورود اسرائیلیات به عرصهٔ تفسیر
5. مدارس و مکاتب تفسیری
   - پیدایش و شکل‌گیری

- دورهٔ تدوین
- تفسیر مأثور: تعریف، تفسیر مأثور از پیامبر (ص) و امامان (ع) و صحابه، حجیت، توسعهٔ مفهومی «سنّت»، نقش‌آفرینی «سنت» در تفسیر
- تفسیر ادبی ـ بلاغی: تعریف، نمودها (غریب القرآن‌ها، وجوه و نظائرها، معانی القرآن‌ها، اعراب القرآن‌ها و ...)، نمونه‌های معاصر و گونه‌های آنها
- تفسیر کلامی: تعریف، پیشینه و زمینه‌های شکل‌گیری، معرفی اهم تفاسیر جریان‌های کلامی (شیعه، معتزله، اشاعره، ماتریدیه، إباضیه، زیدیه، اسماعیلیه)، جریان‌های نواندیش کلامی
- تفسیر فقهی: تعریف، پیشینه و زمینه‌های شکل‌گیری، شمار آیات فقهی، معرفی اهم تفاسیر فقهی (شیعی، شافعی، حنفی، مالکی، حنبلی، ظاهری، زیدی، اباضی)، جریان‌های نواندیش فقهی
- تفسیر عرفانی: تعریف، پیشینه و زمینه‌های شکل‌گیری، روش‌های تدوین و نگارش، بررسی دیدگاه‌ها (موافقان و مخالفان تفسیر عرفانی)، مبانی، نسبت تفسیر عرفانی و اشاری، معرفی اهم تفاسیر عرفانی
- تفسیر فلسفی: تعریف، پیشینه و زمینه‌های شکل‌گیری، روش‌های نگاه فلسفی به قرآن کریم، معرفی اهم تفاسیر فلسفی
- تفسیر علمی: تعریف، پیشینه و زمینه‌های شکل‌گیری، سیر تحوّل، بررسی دیدگاه‌ها (موافقان و مخالفان تفسیر علمی)، تفسیر علمی بر پایهٔ حقایق علمی
- تفسیر موضوعی: تعریف، پیشینه و زمینه‌های شکل‌گیری، گونه‌ها، سیر تحول، نقد و تحلیل نمونه‌ها
- تجدید در جریان تفسیرنگاری: تعریف، زمینه‌ها و عوامل تحول و تجدید، ابعاد و گستره آن، اثرپذیری از تحولات زمانی، وجوه مثبت و منفی تحول و تجدید
- تفسیر به رأی: تعریف، پیشینه، مفهوم آن در احادیث فریقین، دیدگاه‌های عالمان دربارهٔ آن (به لحاظ مصدر و منبع، غایت، موضوع، هدف و ...)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- درسنامه تاریخ تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی
- تاریخ تفسیر قرآن کریم، احمد پاکتچی
- آشنایی با تاریخ تفسیر و مفسران، حسین علوی مهر
- تاریخ تفسیر، علی کمالی دزفولی

- مکاتب تفسیری، علی اکبر بابایی
- التفسیر والمفسرون فی ثوبه القشیب، محمدهادی معرفت
- طبقات مفسران شیعه، عقیقی بخشایشی
- آفاق تفسیر، محمدعلی مهدوی راد
- رویکردهایی به تاریخ تفسیر قرآن، اندرو ریپین، مترجم مهرداد عباسی
- تفسیر القرآن الکریم بالسنة النبویة، عبدالمجید محمد احمد الدوری
- السنة النبویة و علاقاتها بتفسیر القرآن الکریم، عدنان به محمد ابوعمر
- تطور تفسیر القرآن: قراءة جدیدة، محسن عبدالمجید
- المفسرون من الصحابة، عبدالرحمن بن عبدالعالی
- تفسیر التابعین، محمد بن عبدالله بن علی الخضیری
- المفسرون: مناهجهم ـ اتجاهاتهم، عامر الکفیشی
- النحو و کتب التفسیر، ابراهیم عبدالله رفیده
- درآمدی برتفسیر بیانی قرآن کریم، فاضل صالح سامرایی
- آسیب‌شناسی جریانهای تفسیری، محمد اسعدی
- مکتب تفسیری اشاری، سلیمان آتش، ترجمه توفیق سبحانی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

<table>
<tr><td colspan="5">الف: عنوان درس به فارسی: 402. معناشناسی و کاربرد آن در مطالعات قرآنی</td></tr>
<tr><td colspan="2">نوع درس و واحد</td><td colspan="2">Semantics and its application in Quranic studies</td><td>عنوان درس به انگلیسی:</td></tr>
<tr><td>نظری ■</td><td>پایه ☐</td><td colspan="2">ندارد</td><td>دروس پیش‌نیاز:</td></tr>
<tr><td>عملی ☐</td><td>تخصصی الزامی☐</td><td colspan="2">ندارد</td><td>دروس هم‌نیاز:</td></tr>
<tr><td>نظری-عملی ☐</td><td>تخصصی اختیاری ■</td><td rowspan="3"></td><td>2</td><td rowspan="2">تعداد واحد:</td></tr>
<tr><td></td><td>پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐</td></tr>
<tr><td></td><td>مهارتی-اشتغال پذیری ☐</td><td>32</td><td>تعداد ساعت:</td></tr>
<tr><td colspan="2">مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑</td><td colspan="2">مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐</td><td></td></tr>
</table>

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با نظریه‌های معناشناسی و کاربرد آن در فهم قرآن

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با معناشناسی توصیفی
2. توانمندسازی دانشجویان در کاربرد معناشناسی در فهم قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات
   - تعریف معناشناسی و جایگاه آن در زبان شناسی
   - معرفی کلی انواع مطالعات معناشناختی: ساختگرا، تاریخی، شناختی و ...
   - انواع معنی
   - دلالت و انواع آن
2. بررسی جایگاه مطالعات معناشناختی در سنت اسلامی
   - مسلمانان و اقدامات در زمینه معنا یابی کلمات
   - مقایسه روش سنتی مسلمانان و روش معناشناسی
3. روابط مفهومی در سطح واژه و نمونه های قرآنی آن در راستای دست یابی به معنی با توجه به روش ساختگرا: شمول معنایی، عضو واژگی، جزء واژگی، واحد واژگی، هم معنایی و انواع آن، چندمعنایی، نشان داری و انواع آن، تقابل معنایی و انواع آن، تباین معنایی و انواع آن
4. روابط مفهومی در سطح جمله و نمونه های قرآنی آن: استلزام معنایی، پیش انگاری، استنتاج، تضاد معنایی، هم معنایی

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون نیم ترم / مستمر | 25درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- رویکردهای معناشناختی در مطالعات قرآنی، احمد پاکتچی و آزیتا افراشی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، 1399ش.
- درآمدی بر معنی شناسی، کورش صفوی، تهران: سوره مهر، 1401ش.
- معناشناسی 1، قائمی نیا، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، 1399ش.
- آشنایی با معنی شناسی ساختگرا، راحله گندمکار، تهران: نشر علمی ، 1396ش.
- نظریه های معنی شناسی واژگانی، دیرک گیررتس، مترجم: کورش صفوی، تهران: نشرعلمی، 1392ش.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 403. قصص انبیاء در قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | The story of the Prophets in the Holy Quran | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- شناخت شخصیت انبیاء الهی (ع) و آموزه‌های آنها در قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. شناخت سرگذشت انبیاء الهی (ع) بر اساس گزارش‌های قرآن کریم
2. آشنایی با روش های تبلیغی و تربیتی انبیای الهی (ع)
3. عبرت آموزی از سرگذشت اقوام سرکش در مقابل دعوت انبیای الهی (ع)

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم قصه، ویژگی های قصه های قرآنی، ویژگی های پیامبران، ترتیب تاریخی پیامبران، درجات پیامبران، پیامبران اولوالعزم، و ...)
2. سرگذشت نخستین پیامبر: آدم (ع)
3. سرگذشت پیامبران سرزمین بین النهرین: نوح، ابراهیم، یونس، ذوالکفل (علیهم السلام)
4. سرگذشت پیامبران سرزمین شامات: ادامه داستان ابراهیم (در شام)، لوط، اسحاق، یعقوب، یوسف، ایّوب، الیسع، الیاس، یوشع، سموئیل، داود، سلیمان، زکریا، یحیی و عیسی (علیهم السلام)
5. سرگذشت پیامبران سرزمین مصر: موسی و هارون (علیهم السلام)
6. سرگذشت پیامبران جزیرة العرب: هود، صالح، شعیب، ادامه داستان ابراهیم (در مکّه)، اسماعیل و محمد (علیهم السلام)
7. پیشگویی ظهور پیامبر خاتم در عهدین
8. مقایسهٔ کلی شخصیت و سرگذشت پیامبران الهی در قرآن کریم و عهدین
9. آموزه های بنیادین پیامبران الهی در داستان‌های قرآن کریم: آموزه های اعتقادی، اخلاقی، تربیتی و ...

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 60 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- قصه های قرآن، مکارم شیرازی، ناصر، تدوین: سیّد حسین حسینی.
- اسرائیلیات و تأثیر آن بر داستانهای انبیاء در تفاسیر قرآن، حمید محمد قاسمی.
- بررسی تاریخی قصص قرآن (4جلدی)، محمد بَیّومی، ترجمه سید محمد راستگو.
- داستان پیامبران در تورات، تلمود، انجیل و قرآن و بازتاب آن در ادبیات فارسی، محمدحمید یزدان‌پرست لاریجانی.
- قصص الانبیاء، سعید بن هبهٔ الله قطب راوندی، تصحیح: غلامرضا عرفانیان یزدی.
- النور المبین فی قصص الأنبیاء والمرسلین، نعمهٔ الله الجزائری.
- القصص القرآنی، محمد باقر الحکیم.
- قصص الأنبیاء، ابن کثیر.
- قصص القرآن الکریم، فضل حسن عباس.
- القصص القرآنی: عرض وقائع وتحلیل أحداث، صلاح عبد الفتاح الخالدی.
- تیسیر المنان فی قصص القرآن، أحمد فرید.
- قصص الأنبیاء فی القرآن الکریم وما فیها من العبر، عبد الرحمن بن ناصر السعدی.
- قصص الأنبیاء فی القرآن الکریم، توفیق یوسف الواعی.
- قصص القرآن، محمد أحمد جاد المولی ومحمد أبو الفضل إبراهیم وعلی البجاوی والسید شحاتهٔ.
- النبوهٔ والأنبیاء فی ضوء القرآن الکریم، ابوالحسن الندوی.
- مع الأنبیاء فی القرآن الکریم، عفیف عبد الفتاح طبارهٔ.
- قصص القرآن والقصص فی الدیانات الأخری: دراسهٔ مقارنهٔ، خالد صنادیقی.
- حرکهٔ النبوهٔ فی مواجههٔ الإنحراف، علامه سید محمدحسین فضل الله.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 404. سیرتحول مطالعات قرآنی در غرب | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | A review on the Quranic studies in the West | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ■ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با سیر تاریخی مطالعات قرآنی غربیان و جریانهای آن

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با تاریخ خاورشناسی و جریانهای آن
2. آشنایی با انواع مطالعات قرآنی در غرب
3. ایجاد نگرش درست نسبت به مطالعات قرآنی در غرب و توجه به کاستی ها و توانمندی ها

**پ) سرفصل‌ها:**

1. تعریف خاورشناسی و ضروت مطالعه پژوهش های قرآنی آنها
2. تاریخچه خاورشناسی
3. انگیزه خاورشناسان
4. جریان شناسی خاورشناسان:
   - سه جریان: تجدید نظر طلب، سنتی، میانه رو
   - مهمترین شخصیت ها
   - مهمترین مبانی اختلافی: قدسیت قرآن، رسالت نبوی، بینامتنیت قرآن وعهدین ...
5. کارهای انجام شده در عرصه احیاء تراث: نوع نگاشته ها، مهمترین آثار
6. کارهای انجام شده در عرصه معجم نگاری: معرفی، ویژگی ها
7. ترجمه قرآن کریم: چالش ها ی تاریخی ترجمه در جهان اسلام، جریان شناسی و طبقه بندی مترجمان قرآن
8. نسخه شناسی قرآن کریم: اهمیت، کارکرد، نمونه های مهم
9. تدوین قرآن کریم: بررسی دیدگاه ها
10. تاریخگذاری سوره ها و آیات قرآن کریم: بررسی دیدگاه ها

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال 25 درصد

| | |
|---|---|
| آزمون نیم ترم / مستمر | 25درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- تاریخ استشراق و سیر تحول مطالعات قرآنی در غرب؛ شادی نفیسی، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، 1398ش
- المستشرقون و الدراسات القرآنیه، محمدحسین علی الصغیر، بیروت: دارالمورخ العربی، 1999م.
- قرآن و مستشرقان، محمد کاظم شاکر، قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص) ، 1402ش
- مطالعات اسلامی در غرب، محسن الویری، تهران: سمت ، 1389ش.
- ترجمه شناسی قران کریم: رویکرد نظری، احمد پاکتچی، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، 1392ش.
- قرآن های عصر اموی: مقدمه ای برکهن ترین مصاحف، فرانسوا دروش، ترجمه: مرتضی کریمی و آلاء وحیدنیا، تهران: هرمس 1394ش.
- کتابشناسی مطالعات قرآنی در زبانهای اروپایی، مرتضی کریمی نیا، قم: موسسه فرهنگی ترجمان وحی ، 1391ش
- Waardenberg, J.D.J; Mustashrikun,The Encyclopedia of Islam, second edition, Leiden/ New York: Brill,vii: 735-752.
- Scholler, Marco; “Post-Enlightenment Academic Study of the Qur’an”, Encyclopedia of Quran, iv pp. 187-208.
- Bobzin, Hartmut; “pre-1800 Preoccupations of Qur’anic Studies”, Encyclopedia of Quran, iv. pp. 235-253.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 405. مطالعات قرآنی بینارشته‌ای | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Interdisciplinary Quranic Studies | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با زمینه‌ها، مقتضیات و الزامات مطالعات بینارشته‌ای در حوزه قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. کمک به توسعهٔ مطالعات میان قرآن و علوم گوناگون
2. توانمندسازی دانشجویان در طراحی، برنامه‌ریزی و اجرای مطالعات بینارشته‌ای قرآنی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مباحث پیشینی
   - مفهوم، سابقه و اقسام مطالعات بینارشته ای
   - مسئله بینارشتگی در سنت اسلامی، به خصوص علوم قرآنی
   - نسبت قرآن کریم و مطالعات قرآنی با مطالعات بینارشته ای
   - جایگاه و امکانات مطالعات بینارشته ای در ایران و کشورهای اسلامی
   - تبیین رابطهٔ علم و دین و انتظارات بشر از دین درکلام جدید
   - مبانی جواز و رَوایی مطالعات بینارشته ای قرآنی
2. مقتضیات و الزامات مطالعات بنیارشته ای
   - مقتضیات و الزامات معرفت شناختی
   - مقتضیات و الزامات زبانشناختی
   - مقتضیات و الزامات روش شناختی
   - مسائل عمومی بینارشتگی در فضای پژوهش
3. علوم مختلف در خدمت فهم قرآن
   - مطالعات زبانشناسی: مورد انتخابی
   - مطالعات انسان شناسی: مورد انتخابی
   - مطالعات ادیان: مورد انتخابی
   - تفسیر علمی: مورد انتخابی
4. علوم انسانی قرآن بنیان
   - روانشناسی و علوم تربیتی: مورد انتخابی

- جامعه شناسی: مورد انتخابی
- شاخه‌های دیگر علوم انسانی مانند اقتصاد، مدیریت، علوم سیاسی، ...: مورد انتخابی
- حوزه‌های مختلف علوم محض: مورد انتخابی
- چشم انداز مطالعات میان رشته ای در مسیر تولید علم مشترک

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- گفتمان میان رشته ای دانش، علی خورسندی طاسکوه
- مبانی نظری و روش شناسی مطالعات میان رشته ای، سید محسن علوی پور و دیگران
- روش شناسی مطالعات میان رشته ای قرآنی، قاسم درزی و احد فرامرز قراملکی
- نگاهی معرفت شناسی به نسبت دین با علوم انسانی، خسرو باقری
- در جستجوی علوم انسانی اسلامی، عبدالحسین خسروپناه
- روش شناسی مطالعات دینی، احمد فرامرز قراملکی
- روش تحقیق با تکیه بر حوزه قرآن و حدیث، احمد پاکتچی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 406. تدبّر در قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Pondering in the Qur'an | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- کسب توانایی در زمینهٔ کشف و تبیین پیام هدایتگرانه سوره‌های قرآن

**اهداف ویژه:**

1. تبیین سیر حکیمانه مطالب در سوره‌های قرآن کریم
2. توانمندسازی دانشجویان در استخراج گزاره‌های مفهومی از قرآن کریم

**پ) سرفصل‌ها:**

5. مباحث مقدماتی

- تدبر در لغت، اصطلاح و کاربرد آن در قرآن و حدیث
- تفاوت تدبر، تفکر، تعقل و تفقه
- تلاشهای تدبری در ایران و خارج از ایران
- رابطه تفسیر و تدبر
- رابطه تدبر با تفسیر اجتماعی و تفسیر ساختاری

6. ویژگی‌های تلاشهای تدبری در ایران

- فهم هماهنگ با ظاهر قرآن (مطالعه موردی آیه 102 سوره بقره)
- استفاده حداقلی از مباحث تخصصی و ارائه مطالب بر پایه ترجمه صحیح آیات
- دعوت عموم مردم به ارتباط با قرآن و استفاده از پیام هدایت‌گرانه قرآن در تمام شئونات زندگی
- آموزش روش و نحوه تدبر در قرآن کریم به مخاطبان
- نگاه ارتباطی و منسجم به سوره‌های قرآن کریم
- تبیین پیام هدایتگرانه سوره برای مخاطب امروزی
- تبیین سیر حکیمانه مطالب سوره برای محقق شدن پیام سوره

7. روش تدبر در قرآن

- تبیین مشکلی که برای حل آن سوره نازل شده با استفاده از قرائن لفظی
- تبیین مسیری که سوره برای حل مشکل در پیش گرفته

- نوشتن گزاره‌های مفهومی مرتبط با متن سوره
- تبیین واژگان و اسلوبهای بیانی برگزیده
- تبیین سیر مباحث در سوره
- تبیین پیام سوره برای مخاطب کنونی
- دسته‌بندی آیات در صورت تغییر زاویه بحث و طی مراحل فوق در هر دسته و نهایتاً جمع‌بندی سوره

8. نمونه‌هایی از تدبر در سوره‌های قرآن (سوره‌های همزه، فیل، مسد، عادیات، تین، قارعه، زلزال، لیل، انشقاق، طاق، غاشیه، اعلی، طارق، عبس)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

ـ پیشنهاد می‌شود در چند جلسه ابتدای ترم، چند نمونه عملی از تدبر در سوره‌های قرآن تدریس گردد و پس از شکل‌گیری ذهنیت درستی از بحث تدبر، در جلسات بعد تدریس سرفصلهای دیگر شروع شود.

ـ پیشنهاد می‌شود حداقل 10 جلسه به نمونه‌های عملی تدبر در قرآن اختصاص داده شود.

ـ پیشنهاد می‌شود در هر جلسه مشخص شود در جلسه بعد تدبر در چه سوره‌ای کار می‌شود و از دانشجویان خواسته شود درباره محورهای چهارگانه برشمرده شده در روش تدبر، نظر خویش را به شکل گروهی مکتوب ساخته و در کلاس ارائه دهند.

ـ با توجه به لزوم همکاری دانشجویان در روند تدبر پیشنهاد می‌شود جزوه استاد شامل کل مطالب تدریس نباشد بلکه بخشهای مرتبط با چهار مرحله روش تدبر برای هر سوره خالی گذاشته شود تا دانشجو خود بخشهای مربوطه را کامل نماید.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 60 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- تدبر در قرآن کریم (استنادی و استدلالی) ج1 ـ ج6، علی صبوحی طسوجی، با همکاری حسین صبوحی و عباس صبوحی و علی اکبریان، قم: طلیعه سبز.
- آشنایی با روش تدبر در سوره‌های قرآن کریم. حسین صبوحی طسوجی و علی صبوحی طسوجی، قم: موسسه تحقیقاتی انتشارات تدبر در کلام وحی.
- پژوهشی پیرامون تدبر در قرآن: زمینه‌ها، کلیدها، اصول، شیوه‌ها، مراحل، نمونه‌ها، ولی‌الله نقی‌پورفر، تهران: سازمان اوقاف و امور خیریه، انتشارات اسوه، ۱۳۸۷.
- روش برداشت از قرآن، علی صفائی حائری، قم: لیلة القدر.

- جریانهای فهم قرآن کریم در ایران معاصر، احمد پاکتچی، تهران: انتشارات فلاح، 1395ش.
- تدبر در قرآن از نظریه تا اجرا، رقیه طه جابر العلوانی، ترجمه مجتبی دوروزی، نشر احسان.
- شیوه تدبر در قرآن کریم، حکمت بن بشیر یاسین، ترجمه مجتبی دوروزی، نشر احسان.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 407. قرائت متون تخصصی قرآن و حدیث | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Reading specialized texts of Quran and Hadith | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | ☐ پایه | ■ نظری |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | ☐ تخصصی الزامی | ☐ عملی |
| تعداد واحد: | 2 | ■ تخصصی اختیاری | ☐ نظری-عملی |
| | | ☐ پروژه/ رساله / پایان‌نامه | |
| تعداد ساعت: | 32 | ☐ مهارتی-اشتغال پذیری | |
| ☐ مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست | | ☑ مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- کاربست صحیح قواعد زبانی و اصول فهم متن در مطالعهٔ متون تخصصی قرآن و حدیث

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با ادبیات متون تخصصی قرآن و حدیث از نظر ساختمان صرفی و ساختار نحوی و تأثیر در فرآیند فهم
2. توانمندسازی دانشجویان در قرائت و درک معنا از متون تخصصی قرآن و حدیث

**پ) سرفصل‌ها:**

1. آموزش شیوه بهره گیری از متون تخصصی قرآن و حدیث، تفاسیر و شروح حدیثی
2. قرائت گزیده‌هایی از متون تفسیری با رویکرد روایی (مانند تفسیر علی بن ابراهیم قمی و جامع البیان طبری)
3. قرائت گزیده‌هایی از متون تفسیری با کهن و جدید با رویکرد جامع (مانند مجمع البیان، التبیان، الکشّاف، التفسیر الکبیر، المیزان)
4. قرائت گزیده‌هایی از متون تفسیری با رویکرد فقهی (مانند فقه القرآن، کنز العرفان، زبدة البیان، مسالک الأفهام)
5. قرائت گزیده‌هایی از متون حدیثی با رویکرد اعتقادی (مانند کتاب الإمامة از الکافی، التوحید صدوق)
6. قرائت گزیده‌هایی از متون حدیثی با رویکرد اجتماعی (مانند صفات الشیعة، مصادقة الإخوان)
7. قرائت گزیده‌هایی از شروح کتب حدیثی (مانند شرح ملاصالح مازندرانی بر الکافی: باب ایمان؛ مرآة العقول: روایات ابواب حسد، کظم غیظ، حُسن خُلق؛ روضة المتقین: بخش مواعظ)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 50 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 25 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- مجمع البیان فی علوم قرآن؛ امین الإسلام طبرسی
- التبیان فی تفسیر القرآن؛ شیخ طوسی
- التفسیر الکبیر، فخر رازی
- المیزان فی تفسیر القرآن، علامه طباطبایی
- زبدة البیان فی أحکام القرآن، محقق اردبیلی
- الکافی، محمد بن یعقوب کلینی
- صفات الشیعة، شیخ صدوق
- شرح أصول الکافی، ملاصالح مازندرانی
- مرآة العقول، علامه محمدباقر مجلسی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 408. نقد حدیث | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Criticism of Hadith | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با اصول و قواعد نقد حدیث و ملاک‌های شناخت اعتبار آن

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با مبانی و روش‌های نقد حدیث
2. شناخت ضوابط اعتبار حدیث و توانمندسازی دانشجویان در شناخت احادیث معتبر
3. جریان شناسی جعل حدیث و توانمندسازی دانشجویان در شناخت احادیث مجعول

**پ) سرفصل‌ها:**

1. تعریف حدیث و سنت و وجوه تمایز آنها
2. ضرورت نقد حدیث
3. تاریخچهٔ نقد حدیث (نقد حدیث در دورهٔ حضور و پس از آن)
4. تفاوت حدیث مجعول و حدیث ضعیف
5. مبانی نقد حدیث
   - مبانی مشترک
   - مبانی اختصاصی
6. اقسام نقد حدیث
   - نقد بیرونی
   - نقد درونی
   - ارتباط نقد سندی و محتوایی
7. معیارهای نقد حدیث (بررسی اعتبار، کارایی و نمونه‌ها)
   - معیارهای نقد بیرونی
   - معیارهای نقد درونی
8. آسیب‌شناسی نقد حدیث
   - فهم ناقص

- تتبع ناقص
- فقدان جامع‌نگری
- انگیزه‌ها و تمایلات شخصی

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | ۲۰ درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | ۳۰ درصد |
| آزمون پایانی | ۵۰ درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایشگر افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- وضع و نقد حدیث، عبدالهادی مسعودی، تهران: سمت.
- الحدیث النبوی بین الروایة و الدرایة، جعفر سبحانی‌تبریزی. قم: موسسه تعلیماتی و تحقیقاتی امام صادق (ع).
- روش شناسی نقد احادیث، علی نصیری، قم: وحی و خرد.
- أصول نقد الحدیث: دراسة تحلیلیة حول متن الحدیث، محمدحسن ربانی بیرجندی، مشهد: بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی (ع).
- نقد الحدیث فی علم الروایة و علم الدرایة، حسین الحاج حسن، بیروت: مؤسسة الوفاء.
- إهتمام المحدّثین بنقد الحدیث سنداً ومتناً، محمّد لقمان السلفی، الریاض: مؤلف.
- منهج النقد عند المحدّثین نشأته وتاریخه، محمّد مصطفی الأعظمی، السعودیّة: مکتبة الکوثر.
- منهج النقد عند المحدّثین، أکرم ضیاء العُمری، الریاض: مرکز الدراسات و الأعلام.
- منهج نقد المتن عند علماء الحدیث النبویّ، صلاح الدین بن أحمد الأدلبی، بیروت: دار الآفاق الجدیدة.
- نقد المتن بین صناعة المحدثین و مطاعن المستشرقین، نجم عبدالرحمن خلف، الریاض: مکتبة الرشد.
- جهود المحدثین فی نقد متن الحدیث النبوی الشریف، محمد طاهر الجوابی، الناشر: مؤسسة عبد الکریم بن عبد الله.
- عرضه حدیث بر قرآن، مهدی احمدی نورآبادی، قم: دار الحدیث.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 409. کلیات علم رجال | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Rijal Ilm (Cognition the narrators) | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با اصول، قواعد و منابع دانش رجال

**اهداف ویژه:**

1. سبک شناسی کتب رجالی
2. شناخت اهم الفاظ توثیق و تضعیف
3. شناخت اهم قواعد توثیق راویان

**پ) سرفصل‌ها:**

1. آشنایی با تعریف دانش رجال و جایگاه آن در علوم حدیث، اعتبار خبر واحد و تاریخچه دانش رجال
2. سبک‌شناسی اهم کتب رجالی
3. شناخت اجمالی با مهمترین کتب رجالی شیعه:
   - اصول اولیه: رجال برقی، رجال کشی، رجال ابن غضائری، رجال طوسی، فهرست طوسی، رجال نجاشی
   - اصول ثانویه: رجال ابن داود و الخلاصه علامه حلی
4. معرفی نگارشهای رجالی سده‌های نهم تا عصر حاضر و معرفی کتابهای تنقیح المقال، قاموس الرجال و معجم رجال الحدیث
5. آشنایی با اهم الفاظ توثیق و تضعیف و مراتب آنها
   - شروط اعتبار راوی و چگونگی احراز آنها
   - مراتب الفاظ توثیق: فراتر از وثاقت ، تأکید بر وثاقت، وثاقت، حُسن
   - مراتب الفاظ تضعیف: تضعیف مطلق، تاکید بر تضعیف
   - گونه های الفاظ توصیف راویان (غیر توثیق و تضعیف): الفاظ دال بر جایگاه علمی، الفاظ دال بر ویژگی‌های شخصی
6. توثیقات خاص؛ راه های دستیابی به توثیق خاص (توثیق معصوم، توثیق عالم رجالی متقدم، توثیق عالم رجالی متأخر، اجماع و استفاده از مجموع قرائن)
7. توثیقات عام:
   - توثیق راویان کتابها: توثیق راویان کتاب تفسیر علی بن ابراهیم قمی، توثیق راویان کتاب کامل الزیارات
   - توثیق مشایخ راویان: توثیق مشایخ نجاشی، توثیق مشایخ سه گانه

- توثیق بر اساس مبانی خاص: توثیق وکلای ائمه (ع)، ترحّم و ترضی
- توثیق خاندان های راویان: خاندان ابوشعبه حلبی، توثیق خاندان رَوّاسی

8. شناخت سند، مراحل تحقیق سند، بیان حکم سند
9. هویت شناسی نمونه‌هایی از راویان؛ مانند زُرارهٔ بن اعین، محمد بن مسلم ثقفی، محمد بن ابی عمیر، یونس بن عبد الرحمن (بر اساس کتاب معجم رجال الحدیث آیت الله خویی)

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

درسنامه های ویژه دانش رجال معمولاً به یکی از مباحث اصلی این دانش (مانند کتاب شناسی یا قواعد رجالی) پرداخته اند. از اینرو اساتید و دانشجویان می توانند از مجموعه درسنامه های رجالی برای تعمیق مباحث یاری بگیرند.

پیشنهاد می شود اساتید محترم برای مشارکت بیشتر دانشجویان در مباحث کلاسی، معرفی کتاب های رجالی را به دانشجویان جهت ارائه کلاسی واگذار نمایند.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- کلیات فی علم الرجال، آیت الله جعفر سبحانی، قم: مؤسسهٔ النشر الإسلامی.
- درآمدی بر علم رجال، آیت الله سید ابوالقاسم خویی، ترجمه عبدالهادی فقهی زاده، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- آشنایی با کتب رجال شیعه، محمد کاظم رحمان ستایش، تهران: سمت و دانشکده علوم حدیث، 1385، اول.
- آشنایی با دانش و منابع رجال، روح الله شهیدی، قم: دار الحدیث، 1398، اول.
- قواعد توثیق راویان، محمد کاظم رحمان ستایش و روح الله شهیدی، قم: دارالحدیث، 1396، اول.
- توثیق و تضعیف، حمید باقری، قم: دارالحدیث، 1399ش.
- رجال آسان (آشنایی با کلیات علم رجال)، مهدی غلامعلی و ناصر حیدر زاده، انتشارات حوزه علمیه خراسان.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 410. مبانی شناخت حدیث از دیدگاه فریقین | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Basics of knowing hadith from the perspective of Shia and ahl-Sunna | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ☐ / نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی ☐ / عملی ☐ |
| تعداد واحد: | ۲ | | تخصصی اختیاری ■ / نظری-عملی ☐ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ |
| تعداد ساعت: | ۳۲ | | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با دلایل اعتبار، گستره و ویژگی‌های سنت و حدیث از دیدگاه فریقین

**اهداف ویژه:**

- توانمندسازی دانشجویان در بهره گیری از منابع حدیثی فریقین منطبق با مبانی صحیح

**پ) سرفصل‌ها:**

1. تعریف سنت، حدیث، خبر و اثر و رابطه آنها
2. نیاز به سنت و حدیث، جایگاه سنت و حدیث در معرفت دینی
3. طریق احراز سنت
4. اعتبار سنت پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع)
5. رابطهٔ سنت پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع)
6. گسترهٔ سنت
7. نفی قرآن بسندگی و سنت بسندگی
8. ویژگی‌های حدیث فریقین (پیدایش، گزارش و نگارش)
9. رابطهٔ عصمت و سنت اهل بیت (ع)
10. واکاوی نظریهٔ عدالت جمیع صحابه

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | ۱۰ درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | ۴۰ درصد |
| آزمون پایانی | ۵۰ درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)

- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- الاصول العامه للفقه المقارن، محمدتقی حکیم.
- الحدیث و المحدثون، محمد محمد ابو زهر.
- السنه فی الشریعه الاسلامیه، محمد تقی حکیم.
- حجیه السنه، حیدر حب الله.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 411. مطالعات حدیثی بینارشته‌ای | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Interdisciplinary Hadith Studies | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر: .....**

**ب: هدف کلی:**

- تبیین ظرفیت وسیع احادیث اسلامی در حوزهٔ معارف دینی از طریق توسعهٔ مطالعات بینارشته ای

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با دیدگاه های احادیث در حل مشکلات و تأمین پیشرفت جوامع
2. علاقمندسازی دانشجویان نسبت به حوزه های مطالعاتی بینارشته ای
3. آشنایی با روشها و چالشهای کلی مطالعات حدیثی بینارشته ای

**پ) سرفصل‌ها:**

1. دانش در دوره پیشامدرن و دوره مدرنیته؛ از ارتباط تنگاتنگ تا تفکیک و رشته‌ای شدن (عوامل و زمینه‌ها)
2. دوره همکاری میان رشته‌ها؛ زمینه‌ها و گونه‌ها
3. مطالعات حدیثی بینارشته‌ای؛ تعریف و مبانی نظری
4. رویکردهای مطالعات حدیثی بینارشته‌ای: مطالعات تأییدی، مطالعات تطبیقی، مطالعات تأسیسی
5. گونه‌های مطالعات حدیثی بینارشته‌ای: رشته‌محور، مسئله محور، موضوع محور
6. حدیث و مطالعات اجتماعی: کنش متقابل اجتماعی، کنترل اجتماعی، شکوفایی و فروپاشی اجتماعی و ...
7. حدیث و مطالعات سیاسی: مشارکت سیاسی، سبک حکمرانی، بحرانهای سیاسی و ...
8. حدیث و مطالعات روانشناختی: تبیین غیبت، رضایتمندی، مقایسه اجتماعی و ...
9. حدیث و مطالعات موضوع محور: رزق و معیشت در احادیث (مؤلفه‌های مادی، مؤلفه‌های ارزشی و معنوی)
10. فرایند پژوهش: 1) موضوع گزینی، 2) تعیین دانش‌های مرتبط، 3) مطالعه موضوع در دانشهای مرتبط، 4) مطالعه موضوع در معارف حدیثی، 5) تلفیق و ایده‌پردازی، 6) آزمودن و تجربه میدانی

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

- مطالعه مجلات علمی بین رشته ای و انتخاب مقالات مناسب؛ مانند: پژوهشنامه روانشناسی اسلامی، روانشناسی و دین، اسلام و روانشناسی، اسلام و مطالعات اجتماعی، اسلام و علوم اجتماعی، پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، مطالعات اسلامی زنان و خانواده، اقتصاد اسلامی، پژوهشهای ساست اسلامی، اسلام و پژوهشهای مدیریتی، اسلام و مدیریت، مدیریت اسلامی
- انتخاب احادیث قابل فهم و پرکاربرد در موضوعات بین رشته ای به منظور برقراری ارتباط بهتر دانشجو با درس

- تعیین موضوعات اجتماعی مثبت و منفی برای دانشجویان به صورت فردی یا گروهی

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون میان‌ترم | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- مطالعات حدیثی میان رشته ای، عباس پسندیده، قم: دارالحدیث.
- روش شناسی مطالعات میان رشته ای قرآنی، قاسم درزی و احد فرامرز قراملکی، تهران: دانشگاه امام صادق و دانشگاه شهید بهشتی1399ش.
- گفتمان میان‌رشته‌ای، علی خورسندی طاسکوه، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، 1397ش.
- مبانی نظری و روش شناختی مطالعات میان‌رشته‌ای، محسن تهران علوی پور،تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، 1397ش.
- پیچیدگی و میان رشتگی منصور متین، قم: سپهر اندیشه، 1393ش.
- میان رشتگی در مرز علم و دین، منصور متین، قم: سپهر اندیشه، 1393ش.
- راز رضایت، عباس پسندیده ، قم: دارالحدیث، 1402ش.
- رضایت از زندگی، عباس پسندیده، قم: دارالحدیث، 1384ش.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 412. مطالعات حدیثی معاصر در جهان اسلام | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Contemporary Hadith studies in the Islamic world | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ☐ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی ☐ عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | | تخصصی اختیاری ■ نظری-عملی ☐ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ |
| تعداد ساعت: | 32 | | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی کلی با جریان‌های معاصر در مطالعات حدیثی در جهان اسلام

**اهداف ویژه:**

1. درک نسبت میان دانش حدیث در طی قرون با مطالعات عصر کنونی
2. حوزه های مطالعات حدیثی مسلمانان در جهان معاصر

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مطالعات حدیثی مستقل در جهان تشیع

- نقد تاریخی- جدلی صحاح اهل سنت: سید مرتضی عسکری، غیب غلامی، ...
- کاوش در احادیث دخیل در کتب شیعه: محمد تقی شوشتری، صالحی نجف آبادی
- رویکرد تهذیبگرا به احادیث شیعه: سید ابوالفضل برقعی و همفکران، محمد باقر بهبودی
- نگرش مکتب تفکیک به حدیث و جایگاه آن در آموزه‌های شیعی

2. مطالعات حدیثی مستقل در جهان اهل سنت

- نسخه شناسی آثار متقدم حدیثی: فؤاد سزگین، نبیه عبود
- رویکرد تهذیبگرا به احادیث اهل سنت: البانی و همفکران
- جریان قرآنیون در مواجهه با حدیث: احمد صبحی منصور، محمود ابوریهٔ، محمد الطالبی، محمد شحرور، غلام پرویز
- جریان نومعتزله در مواجهه با حدیث: محمد عمارهٔ، حسن حنفی، هشام جعیط

3. مطالعات حدیثی شیعه و اهل سنت در پاسخ به مستشرقان شکاک

- نبیّه عبود، محمد مصطفی اعظمی، سعد المرصفی، محمد ابوشهبه، احمد عمر هاشم، محمد بهاء الدین، حاکم عبیسان مطیری، حیدر حب الله

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- جریان‌شناسی مطالعات حدیثی معاصر، مؤلفان: محمدکاظم رحمان‌ستایش و روح‌الله شهیدی، قم: دار الحدیث، 1400ش.
- درآمدی بر مطالعات حدیثی در دوران معاصر، مجید معارف و سعید شفیعی، تهران: سمت، 1394ش.
- دراسات فی الحدیث النبوی و تاریخ تدوینه، محمد مصطفی اعظمی
- الاخبار الدخیلة، محمد تقی شوشتری
- دفاع عن السنة، محمد ابوشهبه
- منهج الدفاع عن الحدیث النبوی، احمد عمر هاشم
- الحدیث و المستشرقون، حیدر حب الله
- اضواء علی السنة المحمدیة، محمود ابو ریه

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 413. تحقیق موضوعی در حدیث | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Thematic Reserch in Hadith | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ☐ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی ☐ عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | | تخصصی اختیاری ■ نظری-عملی ☐ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ |
| تعداد ساعت: | 32 | | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- یادگیری روش تحقیق موضوعی در احادیث
- آشنایی با روشهای متفاوت تحقیق موضوعی
- ایجاد توانمندی در عرصه پژوهشهای موضوع محور
- نهادینه شدن مطالعات فقه الحدیثی دانشجو

**اهداف ویژه:**

1. روش شناسی همراه با بررسی تطبیقی در موضوعات حدیثی
2. بازشناسی روشهای تحقیق موضوعی معاصر و پیشنیان

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: مفهوم تحقیق موضوعی حدیث، پیشینه، ضرورت و اهمیت، فواید
2. گونه ها و روشهای تحقیق موضوعی؛ کتب موضوعی فراگیر نظیر بحار الانوار ، معاجم موضوعی معاصر نظیر سفینهٔ البحار، میزان الحکمهٔ، الحیاهٔ، آثار الصادقین، فرهنگ آفتاب و...
3. مراحل تحقیق موضوعی: انتخاب دقیق موضوع، کشف کلید واژه های همسو، مراجعه به جوامع موضوعی، تنظیم موضوعی، تحلیل و بررسی، همسویی قرآن و حدیث
4. روش شناسی علامه مجلسی در بحار الانوار همراه با موضوع پژوهی: بررسی موضوعی سجده بر حضرت آدم در روایات.
5. روش شناسی علامه مجلسی در بحار الانوار همراه با موضوع پژوهی: بررسی موضوعی تفکر در روایات.
6. روش شناسی علامه مجلسی در بحار الانوار همراه با موضوع پژوهی: بررسی موضوعی ابتلا در روایات.
7. روش شناسی محدث قمی در سفینهٔ البحار همراه با موضوع پژوهی: بررسی موضوعی صبر در روایات.
8. روش شناسی آیت الله ری شهری در میزان الحکمه همراه با موضوع پژوهی رزق در روایات.
9. روش شناسی آیت الله ری شهری در میزان الحکمه همراه با موضوع پژوهی علم در روایات.
10. روش شناسی آیت الله ری شهری در میزان الحکمه همراه با موضوع پژوهی ازدواج در روایات.

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 تا 40٪ درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 60. تا 70٪ درصد |
| آزمون پایانی | ... درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- تحقیق موضوعی در حدیث، مهدی غلامعلی، قم: دار الحدیث، 1399ش.
- الخصال، محمد بن علی بن بابویه قمی، قم: مؤسسة النشر الإسلامی، 1403ق.
- بحار الأنوار، علامه محمدباقر مجلسی، بیروت: دار إحیاء التراث العربی، 1403ق.
- موسوعة میزان الحکمة، محمد محمدی ری‌شهری، قم: دار الحدیث، 1425ق.
- آثار الصادقین، صادق احسان بخش، گیلان: روابط عمومی ستاد برگزاری نماز جمعه، 1371ش.
- الحیاة، محمدرضا حکیمی و همکاران، ترجمه احمد آرام، تهران: دفتر نشر اسلامی، 1373ش.
- ابتلا از دیدگاه قرآن و سنت، مجتبی بیگلری، تهران: رمز، 1380ش.
- آشنایی با بحار الأنوار، احمد عابدی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1378ش.


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 414. حدیث‌پژوهی در غرب | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Hadith study in the West | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با جریان های حدیث پژوهی در غرب

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی با مهمترین مباحث مطرح از سوی خاورشناسان
2. آشنایی با شیعه شناسی در غرب

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات: معرفی اجمالی تاریخ مطالعات حدیثی در غرب
2. جریان شناسی حدیث پژوهان غربی: مبانی و روشها
3. جریان شکاک: معرفی شخصیتها گلدتسیهر، شاخت، ونزبرو؛ نظرات و روشها
4. جریان سنتی: معرفی شخصیتها: ابوت، سزگین، اعظمی، موتسکی؛ نظرات و روشها
5. جریان میانه: معرفی شخصیتها: یونبل، فان اس، شولر؛ نظرات و روشها
6. شیعه شناسی خاورشناسان: معرفی شخصیتها: کربن، کلبرگ، مادلونگ؛ مباحث

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون نیم ترم / مستمر | 25درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- تکوین تفسیردر سده های نخست اسلام: اعتبار مکتوبات اسلامی در دوره شکل گیری، هربرت برگ، ترجمه: شادی نفیسی، زهره زنجانی چی‌نیکو، زینب نجفی، تهران: انتشارات حکمت ، 1403ش.
- حدیث در نگاه خاورشناسان، فروغ پارسا، تهران: دانشگاه الزهرا، 1389ش.
- درآمدی بر مطالعات حدیثی در دوران معاصر، مجید معارف و سعید شفیعی، تهران: سمت، 1394ش.
- خاورشناسان و حدیث شیعه، علی حسن نیا، مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی 1398ش.
- سیر تحول نگاه مستشرقان به مهدویت: در 150 سال اخیر، زهیر دهقانی آرانی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، 1402ش.
- سیره امامان شیعه(ع) در آثار انگلیسی مستشرقان معاصر، جواد مداحی ، قم: پژهشگاه حوزه و دانشکاه، 1402ش.
- مستشرقان و حدیث شیعه: منابع و رویکردها، مرتضی مداحی، قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، 1402ش.
- اتان کلبرگ و حدیث امامیه، سید مصطفی مطهری بیدگلی، تهران: رود ابی، 1399ش.
- حدیث اسلامی، خاستگاه ها و سیر تطور، هارالد موتسکی، به کوشش مرتضی کریمی نیا، قم: موسسه فرهنگی دارالحدیث، 1394ش.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 415. شناخت روایات تفسیری | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Commentary Cognition Hadiths | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ■ موارد دیگر:**
تحقیق و پژوهش کلاسی با تاکید بر گونه شناسی احادیث تفسیری آیات یا سوره‌های کوتاه اجزاء 29 و 30 قرآن کریم

**ب: هدف کلی:**

- بهره گیری از احادیث تفسیری در شناخت، فهم و تبیین قرآن کریم

**اهداف ویژه:**

1. شناخت الگوهای طبقه بندی علمی و دقیق اقسام احادیث تفسیری
2. تحلیل مضمون احادیث تفسیری آیات منتخب
3. شناخت ظرفیت های احادیث تفسیری در قرآن شناسی از اصول، مبانی تا روش ها و آسیب ها .

**پ) سرفصل‌ها:**

1. حدیث تفسیری؛ تعریف، ماهیت و اعتبار.
2. احادیث تفسیری در جوامع روایی فریقین
3. گونه شناسی احادیث تفسیری؛ رویکردها و الگوها
4. احادیث قرآن شناخت (اسم شناسی، سوره شناسی، آیه شناسی، متن شناسی)؛ از تعریف تا تحلیل نمونه ها .
5. احادیث قرآن تبیین؛ از تعریف تا تحلیل نمونه ها .
6. گونه شناسی احادیث تبیین لغوی قرآن؛ ماهیت و نمونه ها.
7. گونه شناسی احادیث تبیین تفسیری قرآن؛ ماهیت و نمونه ها.
8. گونه شناسی احادیث تبیین تاویلی قرآن؛ ماهیت و نمونه ها.
9. گونه شناسی احادیث تبیین مصداقی قرآن (جری و تطبیق)؛ ماهیت و نمونه ها.
10. گونه شناسی احادیث تبیین استنطاقی قرآن؛ ماهیت و نمونه ها.
11. رویکرد روش شناسی به احادیث تفسیری .

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

روش تلفیق نظری کتاب محور با خود راهبر پژوهش محور

**توضیح**: انتخاب متن پایه متناسب با سرفصل با تمرکز بر پژوهش های فردی یا گروهی در دامنه آیات منتخب.

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- گونه شناسی احادیث قرآنی امامیه از نظریه تا تفسیر؛ علی راد.
- علامه طباطبائی و حدیث (روش‌شناسی نقد و فهم حدیث از دیدگاه علامه طباطبائی در المیزان)؛ شادی نفیسی.
- آسیب‌شناسی روایات تفسیری؛ محمدتقی دیاری بیدگلی.
- سایه‌ها و لایه‌های معنایی درآمدی بر نظریه معناشناسی مستقل فرازهای قرآنی در پرتو روایات تفسیری؛ محمد اسعدی.
- باطن و تأویل قرآن؛ علی اکبر بابایی و محمدکاظم شاکر.
- روش‌شناسی اهل بیت(ع) در تفسیر، تأویل و تطبیق قرآن؛ مجید جعفری‌تبار.
- الإمام علی بن ابی طالب مفسّراً للقرآن؛ احمد راسم النفیس.
- التفسیر الأثری الجامع، مقدمه ج 1؛ محمدهادی معرفت.
- امومۀ الولایۀ و المحکمات للقرآن الکریم؛ الشیخ محمد السند.
- مبانی تفسیر روایی؛ محمدفاکر میبدی.
- اعتبار و کاربرد روایات تفسیری؛ علی احمد ناصح.
- درآمدی بر تفسیر روایی جامع؛ محمدمحمدی ری‌شهری.
- آفاق تفسیر؛ محمدعلی مهدوی‌راد.
- رابطه متقابل کتاب و سنت؛ علی نصیری.
- آسیب‌شناسی و روش‌شناسی تفسیر معصومان(علیهم‌السلام)؛ علی اکبر رستمی.
- روش‌شناسی تفسیر روایی؛ عبدالهادی مسعودی.
- پژوهشی در روایات تفسیری فریقین؛ مهدی رستم‌نژاد.
- المنهج‌الأثری فی تفسیر القرآن الکریم: حقیقته و مصادره و تطبیقاته؛ هدی جاسم محمد ابوطبره.
- آسیب‌شناسی تفسیر روایی؛ عبدالهادی مسعودی.

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 416. نقد شبهات حدیثی | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Criticism of Hadith doubts | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ☐ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی ☐ عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | | تخصصی اختیاری ■ نظری-عملی ☐ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ |
| تعداد ساعت: | 32 | | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با شبهات حدیثی و پاسخ آنها

**اهداف ویژه:**

1. ملاکهای احادیث صحیح
2. پرهیز از احادیث ناصحیح
3. تمایز بین حدیث معتبر و غیر معتبر

**پ) سرفصل‌ها:**

**الف: اهم شبهات نظری**

1. بی‌نیازی از حدیث با وجود قرآن (قرآن بسندگی)
2. گسست زمانی صدور و کتابت حدیث
3. تاریخ‌مندی حدیث
4. وجود راویان منحرف یا ناشناخته در اسناد احادیث
5. کثرت احادیث ضعیف و جعلی در منابع حدیثی فریقین
6. وجود روایات مخالف عقل، علم، تجربه و تاریخ در منابع حدیثی فریقین
7. وجود اختلاف و تعارض میان روایات (تعارضات بدوی و مستقر)

**ب: اهم شبهات مصداقی**

8. روایات مشتمل بر مفاهیم زن ستیزانه
9. روایات مشتمل بر مفاهیم هستی شناسانه (آسمان، زمین و موجودات) در تعارض با علم و واقعیت خارجی
10. روایات مشتمل بر بیان ثوابهای گزاف بر اعمال ساده، آسان و معمول
11. روایات دال بر استغفار معصومان (ع) از خطا و گناه

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | ۲۰ درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | ۳۰ درصد |

| | |
|---|---|
| آزمون پایانی | ۵۰ درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- نقد شبهات نهج‌البلاغه، محمد کاظم طباطبایی
- تاریخ تدوین سنت و شبهات خاورشناسان، حسن رضایی هفتادر
- شبهات و ردود، سامی البدری
- امام شناسی و پاسخ به شبهات، علی اصغر رضوانی
- المستشرقون والسنۀ، سعد المرصفی
- المستشرقون و الحدیث النبوی، محمد بهاء الدین
- السنۀ فی مواجهۀ الاباطیل، محمد طاهر حکیم
- السنّۀ النبویۀ فی کتابات أعداء الاسلام، مناقشتها و الرد علیه، عماد السید شربینی
- دراسات فی الفرق القرآنیین و شبهاتهم حول السنۀ، خادم حسین الهی بخش

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 417. عقاید اسلامی | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Islamic beliefs | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی با اصول عقاید اسلامی

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی دانشجو با اهم عقاید اسلامی با رویکرد قرآنی، روایی و عقلانی
2. توانمندی دانشجو در بهره گیری از متون قرآن و حدیث برای تبیین باورهای اعتقادی و دینی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. کلیات شامل اهمیت و ضرورت شناخت اعتقادات، تعریف، اهداف و روش علم کلام
2. شناخت خداوند و یگانگی (توحید) او
3. راهها و ادله شناخت خداوند (شامل آیات آفاقی و انفسی)
4. توحید شامل معنا، اقسام، دلایل و آثار اعتقاد به آن
5. صفات الهی شامل صفات جمال و جلال، خبری
6. عدل الهی شامل تعریف، اقسام، رابط عدل الهی و مسألهٔ شرور، مفهوم قضا و قدر و اقسام آن
7. نبوت عامه (پیامبرشناسی) شامل شناخت پیامبران الهی، اهداف و وظایف پیامبران، وحی و چگونگی دریافت آن
8. نبوت خاصه شامل رسالت و نبوت پیامبر اسلام (ص)، جهانی بودن رسالت آن حضرت، خاتمیت
9. امامت و ولایت شامل تعریف امامت و ولایت، وظایف امام، ویژگی‌های امام، امامت امیرالمؤمنین امام علی (ع) در قرآن و احادیث
10. معاد شامل برزخ، امکان و ضرورت معاد، انواع معاد (جسمانی و روحانی)، شفاعت

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 20 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |
| آزمون پایانی | 50 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نماپخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- درآمدی بر علم کلام، علی ربانی گلپایگانی
- ایضاح المراد فی شرح کشف المراد، ربانی گلپایگانی، علی، رائد، قم: 1392ش.
- عقائد الامامیه، محمدرضا مظفر (مترجم: علیرضا مسجد جامعی)
- کلام و عقاید (توحید و عدل)، رضا برنجکار، تهران: سمت.
- عقاید استدلالی، علی ربانی گلپایگانی
- آموزش عقاید، مصباح یزدی
- توحید در قرآن، عبدالله جوادی آملی
- عدل الهی، مرتضی مطهری
- وحی و نبوت در قرآن، عبدالله جوادی آملی
- وحی شناسی، علی ربانی گلپایگانی
- راه و راهنما شناسی، مصباح یزدی
- امامت در بینش اسلامی، علی ربانی گلپایگانی
- براهین و نصوص امامت، علی ربانی گلپایگانی
- معاد در قرآن، عبدالله جوادی آملی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 418. تاریخ تشیّع | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | History of Shi'ism | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ■ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ☐ | |
| مرتبط با آمایش/مأموریت موسسه نیست ☐ | | مرتبط با مأموریت/آمایش موسسه است ☑ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- آشنایی کلی با تشیع اثنی‌عشری و سیر تحول آن با تأکید بر نقش امامان شیعه (ع)

**اهداف ویژه:**

1. آگاهی از وجوه تمایز تشیع اثنی‌عشری با گونه‌های دیگر تشیع
2. به دست آوردن تحلیلی روشن در باره چگونگی پیدایش تشیع اثنی‌عشری
3. آشنایی با ادوار تشیع اثنی‌عشری در عصر حضور امامان (ع) و پس از آن
4. آشنایی با مهمترین مسأله‌های هویتی تشیع اثنی‌عشری در طول تاریخ اسلام

**پ) سرفصل‌ها:**

1. مفهوم تشیع، گونه‌های تشیع، مؤلفه‌های هویتی تشیع اثنی‌عشری، سیر تحول نام‌های مختلف برای تشیع اثنی‌عشری
2. دیدگاه‌های مختلف در باره پیدایش تشیع و تبیین دیدگاه برگزیده
3. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری در ایام امامت امیرالمؤمنین علی علیه السلام و امام حسن مجتبی علیه السلام
4. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری در ایام امامت امام حسین و امام سجاد علیهما السلام
5. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری در ایام امامت امام باقر و امام صادق علیهما السلام
6. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری در ایام امامت امام کاظم علیه السلام و امام رضا علیه السلام
7. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری در ایام امامت ائمه ابناء الرضا علیهم السلام
8. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری در عصر غیبت صغری
9. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری در عصر آل‌بویه تا سقوط بغداد به دست مغولان
10. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری از سقوط بغداد به دست مغولان تا برآمدن صفویه
11. تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تشیع اثنی‌عشری از عصر صفویه تا دوران معاصر
12. پراکندگی شیعیان اثنی‌عشری در دوران معاصر و مهمترین مسائل مربوط به آنها

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص تاریخ تشیع، ارائه درس به صورت گفتگومحور در برخی جلسات، الزام دانشجویان به تهیه نوشته‌های کوتاه علمی در موضوعات مختلف مربوط به درس اعم از منابع و همایش‌ها و بازدیدهای علمی دست کم سه نوبت در طول نیم‌سال

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 15 درصد |
| آزمون میان نیم‌سال | 15 درصد |
| آزمون پایانی | 70 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس و به نمایش گذاشتن انواع نقشه‌ها و تصاویر و فیلم‌ها، بازدید علمی از موزه یا اماکن تاریخی مرتبط با تاریخ تشیع
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- شیعه در اسلام، علامه سیدمحمدحسین طباطبائی، قم: دفتر انتشارات اسلامی، چاپهای متعدد
- مذهب شیعه، 2 ج، دوایت م. دونالدسن، ترجمه عباس احمدوند، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، 1395
- دولتهای شیعی در تاریخ، محمدعلی چلونگر و سیدمسعود شاهمرادی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، 1395
- تاریخ تشیع، گروه مؤلفان، زیر نظر احمدرضا خضری، تهران: سمت؛ قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1384
- شیعیان از سقوط بغداد تا ظهور صفویه؛ زندگی فرهنگی و اندیشه سیاسی، محسن الویری، تهران: دانشگاه امام صادق علیه السلام، چاپ دوم، 1391


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 501. روش‌های تبلیغ و ترویج قرآن | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Methods of propagating and promoting the Holy Quran | | نوع درس و واحد |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | | پایه ☐ نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | | تخصصی الزامی ☐ عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | | تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐ |
| | | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ |
| تعداد ساعت: | 32 | | مهارتی-اشتغال پذیری ■ |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ■ آزمایشگاه ■ سمینار ■ کارگاه ■ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- کسب مهارت تولید محتوای رسانه ای دینی
- آشنایی با فضای تولیدات هنری و رسانه ای دینی

**اهداف ویژه:**

1. تبدیل محتوای دینی به تولیدات هنری - رسانه‌ای
2. تجاری سازی تولیدات هنری_رسانه‌ای دینی
3. نقد و بررسی محصولات هنری - رسانه‌ای دینی

**پ) سرفصل‌ها:**

1. نقد و بررسی آثار هنری و رسانه ای دینی(1) شعر و ادبیات داستانی
2. نقد و بررسی آثار هنری و رسانه ای دینی(2) فیلم کوتاه، نمایش و پویانمایی
3. نقد و بررسی آثار هنری و رسانه ای دینی(3) اپلیکیشن و بازی های رایانه ای
4. مهارت ایده پردازی در موضوعات قرآنی و حدیثی
5. مهارت کار با نرم افزارهای تدوین
6. تحلیل اسلوب هنری-رسانه ای در قرآن و احادیث
7. مهارت تولید آثار چندرسانه ای دینی(1) فیلم کوتاه
8. مهارت تولید آثار چندرسانه ای دینی(2) ادبیات داستانی
9. مهارت تولید آثار چندرسانه ای دینی(3) پویانمایی
10. هوش مصنوعی، متاورس، شبکه های اجتماعی و هنر دینی
11. تدوین طرح کسب و کار در حوزه هنر و رسانه دینی

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 70 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 30 درصد |

| | |
|---|---|
| آزمون پایانی | ... درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه
- بهره‌گیری از آزمایشگاه هنر و رسانه دینی

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**


- داستان راستان، شهید مطهری، انتشارات صدرا، 1389
- جلوه هایی از هنر تصویرآفرینی در قرآن، حمید محمدقاسمی انتشارات علمی و فرهنگی
- راهکارهای برگردان مفاهیم معنوی به فیلم نامه، مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما،1390
- دین انیمیشن سبک زندگی، محمدحسین فرج نژاد،کتاب جمکران،1402
- آثار سیدمرتضی آوینی، سیدمهدی شجاعی، کلر ژوبرت و ...
- قرآن و هنر، علی نصیری، پژوهش های تفسیر و علوم قرآن، 1386.
- اسلام و هنر، محمود بستانی، بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی،1378
- حکمت نامه کودک، محمدی ری شهری، دارالحدیث، 1396


**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**

| الف: عنوان درس به فارسی: 502. روش تحقیق رایانه‌ای | | | |
|---|---|---|---|
| عنوان درس به انگلیسی: | Computer research method | نوع درس و واحد | |
| دروس پیش‌نیاز: | ندارد | پایه ☐ | نظری ■ |
| دروس هم‌نیاز: | ندارد | تخصصی الزامی ☐ | عملی ☐ |
| تعداد واحد: | 2 | تخصصی اختیاری ☐ | نظری-عملی ☐ |
| | | پروژه/ رساله / پایان‌نامه ☐ | |
| تعداد ساعت: | 32 | مهارتی-اشتغال پذیری ■ | |

**اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:**

.....

**ب: هدف کلی:**

- توانمندی در بهره گیری از فاوا (فناوری اطلاعات و ارتباطات) در تحقیقات علوم اسلامی

**اهداف ویژه:**

1. آشنایی دانشجو با نرم افزارهای اسلامی و اینترنت
2. توانمندی دانشجو در شیوهٔ استفاده روزآمد و کارآمد از رایانه در پژوهش‌های قرآن و حدیث

**پ) سرفصل‌ها:**

1. شیوه‌های دستیابی به متون قرآن و حدیث (از طریق الفاظ، موضوع، نمایه)
2. کاستیهای روش رایج و سنتی در دستیابی به متون قرآن و حدیث
3. تطور در شیوه های دستیابی به متن قرآن و حدیث
4. نیاز به رایانه در پژوهش
5. بهره گیری از نرم افزارها در ایجاد شبکه معنایی و مفهومی آیات قرآن و احادیث
6. بخشهای مشترک نرم افزارهای تحقیقاتی؛ شامل
   - روشهای دسترسی به متون (نمایش، مطالعه و روشهای آن)
   - انواع جستجو:
     - جستجوی ساده
     - جستجوی ترکیبی (عطفی، فصلی، منفی)
   - انواع دامنه
   - فیش برداری، پرونده سازی علمی با رایانه و طبقه بندی نتایج
7. آشنایی با نرم افزارهای اسلامی:
   - نرم افزارهای جامع مانند کتابخانهٔ اهل بیت
   - نرم افرارهای قرآنی مانند مشکات الأنوار، جامع تفاسیر، فرهنگ موضوعی تفسیر التبیان و المیزان، کتابخانه احادیث تفسیری
   - نرم افزارهای حدیثی مانند جامع الأحادیث، معجم موضوعی کتب اربعه، درایهٔ النور
8. نمونه هایی کاربردی از تحقیق با نرم افزارهای تحقیقاتی

9. شیوه های بکارگیری از کلیدواژه در تحقیق
10. کلیاتی از نقش اینترنت در تحقیق
11. آشنایی با موتورهای جستجو و پایگاههای تحقیقاتی در اینترنت
12. شیوه های انتشار مطالب در اینترنت

**ت) روش یاددهی – یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

**ث) روش ارزشیابی (پیشنهادی):**

| | |
|---|---|
| فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال | 50 درصد |
| آزمون پایان نیم‌سال | 25 درصد |
| آزمون پایانی | 25 درصد |

**ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:**

- تاکید بر حضور مستمرّ دانشجویان در کلاس و انجام تکالیف مشخص‌شده در هر جلسه
- دسترسی آسان به منابع مکتوب (کتابخانه مجهز)
- دسترسی آسان به سایت رایانه، اینترنت و وب‌سایتهای علمی
- تجهیز کلاسها به ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌های کمک آموزشی سمعی و بصری به‌ویژه نمایخش افکن (ویدئو پروژکتور) برای ارائه درس
- بهره‌گیری از نرم افزارهای مربوطه

**چ) منابع علمی پیشنهادی:**

- روش تحقیق رایانه ای، حجت الاسلام سیدحمید حسینی

**ح) ملاحظات برای افراد با نیازهای ویژه:**